

JAARSTUKKEN 2017

Rijks

BESTUURSVERSLAG 2017

INHOUDSOPGAVE

Introductie	
1. Leeswijzer	5

Bestuursverslag	
1. Algemeen	6
2. Jaarverslag bestuur	7
3. Missie en visie	12
4. Leerlingen en onderwijs	14
5. Personeel	22
6. Huisvesting	25
7. Financieel	27
8. Maatschappij	41
9. Continuïteitsparagraaf	48
10. Slot	63

Jaarrekening	
1. Algemeen	66
2. Waarderingsgrondslagen	68
3. Balans per 31 december 2017	74
4. Staat van baten en lasten over 2017	76
5. Kasstroomoverzicht over 2017	77
6. Toelichting op de balans	78
7. Toelichting op de staat van baten en lasten	92
8. WNT	104

Overige gegevens	
1. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	111

Bijlagen	
1. Gegevens over de rechtspersoon	115
2. Liquiditeitsprognose	116
3. Aansluiting rijksbijdrage met het jaaroverzicht van DUO	118
4. Overzicht hoofd en nevenfuncties bestuur	119
5. Overzicht kengetallen	120

INTRODUCTIE

Om tot goede jaarstukken te komen is het van belang te benoemen voor wie we deze verantwoording maken. Het eerste hetgeen daarbij naar boven komt is natuurlijk het ministerie van OC&W. Wij zijn verplicht deze stukken voor 1 juli aan hun te doen toekomen en voldoen in dit stuk ook aan hun inrichtingsvereisten. Maar we willen meer met dit boekwerk bereiken.

Hieronder volgt een opsomming voor wie wij dit stuk maken:
- Directie
- Personeel
- Bestuur
- Ouders
- Gemeente
- Bank
- Partners (in de regio)

Om het voor alle bovengenoemde ‘stakeholders’ prettig leesbaar te maken hebben we een leeswijzer gemaakt. Hierin wordt per onderdeel van dit boekwerk een korte beschrijving gemaakt van hetgeen daarin wordt besproken. Wij proberen verder in deze jaarstukken vaktaal zoveel als mogelijk te vermijden (af en toe komen we hier wegens richtlijnen echter niet onderuit) en hechten er hierbij aan zo transparant mogelijk te zijn. We publiceren onze jaarstukken op www.rsgrijs.nl en attenderen de belanghebbenden hierop.

Leeswijzer

Bestuursverslag

In dit deel worden achtereenvolgens de belangrijkste kenmerken van onze school beschreven. Tevens brengt het schoolbestuur verslag uit van hetgeen zich dit jaar in de diverse geledingen van de school heeft afgespeeld en legt zij verantwoording af op welke wijze de code voor goed bestuur inhoud krijgt. Daarnaast wordt stil gestaan bij de missie en visie van de school en de kritische succesfactoren die wij als school hebben vastgesteld alsook de daaraan gekoppelde haalbare en meetbare resultaten. Vervolgens wordt ingezoomd op de ontwikkeling van het aantal leerlingen, hun schoolprestaties en de diverse keuzeprogramma's die 't Rijks biedt om je talent te ontdekken en te ontwikkelen. In de paragraaf personeel wordt ingegaan op de formatie die we uitgeven, de in- en uitstroom van personeel en ons verzuim. Daarna wordt er stilgestaan bij onze gebouwsituatie, de huisvestingswerkzaamheden die we (hebben laten) verrichten, de ICT ontwikkelingen binnen school en de investeringen die er hebben plaatsgevonden. Vervolgens maken we een analyse van ons financiële resultaat, bespreken we onze financiële kengetallen, vertellen we iets over de manier waarop we aanbesteden en hoe ons treasurybeleid (beheersing van de financiële positie van de school) wordt vormgegeven. In de paragraaf maatschappij vertellen we over de inrichting van ons onderwijs en hoe wij daarbij onze leerlingen in staat stellen te kunnen participeren in de huidige en toekomstige samenleving, de manier waarop de school omgaat met verduurzaming, onze samenwerkingsvormen, de manier waarop wij als school de actiepunten (lees prestatiebox) van het Ministerie vormgeven, onze communicatie richting ouders, de samenwerking met de (P)MR en de wijze waarop wij onze bestuurders belonen. In de continuïteitsparagraaf wordt ingegaan op de verwachtingen voor de komende 5 jaar qua leerlingen-aantallen, formatie, financiële resultaten en kengetallen. Daarnaast vertellen we hier iets over onze risico's en de maatregelen die we nemen om deze te beperken, de planning & control cyclus en de kwaliteit van ons onderwijs.

Jaarrekening

Deze omvat de financiële verantwoording over 2017; de balans, de zogenaamde staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht. Met de balans, inclusief de toelichting, proberen we u inzicht te geven in het vermogen van de school, de tegoeden op de bank, de leningen van de school, de overige schulden en tegoeden van de school aan het eind van het kalenderjaar. Met de staat van baten en lasten met de daarbij behorende toelichting, geven we u inzicht hoe het resultaat over 2017 tot stand is gekomen. Hier kunt u terugvinden wat de bijdragen van het Ministerie zijn, van de gemeente en de overige opbrengsten. Tevens vindt u hierbij terug hoeveel salariskosten we per jaar kwijt zijn, een specificatie van de overige personele kosten, hoeveel wij afschrijven op onze gebouwen en inventaris, waaruit de huisvestingskosten bestaan, de overige kosten en tenslotte de rentebaten en -lasten. Het kasstroomoverzicht behelst de werkelijke uitgaven en inkomsten. Deze legt uit hoe het verschil tussen de banktegoeden aan het begin en eind van het jaar tot stand komt.

Controleverklaring

De jaarrekening is onderworpen aan een accountantscontrole en leidt tot een oordeel van de onafhankelijk accountant met een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening.

Bijlagen

De bijlagen vertellen u achtereenvolgens iets over:
- de algemene gegevens van de school,
- de verwachte kasstromen van de school in 2018
- de baten van de school en hoe deze aansluiten op het overzicht dat het Ministerie jaarlijkse verstrekt
- de door het Ministerie gepubliceerde kengetallen van de school en hoe zich deze verhouden tot landelijke cijfers

Weergave van bedragen

De bedragen worden aangegeven in hele euro's. In sommige financiële tabellen worden ze afgerond op duizendtallen, hiervan wordt dan bovenin expliciet melding gedaan.

1. ALGEMEEN

RSG 't Rijks is een openbare school met de afdelingen VMBO(t) (=mavo), havo, atheneum en gymnasium. Daarnaast biedt RSG 't Rijks extra onderwijsmogelijkheden aan de leerlingen in de vorm van:

- Topsport Talentschool voor de regio Zeeland en West-Brabant (topsportfaciliteiten)
- vooropleiding conservatorium voor kunst, muziek en dans
- cultuurklassen
- technasium
- sportklassen
- tweetalig onderwijs
- IB (International Baccalaureate)
- internationalisering
- mavo + (leerlingen doen examen in 8 vakken)
- wetenschapsklas
- bèta-challengeproject

Het bevoegd gezag van de school berust sinds 1 januari 2006 bij de Stichting RSG 't Rijks, een openbare stichting die de rechtsopvolger is van de Bestuurscommissie van RSG 't Rijks. Door de stichtingsvorm is de school in grote mate onafhankelijk van het gemeentebestuur van Bergen op Zoom, wat de slagvaardigheid, flexibiliteit en bestuurbaarheid ten goede komt.

Het spreekt voor zich dat de begroting en de jaarrekening van RSG 't Rijks aan het gemeentebestuur van Bergen op Zoom worden aangeboden.

Het Stichtingsbestuur van RSG 't Rijks heeft in 2008 gekozen voor het one tier model. Het bestuur bestaat uit toezicht houdende leden en een uitvoerend bestuurder, de rector, aan wie de dagelijkse leiding van de school is gedelegeerd. Dit jaarverslag is tevens het verslag van de interne toezichthouder.

De organisatie is vanaf 2015 overgegaan van een 'platte' structuur naar een verticale structuur. Hierbij is er een onderscheid gemaakt tussen brugklas, mavo, havo en vwo. Hierdoor wordt het mogelijk om het onderwijs, het gevraagde niveau en de begeleiding van de leerlingen meer af te stemmen op de behoeften van de betrokken afdelingen. De doorlopende leerlijn krijgt zo meer kans.

RSG 't Rijks heeft vanaf 2002 tot 2015 een groei doorgemaakt, waardoor de organisatie aangepast moest worden en de huisvesting van de school ook fors uitgebreid moest worden. Door deze groei is destijds tevens veel nieuw, vaak jong, personeel aangetrokken, waardoor er nu een goede mix is van ervaren leerkrachten en jong talent.

2. JAARVERSLAG BESTUUR

Met dit jaarverslag van de Stichting RSG 't Rijks informeren wij de betrokkenen over de onderwerpen die ons in het jaar 2017 hebben bezig gehouden. Het is tevens een belangrijk verantwoordingsdocument naar diverse gebruikers, in het bijzonder het Ministerie van OC&W.

Financiën

In financiële zin is 2017 geen positief jaar te noemen. We zijn op een negatief resultaat van € 337.000 uitgekomen. Dit resultaat was ingecalculeerd en viel uiteindelijk nog ruim € 47.000 positiever uit dan we eerder hadden ingeschat. De komende jaren trekken we uit om dit resultaat weer terug te brengen naar een evenwicht tussen de baten en lasten.

De belangrijkste oorzaak voor het negatieve resultaat is "het sinds 2015 niet doorvoeren van een transitie in de onderwijstijd op het moment dat dit nodig was voor de bekostiging van de cao 2015". De verticale berekening van de onderwijstijd over de leerjaren en de ruimere toerekening van activiteiten tot de onderwijstijd, maakt het mogelijk om minder verplichte contacttijd per leerling in elk leerjaar in te plannen. De besparingen die hieruit voortvloeien, maken de verkorting van de salarisschalen en de nieuwe functiemix mogelijk. RSG 't Rijks heeft dit niet doorgevoerd vanwege een herziening van de lijn/staf organisatie. Wanneer we gelijktijdig de contacttijd zouden verminderen, zou de continuïteit van het primaire proces onder druk komen staan. De extra kosten die dit met zich meebrengt laten we drukken op onze reserve. Dit is een bewuste keuze.

Inmiddels is de herziening van de lijn/staf organisatie afgerond en gaan we in 2018 aan de slag met de transitie in de onderwijstijd. De verwachting is dat we in 2019 weer zwarte cijfers zullen schrijven.

Financiële risico's worden met behulp van een risicoanalyse zo goed als mogelijk ingeschat, gecontroleerd en daar waar nodig bestemd via de reserves.

Onderwijs

Het jaar 2017 stond in het teken van het formuleren en uitvoeren van een eigen jaarplan op elke onderwijsafdeling (brugklas, mavo, havo, vwo) op basis van het nieuwe schoolplan 2016-2020. Op 't Rijks willen we resultaatgericht en klantgericht werken. Dit vergroot de regelmogelijkheden en autonomie van de medewerker. Dit vinden we belangrijk omdat we kinderen op maat willen bedienen in een goed geregelde school. De onderwijsinspectie is tevreden over de resultaten op onderwijskundig gebied. De opbrengstenkaart over 2017 laat een bovengemiddeld beeld zien. In 2016 is het predicaat 'excellente' school aangevraagd. Zowel de mavo afdeling als het additionele onderwijs (sport, tweetalig onderwijs, technasium, kunst, bèta challenge, vooropleiding, internationalisering, leerlingenzorg) wordt door de inspectie getypeerd als excellent. Dit jaar is de excellentie verlengd tot 2019. We zijn daar erg trots op. Nog trotser zijn we op de ontwikkelingskansen die we leerlingen geven. Leerlingen worden niet alleen gedetermineerd op basis van test/advies primair onderwijs maar ook op basis van hun prestaties in leerjaar 1 en 2. Een aanzienlijk deel van onze leerlingen (ca. 25%) haalt het diploma op een hoger niveau dan was voorspeld in groep acht. Doordat op onze school de doelstellingen op het gebied van kennis en vaardigheden op orde zijn, besteden we steeds meer aandacht aan competenties en attitudevorming. Naast de algemene persoonlijkheidsvorming besteden we aandacht aan de attitude die wordt verwacht op de universiteit, het hoger beroepsonderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. We werken aan methodes om dit meetbaar te maken, zodat we ook op dit gebied klantgericht en resultaatgericht werken.

Personeel

Het verder professionaliseren van de leerkrachten was een belangrijk speerpunt. Zowel met het oog op de verbetering van de opbrengsten als met het oog op het onderwijs van de toekomst. Er worden steeds meer eisen gesteld aan de leerkrachten. Scholing en ontwikkeling zijn noodzakelijk om aan deze eisen het hoofd te bieden. Daarom is er geïnvesteerd in de eigen Rijksacademie. Opvallend is het deelnamepercentage aan de scholingsactiviteiten. Alle docenten (100% dus!) nemen deel aan de cursussen die door de Rijksacademie

worden aangeboden. Dit heeft onze doelstelling (80-90%) meer dan overtroffen. De trainingen en scholingen hebben betrekking op diverse aspecten van het werk van elke docent, te weten passend onderwijs, didactiek, pedagogiek, mentoraat, loopbaanleren, projectonderwijs, vakinhoudelijke en educatieve informatietechnologie. We opereren vanuit de kracht van elke docent, geven hen keuzeruimte en geloven in de passie van het vakmanschap. Dit geeft een mooi resultaat. De schoolleiding ziet dat terug in de leeropbrengsten en de lesbezoeken in de klas. Door het werken in teams rondom de afdelingen hebben we de eerste stappen gezet op het gebied van coaching, intervisie en leren van elkaar. Voor het bestuur telt dit evenzeer als de verwachte resultaten van de onderwijsinspectie. De professionalisering van de docenten is sterk gekoppeld aan de ontwikkeling van de onderwijsafdelingen. In de Brugklas ligt de nadruk op determineren en inspelen op verschillen tussen leerlingen. In de mavo ligt de nadruk op loopbaanleren en de ontdekkingstocht van de leerlingen naar hun talenten en kwaliteiten. Op de havo ligt de nadruk op ondernemend leren en de daarop aangepaste pedagogiek en didactiek. De training in de 7habbits van Covey vindt gretig aftrek. Op het vwo ligt de nadruk op onderzoekend leren en leren onderzoeken. Docenten krijgen de Eurekatraining van de universiteit van Utrecht en de Cilitraining van de universiteit van Nijmegen.

Organisatie

De organisatie is geprofessionaliseerd doordat resultaatgericht werken centraal staat bij de aansturing. De verantwoordelijkheid van elke leidinggevende en het daarbij behorende team is vastgelegd in een RASCI overzicht. Verantwoordelijkheid is daarbij gedefinieerd als een meetbaar resultaat. Dit werk heeft geleid tot een bijstelling van het organogram. De verticalisering van de afdelingen mavo, havo, vwo zijn inmiddels een feit. Aan het hoofd van elke afdeling staat een eindverantwoordelijke conrector. Inmiddels zijn de eerste ervaringen opgedaan met de teamleiders die zich toeleggen op de verbinding van leerlingen, docenten en ouders. De conrector is integraal verantwoordelijk voor personeel, onderwijs en formatie van de afdeling. Ook voor docenten, mentoren en de medewerkers van de ondersteunende diensten wordt gewerkt aan het vastleggen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Dit is bepalend voor het vermogen om resultaatgericht te kunnen werken. Het onderwijs ondersteunend personeel is omgedoopt tot 'ondersteunende diensten'. Na een grondige analyse van de werkprocessen door een extern facilitair deskundige is er een nieuwe werkwijze ontstaan in de vorm van projecten. Hierdoor is de onderlinge afstemming tussen de diensten sterk verbeterd en het werkplezier toegenomen. Met het nieuwe begrip 'ondersteunende diensten' laten de diensten zien 'klantgericht en resultaatgericht' te willen werken.

Extern toezicht

In 2014 zijn de belangrijkste kengetallen op het gebied van financiën, onderwijs, personeel, organisatie en beheer door een externe onafhankelijke partij beoordeeld. Inmiddels heeft dit geleid tot aanpassingen in de organisatie- en overleg structuur. Door het begrip 'collectief leiderschap' te introduceren wordt er effectiever en slagvaardiger gewerkt. De afhankelijkheid van de rector/bestuurder is kleiner geworden. In 2018 zullen we wederom een externe controle laten uitvoeren.

Goed bestuur

Het bestuur van de stichting RSG 't Rijks is lid van de VO-raad en onderschrijft daarmee de code 'goed bestuur'. In de code goed bestuur zijn de basisprincipes vastgelegd die een appèl doen op de professionaliteit van bestuurders en schoolleiders in het voortgezet onderwijs. De principes zeggen iets over de waarden die aan het gedrag en de cultuur ten grondslag liggen. Van belang is 'van waaruit betrokken bestuurders handelen; wederzijds respect, transparantie, dialoog, gezamenlijkheid en verantwoording willen en durven afleggen'.

De code is uitdrukkelijk niet alleen bedoeld voor bestuurders en schoolleiders, maar ook voor belanghebbenden binnen de school zoals de leerlingen, de ouders en de medewerkers; maar ook voor belanghebbenden buiten de school zoals ambtenaren en bestuurders van de gemeenten uit het wervingsgebied van de collegascholen. 'Goed bestuur' betekent het verkrijgen en behouden van vertrouwen van ouders, de gemeenschap, de overheid en de politiek, zowel lokaal als landelijk.

De stichting voldoet aan de bepalingen en volgt de code goed bestuur. De wijze waarop de interne en horizontale verantwoording wordt gedaan, staat hieronder. De behaalde resultaten op organisatie en schoolniveau ten aanzien van strategisch beleid, gestelde doelen en leerresultaten zijn beschreven in het vervolg van dit jaarverslag.

One tier model

Op grond van de statuten van de stichting RSG 't Rijks bestaat het schoolbestuur uit toezichthoudende bestuurders en een uitvoerend bestuurder. De verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden van de toezichthoudende bestuurders zijn strikt gescheiden van de uitvoerende bestuurder.

- De toezichthoudende bestuurders zijn belast met het houden van toezicht. Het doel van het toezicht is:
- a. Toetsen en bevorderen dat de uitvoerend bestuurder het doel van de stichting effectief, doelmatig en efficiënt realiseert.

b. Realiseren van maatschappelijke doelen, die door de stichting zijn vastgesteld dan we door de overheid in wet en regelgeving zijn vastgelegd en voorgeschreven.

Concrete bevoegdheden bestaan uit het vaststellen van de statuten, waaronder het managementstatuut, het goedkeuren van het meerjarig strategisch en financieel beleid, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag. De toezichthoudende leden dienen de grondslag van de stichting en de integriteitscode te onderschrijven. Zij dienen zich bewust te zijn van hun voorbeeldfunctie ten behoeve van de hele stichting.

Voor de functie van rector/bestuurder is een profiel opgesteld. Ook voor de voorzitter en de leden van het bestuur is een functieprofiel vastgesteld. Jaarlijks evalueren we of profiel en werkelijkheid met elkaar overeenkomen. Dit leggen we vast in het evaluatieverslag.

De voorzitter van het bestuur ziet er op toe dat alle nevenfuncties worden vastgelegd. De criteria liggen vast in het statuut van de stichting RSG 't Rijks.

Tijdens de vergaderingen van de stichting RSG 't Rijks en de uitoefening van hun taken, richten alle bestuurders zich naar het belang van de instelling en de samenleving. Integer handelen staat centraal voor elke bestuurder van de stichting. Dit wordt jaarlijks geëvalueerd en vastgelegd. Tijdens het functioneringsgesprek met de rector/bestuurder, staat het gedrag van de rector/bestuurder centraal. Daarin wordt aandacht besteed aan de wijze waarop de rector/bestuurder het evenwicht bewaakt tussen openheid en vertrouwen.

Samenstelling van het schoolbestuur

Het stichtingsbestuur van RSG 't Rijks is ook in 2017 gebaseerd op het one tier model, een bestuursmodel, waarbij het bestuur strategisch meedenkt, beslissingen op hoofdlijnen neemt en voor de schoolleiding ook een klankbordrol vervult. De rector, dhr. drs. L.C.M. de Rond MA, is tevens uitvoerend bestuurder. Hij staat aan het hoofd van de school en legt verantwoording af aan de toezichthoudende bestuursleden. Tijdens het vervullen van zijn voorzitterschap is de heer Thomassen ernstig ziek geworden en op 31 mei 2017 ontving de school de trieste mededeling dat de heer Thomassen was overleden. Hij maakte bijna 9 jaar deel uit van ons bestuur, de laatste jaren deed hij dat in de rol van voorzitter. Het bestuur mist de manier waarop hij zijn bestuurlijke rol vervulde, zijn vasthoudendheid, zijn sterke persoonlijkheid, de subtiële manier waarop hij soms zaken naar zijn hand probeerde te zetten, zijn deskundigheid, zijn bijdrage in strategische zaken, zijn grote dossierkennis, zijn humor, zijn uitgebreide netwerk en de aangename manier waarop hij de vergaderingen voorzat. De heer Hooyschuur heeft vanaf dat moment zijn functie waargenomen. Sinds begin 2018 heeft het bestuur een nieuwe voorzitter, de heer Van Oorschot. Vanuit zijn professionele achtergrond is hij bekend met het onderwijs. Bovendien heeft hij veel bestuurlijke ervaring.

De toezichthoudende bestuursleden functioneren onafhankelijk van de rector/bestuurder, hun namen zijn;

De heer N.G.M. Hooysschuur (op voordracht van de ouders en waarnemend voorzitter)
Mevrouw M.J.D. van Broekhoven (onafhankelijk lid)
De heer M.J.M. Franken (op voordracht van de ouders)
Mevrouw I.S.M. Pekelaer (op voordracht van de ouders)
De heer L.G.M. van der Beek (op voordracht van de gemeente Woensdrecht)
De heer P.W.J. Hoek (op voordracht van de gemeente Tholen)
Mevrouw H.A.M. van Oorschot (op voordracht van de gemeente Bergen op Zoom)
De heer C.J.M. van Geel (op voordracht van de gemeente Steenbergen)

Zij zorgen verder voor:

- dat de begroting, meerjarenbegroting en het jaarverslag zijn goedgekeurd.
- toezicht op rechtmatige verwerving en doelmatige en rechtmatige bestemming van de middelen.
- het aanwijzen van een accountant

Nevenfuncties

Alle al dan niet betaalde hoofd- en nevenfuncties van onze bestuurders vindt u in de bijlage op bladzijde 119.

Beloning

Deze bestuurders zijn vrijwilligers en verrichten hun werkzaamheden op basis van een vrijwilligersvergoeding. Deze vrijwilligersvergoeding ligt niet boven de € 1.500 en behoeft vanuit nieuwe regelgeving niet te worden gepubliceerd bij de vermelding WNT (wet normering topinkomens) op bladzijde 106/107.

Stafdienst

De Stichting RSG 't Rijks beschikt over een professionele stafdienst die wordt aangestuurd door de ambtelijk secretaris van het bestuur. Deze stafdienst ondersteunt het schoolbestuur. In deze stafdienst zitten specialisten op het gebied van financiën, onderwijs, personeel en beheer. Voor elk van de specialisten alsook voor de ambtelijk secretaris is een functieprofiel beschikbaar.

Beleid inzake beheersing van de uitkering na ontslag

RSG 't Rijks houdt zich aan de wettelijke regelingen bij ontslag. Ze tracht het risico voor ontslag van zittende medewerkers zoveel klein mogelijk te houden. Mocht ontslag onvermijdelijk zijn, dan is het doel om dit met de inzet van zo weinig mogelijk middelen vorm te geven.

Vergaderingen

Het bestuur van de stichting RSG 't Rijks vergadert zes keer per jaar. Tijdens deze vergaderingen komen alle aspecten van de instelling aan de orde. Centraal staat steeds de voortgang op tien terreinen. Strategisch beleid; onderwijskundig beleid; personeelsbeleid; beheer; financiën; communicatie; planning & organisatie; overlegvormen; afdelingen; evenementen. Op elke portefeuille wordt mondeling en schriftelijk verantwoording afgelegd door de bestuurder. De documenten en de verslagen worden bewaard in het bestuursarchief. Sinds 2016 wordt er gewerkt met een dagelijks bestuur. Dit bestaat uit de voorzitter, de vice-voorzitter, de rector/bestuurder en de ambtelijk secretaris. Het dagelijks bestuur komt maandelijks bijeen. Zij volgt de ontwikkelingen binnen en buiten de school en dient als sparringpartner voor de rector/bestuurder. Ook het agenda-overleg voor de bestuursvergadering vindt plaats in het dagelijks bestuur.

Horizontale en verticale verantwoording

De toezichthouders volgen de processen kwalitatief en kwantitatief. Zij gebruiken daarvoor diverse instrumenten en informatiebronnen. Zoals de vastgestelde prestatie-indicatoren in het schoolplan en de diepte-interviews met stakeholders. De toezichthoudende bestuurders voeren een keer per jaar gesprekken met het college van de gemeentes Bergen op Zoom, Steenbergen, Tholen en Woensdrecht, de ouderraad en de medezeggenschapsraad en de onderwijsinspectie. Van deze gesprekken wordt een gespreksverslag gemaakt en bewaard.

Het 'one-tier model' blijkt zeer effectief te zijn. De toezichthoudende bestuurders zijn betrokken en goed geïnformeerd, zonder dat zij daarbij op de stoel van de rector/bestuurder gaan zitten.

Bestuursevaluatie

Eens per jaar evalueren de toezichthouders hun eigen functioneren. Hiervan wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt vastgesteld en in het bestuursarchief bewaard. De verschillende toezichthouders functioneren op deelterreinen onafhankelijk en kritisch. Zij doen dit in het directe werkoverleg met de verantwoordelijke portefeuillehouders in de school, te weten beheer, financiën, onderwijs, personeel. Zij maken dit kenbaar tijdens de bestuursvergaderingen. Ook hier worden verslagen van gemaakt en bewaard in het bestuursarchief.

Rooster van aftreden

Er is een rooster van aftreden vastgesteld. Daardoor is van tevoren duidelijk hoe lang de zittingstermijn is en hoe wordt gehandeld om de ontstane vacature weer in te vullen.

Klachtenregeling

De klachtenregeling van 't Rijks is uitgebreid en opnieuw vastgesteld. Deze regeling is nu ook van toepassing op interne klachten van medewerkers. De daaraan verbonden interne klachtencommissie is onafhankelijk van het bestuur en kan het integer handelen van de rector/bestuurder en/of toezichthoudende bestuurders aan de orde stellen.

Klokkenluidersregeling

De stichting RSG 't Rijks heeft de klokkenluidersregeling naar voorbeeld van de vo-raad overgenomen en vastgesteld. Er is een onafhankelijke klachtencommissie ingesteld om mogelijke klachten en/of integriteitskwesties te onderzoeken.

Naleving en jaarlijkse evaluatie van bovenstaande punten leidt tot de conclusie dat voor 't Rijks doet gelden: Code Goed Onderwijsbestuur.

3. MISSIE EN VISIE

In 2016 is er een vernieuwd schoolplan opgesteld.
Hieronder vindt u de keuzes en speerpunten terug die hierbij zijn gemaakt.

Missie

't Rijks staat voor: **‘In ons onderwijs leggen wij het accent op ieders talent. Wij creëren kansen voor elke leerling en elke professional om boven zichzelf uit te stijgen, zodat zij met plezier leren en werken in een goede school’** .

Visie

Kinderen en collega's leren doordat ze mogen dromen en uitgedaagd worden om boven zichzelf uit te stijgen en het vertrouwen krijgen nieuwe dingen te durven doen. Ons onderwijsaanbod biedt elke leerling en elke professional de kans om talenten te ontdekken en te ontwikkelen. We geven dit onderwijs vorm samen met onze maatschappelijke partners, in een omgeving die zich kenmerkt door regelmaat en ritme. Zo zorgen wij ervoor dat er met plezier kan worden geleerd en gewerkt aan ieders talent in een goed geregelde school.

Succesfactoren

In ons schoolplan hebben we 8 succesfactoren genoemd:

1.	Onze school is een lerende organisatie.
2.	Ons onderwijs biedt al onze leerlingen de kans om boven zichzelf uit te stijgen.
3.	We organiseren toekomst bestendig: koppeling van onderwijs- en personeelsontwikkeling.
4.	We hebben de verhoudingen in verantwoording en toezicht duidelijk belegd.
5.	We zijn een actieve partner in de regio.
6.	Met LOB zetten wij in op brede vorming voor alle leerlingen.
7.	De school beschikt over eigentijdse voorzieningen in ICT, gepersonaliseerd leermateriaal.
8.	We behouden ons marktaandeel van instroom uit het PO in de regio.

Concreet wordt dat zichtbaar in de onderwijs- en leeropbrengsten van onze leerlingen, in het gedrag van onze professionals en in de manier waarop externe partners ons ervaren. We benoemen onze streefdoelen in meetbare criteria. In de periode tot en met 2019 zullen wij de realisatie daarvan twee keer per jaar monitoren. We sturen onze doelstellingen en/of interventies bij als de klant (de leerling), de professional en/ of de maatschappelijke partners daarom vragen, mits dit past binnen de 8 geformuleerde succesfactoren. Onderstaand benoemen we onze streefdoelen, de cijfers tussen () geven de relatie met de succesfactoren weer.

Onderwijs

1.	80% van de docenten past diverse leerstijlen toe in de lessen (2,6)
2.	de minimale tevredenheid van leerlingen t.a.v. de doelstellingen voor contacttijd en differentiatie is een 6 op een 10-puntsschaal (2)
3.	90% van de leerlingen herkent en ervaart dat rekening gehouden wordt met de diverse leerstijlen in de les (2,6)
4.	80% van de docenten geeft de leerling feedback (2)
5.	90% van de contacttijd vindt plaats conform het rooster (2)

Professionals

1.	80% van de professionals toont een lerende houding, door te reflecteren en feedback te organiseren (1,3).
2.	100 % van de schoolleiding laat een lerende houding zien, door reflecteren en feedback te organiseren (1,3).
3.	100 % van onze professionals beschikt over een bekwaamheidsdossier (of POP) met daarin aantoonbare competenties en punten om te werken aan verbetering (1,3).
4.	100 % van de nieuwe docenten wordt begeleid volgens de voorgeschreven procedures (3)
5.	90% van de teams is gelijk van samenstelling in opeenvolgende cursusjaren (4).
6.	80% van de docenten benoemt de meetbare streefresultaten voor de leerlingen (4).
7a.	100% van de docenten zet effectief digitale leermiddelen in zijn onderwijspraktijk in en ontwikkelt zich daarin aantoonbaar (7,3,2).
7b.	80% van de geobserveerde lessen laat ten minste één vorm van differentiatie zien (2).
8.	80% van de docenten is in staat in de les en in de toetsvormen te differentiëren (2).
9.	100 % van de professionals is aantoonbaar op de hoogte van de kernwaarden op het terrein van LOB en vertoont het daarbij behorende gedrag (6).
10.	5% van de professionals is actief betrokken bij dialoogtafels van de drie O's (7).

Maatschappij

1.	Externe partners uit de keten van onderwijs en het regionale bedrijfsleven nemen actief deel aan onze feedback panels en/of audits (5).
2.	Externe partners uit de keten van onderwijs en het bedrijfsleven hebben een aantoonbaar aandeel in de aanpak van LOB en burgerschapsvorming op 't Rijks (6).
3.	't Rijks is voortrekker of heeft minimaal een voorbeeldfunctie in landelijke projecten van onderwijs-innovatie in relatie tot haar additionele onderwijsprogramma's: BCP, Technasium, WON, TTO en Kunst & Cultuur (5).
4.	't Rijks is een actieve gesprekspartner aan de dialoogtafels van de drie O's (5).

Eindresultaten

1.	93 % van de leerlingen van 't Rijks slaagt voor het eindexamen (2).
2.	't Rijks is excellente school op alle niveaus (mavo, havo, vwo) en voldoet aan de minimale normen die de inspectie daaraan stelt (2).
3.	100% van de geslaagde examenleerlingen voldoet aan de minimeisen op het gebied van burgerschaps-vorming (2,6).
4.	95% van de leerlingen voldoet aan de streefresultaten behorende bij het niveau aan het einde van het schooljaar (2,4).
5.	100% van de geslaagde examenleerlingen voldoet aan de eisen die gesteld worden t.a.v. de 21st century skills (2,6, 7).
6.	80% van de leerlingen beschikt over een digitaal portfolio waaruit blijkt dat zij hebben kunnen werken aan het ontdekken en het ontwikkelen van hun individuele talent (2,6).
7.	Het percentage VSV van 't Rijks blijft kleiner dan of gelijk aan 0,03.
8.	Het percentage leerlingen dat vanaf leerjaar 3 de studie volgt conform het advies voldoet aan de norm van de inspectie (groen) (2).
9.	De doorstroom vanaf het diploma vanaf leerjaar 3 (m/h/v) voldoet aan de inspectienorm (groen) (2).
10.	Het CE-cijfer voldoet aan de norm van de inspectie (groen) (2).
11.	99% van de leerlingen slaagt voor de rekentoets (2).
12.	95% van de personeelsleden werkt naar tevredenheid op 't Rijks (1,3).
13.	30 % van de leerlingen uit groep 8 uit het wervingsgebied van 't Rijks stroomt door naar 't Rijks (8).

4. LEERLINGEN EN ONDERWIJS

Denken, durven, doen

De school werkt met het concept: leren door denken, durven en doen. Denken staat uiteraard voor het leer- en denkwerk, durven voor de ontwikkeling van het zelfvertrouwen en de persoonlijkheid en doen staat voor het in de praktijk brengen van kennis en vaardigheden. Zo wordt er steeds meer met vakoverschrijdende projecten gewerkt, die de leerlingen zelfstandig moeten uitvoeren. Taalontwikkeling is een van de speerpunten: niet alleen in de lessen Nederlands, maar ook bij aardrijkskunde, geschiedenis en wiskunde. Er wordt dan in samenhang aan taal gewerkt. De universiteiten van Amsterdam en Utrecht werken aan een effectmeting van het denken-durven-doen concept. Dit concept komt dus uit de wetenschap, de school past het in de praktijk toe en nu wordt het weer teruggekoppeld naar de wetenschap.

Excellente school

In februari 2017 ontving 't Rijks het predicaat excellente school 2016-2018. Het is een erkenning van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het feit dat de school leerlingen optimale kansen biedt om hun talent te ontwikkelen. Het brede onderwijsaanbod, het doorstroombeleid, maar het Bèta Challenge Programma van de mavo+ afdeling hebben daar een belangrijke bijdrage aan geleverd. De school zal ook de komende jaren zijn uiterste beste doen om dit predicaat te behouden en verder uit te bouwen.

Een grote school klein houden

Ieder kind is anders, daar wordt meer en meer op ingespeeld. De afgelopen vier jaar is de school aan de slag gegaan met het volgen van de studievoordigheden van onze leerlingen. We meten zaken als concentratie, samenwerking, leesvaardigheid, planning, samenvatten etc. Na een aantal jaren kun je zien hoe het kind zich ontwikkelt; dat heeft voor ons een grotere voorspellende waarde dan cijfers en we kunnen eventueel op tijd bijsturen. Kinderen vallen niet uit omdat ze niet intelligent genoeg zijn, maar omdat

er zo vaak andere dingen in hun leven gebeuren. Daar wil de school alert op zijn. Hier speelt de school op in. De openheid van de school en de korte lijnen zijn cruciaal, zo houden we een grote school klein.

Openbare school

RSG 't Rijks is een openbare school. We zijn een ontmoetingsschool voor leerlingen en leraren van diverse godsdiensten, wereldbeschouwingen en politieke overtuigingen. Deze verscheidenheid beschouwen we als een belangrijk voordeel: zij brengt begrip en waardering voor iedere levensovertuiging en –visie met zich mee. Respect en verdraagzaamheid ten opzichte van elkaar en elkaars mening vloeien hieruit voort. In dit kader is er bij de docenten een grote bereidheid om visies en overtuigen kennis te nemen en de leerling daarover, waar nodig, te informeren. Voor en tegen komt aan de orde en in discussies met de leerlingen kunnen de docenten hun persoonlijke mening laten blijken, waarbij het opdringen van de eigen opvatting door een leraar als de enige goede, onjuist is. Door de leerlingen vroegtijdig vertrouwd te maken met diverse meningen en opvattingen, krijgen ze begrip voor anderen en andersdenkenden. Zo worden de jongeren het beste voorbereid op de maatschappij.

Aantal leerlingen

Sinds januari 2006 vindt de bekostiging van VO-scholen plaats op basis van kalenderjaren, waarbij het aantal leerlingen op 1 oktober daaraan voorafgaand bepalend is.

Het aantal leerlingen (meetellend voor de bekostiging) van de afgelopen jaren was:

schooljaar	aantal leerlingen	aantal leerlingen in de brugklas	aantal leerlingen in de examenklassen
2006-2007	2.223	510	417
2007-2008	2.309	513	364
2008-2009	2.400	456	460 *
2009-2010	2.517	512	477 *
2010-2011	2.642	588	545 *
2011-2012	2.675	579	492 *
2012-2013	2.674	532	510 *
2013-2014	2.711	561	523 *
2014-2015	2.742	515	576 *
2015-2016	2.668	461	638 *
2016-2017	2.550	436	587 *
2017-2018	2.539	468	570 *
2018-2019 **	2.488	450	575 *

* exclusief VAVO-leerlingen
** voorspelling o.b.v. van nieuwe aanmelding

De cijfers geven duidelijk aan dat er eerst sprake is geweest van een forse groei van het aantal leerlingen (periode tot 2011). Vanaf schooljaar 2010-2011 tot en met 2014-2015 een afvlakkende groei. Hierna is het leerlingenaantal aan het dalen, de uitstroom is immers groter dan de instroom. Krimp in de regio is hiervan de oorzaak.

Bij de aantallen leerlingen in de examenklassen moet men bedenken dat circa 24% van onze mavoleerlingen doorstroomt naar de havo en van de havisten circa 10% doorstroomt naar het vwo. Samen met de niet slagende leerlingen betekent dat rond de 75% van de jaarlijkse examenleerlingen ook daadwerkelijk uitstroomt.

Regionale factoren spelen ook een belangrijke rol zoals: werkgelegenheid, aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat, voldoende recreatie, sport- en cultuurvoorzieningen, aanbod van vervolgonderwijs. De leerlingen van 't Rijks komen globaal genomen uit de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht, Tholen en van enkele scholen uit Wouw en Wouwse Plantage (gemeente Roosendaal). De gemiddelde verblijfsduur voor leerlingen is (afgerond) voor de mavo 4 jaar, voor de havo 6 jaar en bij het vwo 6 jaar. Door de doorstroming van mavo naar havo is de gemiddelde verblijfsduur op de havo iets langer dan bij de andere schooltypes. De aanmelding is belangrijk, maar de verdeling over de 3 schooltypes bepaalt mede het aantal leerlingen op school.

Door het onderwijsaanbod met een grote diversiteit is 't Rijks een aantrekkelijke school voor de schoolverlaters anno 2018.

Schoolprestaties

De leeropbrengsten van een school worden voortdurend gemeten over een reeks van drie schooljaren. De onderwijsinspectie spreekt jaarlijks een oordeel uit over de prestaties van de leerlingen.

De onderwijsinspectie

Vanaf 2016 is de inspectie met een nieuw onderwijsresultatenmodel gaan werken. Het nieuwe model heeft als doel bij te dragen aan de zelfsturing van scholen. Er gaat hierbij gewerkt worden met absolute normen, die voor een bepaalde periode worden vastgelegd. Iedere school krijgt jaarlijks een beoordeling van de onderwijsinspectie. Deze is gebaseerd op een aantal gegevens die telkens over een periode van drie jaar gemiddeld worden. De gegevens waar de inspectie mee werkt zijn: onderwijspositie t.o.v. advies po, onderbouw snelheid, bovenbouwsucces, examencijfer. De school heeft er hard aan gewerkt om deze cijfers te verbeteren (o.a. door invoering opbrengstgericht werken). Dit zie je terug in de resultaten. Voor alle afdelingen geldt het oordeel: voldoende. In geen van de vier onderdelen van onze drie afdelingen zitten we onder de landelijke norm! Wel moeten we kritisch kijken naar onze onderbouwsnelheid. Deze lag afgelopen schooljaar onder de norm, maar wordt nog gecompenseerd door prestaties boven de norm in schooljaar 2014-2015 en 2015-2016.

Vensters VO

Via Vensters VO wordt alle cijfermatige informatie over en in samenwerking met scholen in één systeem verzameld en brengt het in beeld hoe scholen presteren op 21 belangrijke indicatoren (examencijfers, onderwijstijd, tevredenheid, personeel, veiligheid etc.).

Waar mogelijk worden resultaten vergeleken met het landelijk gemiddelde. Vensters helpt scholen zo inzicht te krijgen in hun eigen resultaten en hierover op goede wijze verantwoording af te leggen aan bijvoorbeeld leerlingen en ouders. Ook kunnen ze gericht aan de slag met de verbetering van hun onderwijs. 98% van alle scholen heeft zich inmiddels bij Vensters aangesloten en 94% stelt haar gegevens beschikbaar via www.scholenopdekaart.nl. De resultaten van scholen kunnen zo gemakkelijk onderling vergeleken worden. Doel van het project is samen te vatten met de volgende kernwoorden: Transparantie | Dialoog | Kwaliteit

School op de kaart

De website scholenopdekaart.nl is voornamelijk bedoeld voor ouders en kinderen van groep 8. Op een makkelijke wijze zijn middelbare scholen in de regio te vergelijken op maar liefst 16 gebieden.

Vertrouwenscontactpersoon

De school heeft twee vertrouwenscontactpersonen. Bij hen kunnen leerlingen terecht die zich onheus bejegend voelen. Hiervan kan een melding worden gemaakt bij de vertrouwenscontactinspecteur.

De VCP begeleidt de leerling, adviseert in gesprekken en onderneemt adequate stappen. Ook het OP en de OD komen met hun vragen bij de VCP terecht. Zij worden na een eerste gesprek verwezen naar de schoolmaatschappelijk werkster.

Ontwikkelingen van de extra onderwijsmogelijkheden op 't Rijks

Sportklas

De sportklassen op 't Rijks zijn bedoeld voor de leerlingen die erg graag sporten. Sport is hun passie. Doordat de leerling die kiest voor de sportklas niet alleen op sportief niveau dient te presteren, maar ook op andere gebieden, neemt de motivatie van de leerling om hieraan te werken toe. De persoonlijke en mentale ontwikkeling van de leerling staan centraal. Het behalen van het overgangsbewijs en tenslotte het diploma is een voorwaarde vooraf.

Topsport Talentschool

We zijn zeer trots om als school topsporters te mogen begeleiden. Kwaliteit ten aanzien van de begeleiding en facilitering staat hoog in het vaandel op RSG 't Rijks. Dat is iets wat we vast willen houden. Naast de goede begeleiding van topsporttalenten staat de kwaliteit van onderwijs voorop. Er zijn door de topsporters dit jaar prachtige resultaten behaald, zowel op sportief als op educatief gebied. De sporters zullen na hun sportcarrière een maatschappelijke functie moeten kunnen uitoefenen; hierbij is het dus zaak om de balans tussen sporten en leren te vinden. Dat verschilt van sporter tot sporter. Maatwerk leveren is onze kracht.

Onze ambities voor komend jaar zijn het aantal topsporters verder uit te breiden. Ook het opbouwen van relaties is één van de prioriteiten. In de regio Noord-Brabant en Zeeland zijn goede samenwerkingen ontstaan met diverse bedrijven en verenigingen. Tevens is het onze ambitie om ons nog beter te profileren als topsporttalentschool in de regio. Ook intern zullen we ons moeten blijven profileren, zodat iedereen in school met begrip en flexibiliteit blijft omgaan met talenten.

De kunstklas

De kunstklassen op 't Rijks zijn bedoeld voor de leerlingen die erg graag bezig zijn met kunst- en cultuur. Kunst is hun passie. Doordat de leerling die kiest voor de kunstklas niet alleen op het vlak van kunst- en cultuur dient te presteren, maar ook op andere gebieden, neemt de motivatie van de leerling om hieraan te werken toe. De persoonlijke en mentale ontwikkeling van de leerling staan centraal. Het behalen van het overgangsbewijs en tenslotte het diploma is een voorwaarde vooraf.

De vooropleiding Kunsten

De vooropleiding voor de Kunsten is bedoeld om de leerling met een specifiek kunstattalent voor te bereiden op een vervolgopleiding in het hoger beroepsonderwijs of het academisch onderwijs. Het is de bedoeling dat het talent van deze leerling tijdig tot bloei komt. Om dit te realiseren werkt 't Rijks nauw samen met deze instellingen. De leerlingen volgen lesdagen op het conservatorium van Antwerpen, Fontys Hogeschool in Tilburg en St. Joos in Breda. Docenten van de diverse academies begeleiden onze toptalenten en werken mee aan de totstandkoming van het curriculum.

Het Technasium

Het Technasium is er voor havo- of vwo-leerlingen met een inventieve en creatieve instelling die belangstelling hebben voor de technische wereld om hen heen, leerlingen die willen weten hoe het zit en of het beter of anders kan. Het hart van het Technasium is het vak O&O, Onderzoeken en Ontwerpen. In 2017 is dit predikaat weer verlengd!

Sinds de start van het Technasium op 't Rijks zijn er ieder jaar speerpunten voor het team (docenten O&O, technatoren en conrector). Dit schooljaar richt het team zich o.a. op:

- competentie ontwikkeling in portfolio
- warm houden contacten met bedrijven / HO & WO

We werken aan deze speerpunten door deelname aan werkgroepen binnen het netwerk ZWNL. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden om ons team verder te professionaliseren. Daarbij maken we gebruik van de deskundigheid en expertise van ons Technasiumteam en het scholingsaanbod van het Expertisecentrum van Stichting Technasium.

Tweetalig gymnasium, atheneum en havo

De afdeling tweetalig onderwijs is bedoeld om leerlingen gedegen voor te bereiden op de globalisering in de wereld. Door de onderdompeling in de Engelse taal leren de leerlingen deze taal spreken, schrijven en lezen als hun tweede moedertaal. Tevens werken de leerlingen aan hun persoonlijke ontwikkeling op het gebied van netwerken, plannen, organiseren, problemen oplossen, anticiperen en communiceren. De intellectuele ontwikkeling van leerlingen gaat hand in hand met hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Feedback en reflectie vormen een essentieel onderdeel van deze opleiding. In 2016 is bovendien de opleiding tweetalig havo van start gegaan.

Projecten

'I hear and I forget,
I see and I remember,
I do and I understand'

(Confucius, 551 BC - 479 BC)

Wij brengen onze leerlingen in contact met de 'buitenwereld' door velerlei projecten en activiteiten. Wij achten het van groot belang dat ons onderwijs zich niet beperkt tot het leren binnen vier schoolmuren. Het leren dient daarnaast niet alleen gebaseerd te zijn op wat uit boeken komt, wij geloven in ervaringsleren: het aan de slag gaan met de materie middels onderzoek in verschillende contexten. Wij zien dit als de absolute meerwaarde van het projectmatig werken. Wij willen ook vaardigheden, waarden en normen overdragen. De 21st century skills spelen bij elk project dan ook een belangrijke rol. Ontplooiing van het individu en het leren samenwerken met anderen worden belangrijk geacht. Deze competenties zijn alle terug te leiden naar het werken met projecten.

Werken in projectvorm heeft als doel dat leerlingen bepaalde competenties ontwikkelen. Het projectonderwijs sluit aan bij het competentiegericht onderwijs. De vervolgopleidingen vereisen veel zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de leerlingen, dit wordt middels projecten aangeleerd. Bovendien is bij projectonderwijs sprake van een hoog leerrendement, omdat leerlingen leerstof en vaardigheden concreet toepassen. Buiten de projecten die in de lessituatie bij verschillende vakken voorkomen, bieden we een breed scala aan projecten die stevig zijn verankerd in het curriculum. De projecten in de eerste twee leerjaren, de Kunst& projecten, zijn daar een goed voorbeeld van. Ook het Bèta Challenge programma is niet meer uit onze school weg te denken, evenals het Technasium. Tenslotte vinden elk jaar projecten plaats in het kader van beroepsoriëntatie en in het kader van burgerschapsvorming. De positie van al deze vormen van projectonderwijs zijn binnen onze school het afgelopen jaar versterkt.

Internationalisering

Internationalisering is een van de speerpunten in de schoolvisie van 't Rijks. In het beleidsplan Internationalisering staat om die reden de ambitie geformuleerd om alle leerlingen van 't Rijks in de loop van hun schoolloopbaan tenminste eenmaal deel te laten nemen aan een internationale activiteit. Hieraan wordt op verschillende manieren vorm gegeven. Door middel van uitwisselingen, buitenlandse studiereizen, deelname aan internationale projecten, ICT projecten, bedrijfsbezoeken, job shadowing, workshops etc.

De wetenschapsklas

In de wetenschapsklas wordt bijzonder veel aandacht besteed aan de W van het vwo. Door de nieuwsgierige en onderzoekende houding van de leerling te stimuleren wordt de leerling beter voorbereid op de universiteit. Het onderzoekend leren en het leren onderzoeken staan centraal in deze klassen. Inmiddels is de belangstelling van de leerling voor dit type onderwijs gewekt.

Er is gewerkt aan het verstevigen van het programma, het uitbreiden van het docententeam en de scholing van de docenten door de universiteit van Utrecht. De olievlekwerking naar het reguliere vwo heeft beleidsmatig meer aandacht gekregen. De transitie naar de bovenbouw is succesvol verlopen.

Mavo +

Mavo+ is bedoeld voor de mavoleerlingen die na het behalen van het diploma nog elke studierichting in het havo/vwo of middelbaar beroepsonderwijs willen kunnen kiezen. Als de leerling het mavoniveau aankan, heeft hij de mogelijkheid om vanaf de brugklas te kiezen voor mavo+. In een rustig tempo wordt toegewerkt naar het mavodiploma en de leerling kan daarna met mavo+ gemakkelijk doorstromen naar havo. Omdat elke leerling in acht vakken examen doet, kan na het behalen van het diploma nog voor elk havo-profiel gekozen worden. Dit hangt natuurlijk wel af van de samenstelling van het vakkenpakket. De leerling stapt dan over van mavo 4 naar havo 4. Natuurlijk kan hij ook naar het middelbaar beroepsonderwijs gaan, waar elke beroepsrichting gekozen kan worden. 't Rijks is hierin uniek.

Bèta Challenge

Bèta Challenge is een leerroute op de mavo+ afdeling. Het hart van het Bèta Challenge programma is het vak technologie en toepassing. Bij dit vak gaan leerlingen twee keer per week aan de slag met projectopdrachten op het gebied van techniek en/of zorg & welzijn. Projectopdrachten kunnen afkomstig zijn van een opdrachtgever uit het bedrijfsleven. Opdrachten kunnen ook in wedstrijd verband worden gegeven zoals bijvoorbeeld de First Lego League, een project waarbij 't Rijks van het begin af aan is betrokken. Bij elke projectopdracht wordt samengewerkt met een mbo-school uit de regio. Bèta Challenge besteedt veel aandacht aan beroepskeuzes. Bèta Challenge is er voor mavo-leerlingen die al bijna zeker weten dat zij later naar het mbo willen. Men leert binnen het vak technologie en toepassing omgaan met computers. Zo maken de leerlingen 3D-tekeningen, programmeren en laten machines het werk doen: 3D printen, laser snijden of andere robotica.

Leerlingbegeleiding en -zorg

In het jaar 2017 zijn op het gebied van leerlingbegeleiding en -zorg verschillende zaken ondernomen. In opvolging van het beleidsplan zijn kengetallen verzameld voor een vergelijking met de nulmeting. Daarnaast zijn de doelstellingen uit het beleidsplan breed geëvalueerd en zijn aanbevelingen voor een nieuw beleidsplan opgesteld. Op de werkvloer wordt onderscheid gemaakt in een aantal niveaus van begeleiding en zorg:

- Basisbegeleiding: begeleiding in de klas voor alle leerlingen. De mentor/vakdocent is de spil in de begeleiding van de leerlingen.
- Basisplusbegeleiding: alle activiteiten die, boven op de basisaanpak van alle leerlingen, nodig zijn om de leerlingen met succes hun schoolloopbaan te laten volgen.
- Breedtezorg: deze wordt ingeschakeld als de begeleiding niet toereikend is. Het betreft zorg binnen de school door externe zorgprofessionals.
- Dieptezorg: zorg in gespecialiseerde voorzieningen buiten de school.

Binnen de verschillende niveaus van begeleiding en zorg is gebruik gemaakt van de volgende vormen van leerlingbegeleiding en –zorg, we noemen er enkele:

- Remedial Teaching inclusief dyslexie- en dyscalculiecoaching
- Faalangstreductie- en sociale vaardigheids- en weerbaarheidstraining
- Rouwbegeleiding
- Motorische Remedial Teaching
- Time-Outklas
- Verlengde Schooldag
- Meer- en hoogbegaafdheid
- School en echtscheiding
- Zorgstagiaires voor ondersteuning bij het plannen en organiseren
- Week tegen het Pesten en updaten van het sociale veiligheidsplan

De vormen van begeleiding en -zorg zijn geëvalueerd en er is een plan van aanpak opgesteld voor het nieuwe schooljaar:

- Voortgang van het opstellen van handelingswijzers en handelingsplannen door mentoren.
- Leerlingenbesprekingen.
- Investering in de warme overdracht PO-VO.
- Investering in de warme overdracht binnen de school van mentor naar mentor en van jaargang naar jaargang (kwaliteit eindverslagen).
- Investering in een uitgebreide screening en signaleringsprocedure met betrekking tot het aannamebeleid. Tijdens de aanmeldingen meer aandacht voor volledigheid in informatie mbt gezag en afkomst (in het kader van gegevensverstrekking en wettelijke verplichtingen).
- Overleg met de teamleiders gericht op mogelijk aanbod vanuit het zorgteam voor teamscholing gericht op professionalisering van collega's op het gebied van leerlingbegeleiding en -zorg.
- Uitbreiding van de digitalisering van de medische protocollen van leerlingen. Bij de centrale aanmeldingen is dit verwerkt op het inschrijfformulier, zodat de gegevens voor de nieuwe leerlingen zo goed als volledig zijn.
- Aandacht voor samenwerking met de GGD voor de gezondheidsonderzoeken bij tweedeklasleerlingen.
- Meer samenwerking met de jeugdpolitie en wijkagent, zij sluiten zoveel als mogelijk aan bij het ZAT (zorgadviesteam) en houden spreekuur op school waarbij er een zeer korte lijn is met de veiligheids-functionaris.

5. PERSONEEL

Algemeen

De Kadernota geeft aan wat de schoolvisie is ten aanzien van personeel en onderwijskundige ontwikkelingen. Het eigen personeelsbeleid krijgt o.a. gestalte in :

- scholingsplan
- LC/LD functies (loopbaanbeleid o.p.)
- seniorenbeleid
- personeelsontwikkelingsplannen
- carrièreperspectief onderwijsondersteunend personeel
- aanpak werkdruk en werkbeleving

De landelijke CAO-VO geeft de financiële regels aan met betrekking tot het personeel in onderwijsinstellingen. De scholen kunnen en moeten binnen dit kader eigen beleid gestalte geven voor de “couleur locale”.

Functiemix

De school en de MR hebben de volgende streefpercentages schriftelijk vastgelegd in een maatwerkdokument.

LB: 52,0%
LC: 19,2%
LD: 28,8%

Het entreerecht speelt een grote rol in dit verhaal. Diegenen met een eerstegraads bevoegdheid en die voor meer dan 50% structureel lessen in het eerstegraads gebied geven, hadden recht op een LD-schaal. Maar liefst 16 personeelsleden hebben in 2014 en 2015 van deze regeling gebruik gemaakt. Zij zijn destijds van functieschaal veranderd en hebben inmiddels voor het merendeel ook aangetoond ook over de benodigde competenties te beschikken, zodat zij inmiddels definitief in een LD-schaal terecht zijn gekomen.

Op basis van de uitgegeven formatie op 1 oktober 2017 komen de berekeningen als volgt uit:

LB: 50,3%
LC: 20,0%
LD: 29,7%

De percentages voor 2017 liggen dus boven de maatwerkafspraken. Vanwege de verwachte krimp van ons aantal leerlingen zullen we deze percentages goed moeten monitoren en ervoor zorgdragen dat we niet te ver uit de pas lopen met de afgesproken percentages, die in het maatwerkdokument zijn vastgelegd. In de personeelsreserve is hiervoor een buffer gevormd.

Schoolleiding

In 2017 is er een wijziging doorgevoerd in de portefeuilles van de conrectoren. De heer Haelermans is per 1 augustus vertrokken naar een andere onderwijsinstelling en zijn taken zijn voorlopig verdeeld onder de andere afdelingsconrectoren. Er is een hiërarchische structuur, met een verticale afdelingsstructuur.

Dhr. L.C.M. de Rond	rector en bestuurder
Dhr. D. Widdershoven	plaatsvervangend rector en conrector met de portefeuille facilitair beheer en organisatie
Dhr. J. Schetters	conrector met de portefeuilles planning & logistiek en ict
Dhr. L van de Wiel	conrector vwo met de portefeuilles tto en internationalisering
Dhr. L. Sauter	conrector havo met de portefeuilles studiereizen en cultuur
Mw. D. Reijpert	conrector mavo met de portefeuilles loopbaan- en studiebegeleiding en Bèta Challenge Programma
Dhr. G. Haelermans	conrector havo met de portefeuille technasium, vertrokken per 1 augustus 2017
Mw. I. de Rijke	conrector met de portefeuille taal- en rekenbeleid
Mw. M. Croughs	conrector met de portefeuille zorg
Dhr. H. Boudewijn	conrector brugklas met de portefeuille public relations
Mw. M. van der Kaaden	conrector met de portefeuille sport, topsporttalent en reizen

Onderwijsgeevenden

Voor een school vormt het onderwijsgevende deel van het personeel de grootste en belangrijkste groep. Het gaat immers om onderwijs! Al vele jaren geven we bruto meer formatie uit aan de categorie OP dan we ontvangen. Daardoor is er ruimte voor coördinatie faciliteiten en hebben we nieuwe initiatieven een kans kunnen geven. Daarbij moeten we wel steeds bedenken dat de ratio (verhouding aantal leerlingen ten opzichte van het aantal fte's) 1 op 20 is. Taakbeleid, functiemix en carrièreperspectief zijn belangrijke pijlers van het schoolbeleid. Het beschikbaar aantal fte's (basis lumpsum berekening) bedraagt over kalenderjaar 2017 131,7; het aantal netto uitgegeven fte's bedraagt zo'n 135,1 fte (lessen + lesvervangende taken).

Door het stapsgewijs verhogen van de pensioenleeftijd voor personeelsleden ligt het in de lijn der verwachting dat de leeftijd waarop men stopt met werken opschuift naar een leeftijd van boven de 65 jaar. Dat betekent dat men gedurende een langere periode gebruik maakt van de seniorenregeling. Maar met de nieuw gevormde landelijke CAO-regeling, waarin de seniorenregeling stapsgewijs wordt afgeslankt, wordt dit ondervangen.

Ondersteunende diensten

De ondersteunende diensten zijn vrij divers qua samenstelling: administratie, TOA's, conciërges, leerlingbegeleiders, personeel van lokaal 13, toezichthouders, ict-mensen, technisch onderhoudspersoneel, rijks in bedrijf. Zij vormen een onmisbare schakel in de organisatie. Het is en blijft jammer dat er landelijk geen beleid is om deze categorie medewerkers extra loopbaan-perspectief te geven. RSG 't Rijks heeft wel zelf beleid gevormd op dit gebied. Het beschikbare aantal fte's voor 2017 is 24,3; het aantal uitgegeven fte's bedraagt 37,1 fte.

Dit verschil is te verklaren door :
- Extra inzet van personeel voor veiligheid en toezicht
- Het volgen van leerlingen bij afwezigheid en ziekte
- Inzet van afdelingsassistenten
- Diverse OD-leden maken gebruik van de seniorenregeling
- Veel onderhoud in eigen beheer, hetgeen een besparing oplevert op de onderhoudskosten
- Financiële administratie en steeds groter deel personele administratie in eigen beheer
- Meer inzet zorg, ook meer inkomsten vanuit samenwerkingsverband hiervoor

Bezuinigingen

Door de gehanteerde nullijn van het Ministerie en de steeds verder oplopende personeelskosten als gevolg van de jaarlijkse periodieken, de functiemix en de inkorting van de schalen bij de docenten zijn er financiële tekorten ontstaan.

Om die financiële tekorten zo veel als mogelijk tegen te gaan zijn er de afgelopen jaren de volgende maatregelen genomen:
- in schooljaar 2013-2014 is er fors bezuinigd, vooral op de lessentabel, hierdoor is er effectief zo'n 7 fte bezuinigd.
- in schooljaar 2014-2015 is opnieuw 2 fte bezuinigd.
- in de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017 hebben er geen extra bezuinigingen plaatsgevonden.

Vanaf schooljaar 2017-2018 hebben we de volgende zaken afgesproken:
• jaarlijks stijgende loonkosten a.g.v. schaaltrades worden opgevangen door goedkopere instroom dan uitstroom
• bezuiniging in taken, directie en OD doen we zodra de mogelijkheden zich hiervoor mogelijkheden voordoen

Extra doelstelling voor schooljaar 2018-2019: 4 fte's in lessentabel en taken (deze is nog niet meegenomen in de laatst vastgestelde begroting)

In- en uitstroom

In 2017 zijn er 25 nieuwe personeelsleden aangenomen en 23 personeelsleden zijn vertrokken of met pensioen gegaan.

Verzuim

De verzuimpercentages van de laatste acht jaren zijn als volgt:

2010	4,70	2014	5,61
2011	5,16	2015	4,25
2012	5,82	2016	4,28
2013	4,75	2017	5,07

Na goede verzuimcijfers in 2015 en 2016, nu dus weer een stijging boven onze doelstelling (4,5%). Hierbij moet worden vermeld dat de stijging vrijwel geheel wordt veroorzaakt door lang, niet werkgerelateerd verzuim.

Hieronder de uitsplitsing van de cijfers van de laatste 3 jaren.

	2015	2016	2017
kort	1,21	1,31	1,28
middel	1,13	0,71	0,95
lang	1,48	1,97	2,42
langer dan een jaar	0,43	0,29	0,42
	4,25	4,28	5,07

6. HUISVESTING

Gebouwen en terreinen

RSG 't Rijks heeft een aantal jaren van bouwactiviteiten gekend. Soms hebben deze bouwactiviteiten geleid tot grote extra uitgaven, bijvoorbeeld de asbestsanering en de compartimentering van de diverse gebouwdelen i.v.m. de brandveiligheid. Als het aantal leerlingen niet boven de 2.700 leerlingen uitkomt, beschikt RSG 't Rijks over een goed, degelijk en eigentijds gebouwencomplex dat weer een groot aantal jaren “mee kan”.

Momenteel heeft de school ongeveer 20.000 m² aan gebouwen, die onderhouden moeten worden. Kijkend naar de toekomst moet geconstateerd worden dat het moderne onderwijs andere eisen aan onderwijsruimtes stelt dan vroeger het geval was. Er hoeft hierbij slechts gedacht te worden aan binnenklimaat, infrastructuur, energieverbruik enz. Voortschrijdend inzicht en aanpassingen van de onderwijspraktijk in de toekomst kunnen leiden tot andere behoeften, die niet of slechts gedeeltelijk in het meerjarenonderhoudsplan (MOP) zijn opgenomen.

Er is in 2014 een huurcontract met de Karmel gesloten voor de duur van vijf jaar. Dit lost het probleem van een gebrek aan gymzalen in onze school op, hierdoor hoeven ook minder examenmodules LO buiten school plaats te vinden. Daarnaast huren we vanaf 2016 ruimtes de Blokstallen 3 voor de vooropleiding. De noodzaak is groot, temeer doordat de wijkcentra gesloten gaan worden.

In het kader van de WABO is een verlenging van de tijdelijke vergunning voor de onderwijsgebouwen aan de Rijtuigweg 20 aangevraagd.

Verder hebben we de volgende zaken in 2017 aangepakt:
- We hebben een collega vanuit de OD bereid gevonden om de vacature onderhoudsmedewerker op zich te nemen. Hij is nu geschoold.
- We hebben de opdracht gegeven om al onze elektrische installaties in kaart te brengen. Zowel op papier als ook digitaal. Op basis van deze gegevens gaan we opdrachten verstrekken om verbeteringen aan onze systemen aan te brengen.
- Er zijn diverse lokalen gerestyled of lokalen hebben een nieuwe bestemming gekregen. In 2018 gaan we bestuderen of het mogelijk is hoorcollege lokalen in te richten in de oudbouw.
- Lokaal 235 is ingericht als computerlokaal, met nieuwe pc's, meubilair, bedrading en airco
- Lokaal 45-46 is ingericht als project lokaal.
- Op diverse plaatsen in school is de vloerbedekking vervangen door linoleum. In 2018 zullen we hier verder mee gaan.
- De administratie is gemoderniseerd, het oude plafond en de verlichting is vervangen.
- Led verlichting in de lokalen stap voor stap aanbrengen.
- Er is een nieuw energiecontract gesloten via een veiling. Tussenpersoon hierbij was de VOS/ABB.
- Camera systemen zijn geüpdatet. In 2018 krijgt dit een vervolg.
- De biologievleugel is voorzien van nieuw meubilair.
- We hebben een nieuwe telefooncentrale in gebruik genomen, met VOIP techniek.
- Inbraakalarm van het K&C gebouw is vervangen, in 2018 volgt het hoofdgebouw.

Voor deze zaken is geld nodig. De doordecentralisatie overeenkomst met de gemeente Bergen op Zoom en de exploitatiegelden vanuit het OCW zijn hiervoor bepalend.

ICT

De inzet van ICT neemt in het dagelijks leven een steeds belangrijkere plaats in. Het spreekt voor zich dat dat ook geldt voor het gebruik van ICT in het onderwijs.

Hoewel pilots met iPad-klassen niet succesvol bleken, zien we toch dat het gebruik van ICT in lessituaties toeneemt. Daarom is ervoor gekozen een aantal lokalen te voorzien van extra PC's/laptops voor leerlingen. Daarnaast zullen we in 2018 nog een extra computerlokaal inrichten. Ook laten docenten de leerlingen steeds vaker hun mobiele telefoon gebruiken voor educatieve doeleinden. Dit is een eerste kleine stap richting BYOD (bring your own device).

Er komt steeds meer digitale content beschikbaar. Uitgeverijen ontwikkelen adaptieve software bij hun methodes, waarmee het leveren van maatwerk vereenvoudigd wordt. Steeds meer vakgroepen maken gebruik van deze digitale leermiddelen. Naast de leermiddelen die bij de methodes aangeboden worden, neemt ook de hoeveelheid vrij toegankelijke digitale leermiddelen toe. Dit geeft de docent de mogelijkheid leermiddelen te arrangeren. We zullen op 't Rijks leermiddelenbeleid moeten ontwikkelen. Daarbij zal vast moeten komen te staan aan welke eisen leermiddelen voor onze school moeten voldoen. Het gaat daarbij om eisen op didactisch, financieel en organisatorisch terrein.

Ook bij de secundaire processen wordt ICT steeds effectiever ingezet. Zo hebben we een portaal waarop informatie gedeeld wordt, worden ouders digitaal geïnformeerd over schoolse zaken en vinden facturering en betaling van schoolkosten plaats in een online omgeving. Inschrijfprocessen voor ouderavonden, reizen, activiteiten etc. vinden digitaal plaats. Maar ook kunnen ouders hun kind digitaal ziek melden en krijgen zij hierover automatisch terugkoppeling.

Om de digitalisering van het onderwijs succesvol te laten verlopen, blijft er veel aandacht nodig voor de professionalisering van het personeel. Het gaat daarbij om:

- Gebruik SharePoint
- Gebruik SOMtoday
- Gebruik tablet
- Werken met digitale content / educatieve apps
- Nieuwe didactiek
- Gebruik touchscreen schermen

Investeringen

Tot en met het jaar 2011 is er flink geïnvesteerd in gebouwen. Vanaf 2012 hebben er geen waardevermeerderende investeringen van het gebouw meer plaatsgevonden. Om het totaal aan investeringen te kunnen financieren, zijn leningen afgesloten bij de Rabobank van € 5.500.000,- tegen 3,74% rente (met daar bovenop nog de liquiditeitsopslagen).

Dit jaar is er geïnvesteerd in inventaris voor in totaal zo'n € 231.000.	
Deze investeringen bestaan uit:	
- laptops/desktops	€ 45.000
- tablets	€ 64.000
- overig ICT	€ 50.000
- schoolmeubilair (kasten)	€ 42.000
- kantoormeubilair	€ 7.000
- kleine apparatuur	€ 23.000

7. FINANCIIEEL

Leerlingengegevens

Het leerlingenaantal op 1 oktober van het voorgaande jaar is bepalend voor het gehele kalenderjaar. Dit betekent dus dat het leerlingenaantal op 1 oktober 2016 (2.550 – 25 gezakte vavo-leerlingen * 0,5 = 2.537,5) bepalend is voor de bekostiging van het kalenderjaar 2017.

	1 oktober '15	1 oktober '16	1 oktober '17
totaal aantal leerlingen:	2.667	2.550	2.539

de verdeling			
brugklas	461	435	468
2e klas (M, H, V)	511	484	458
totaal klas 1 en 2	972	919	926
3e klas (M, H, V)	591	522	490
4e klas (M, H, V)	570	656	622
5e klas (H, V)	407	334	346
6e klas (V)	127	119	114
totaal klas 3 t/m 6	1.695	1.631	1613

VAVO-leerlingen TG *	22	25	14
----------------------	----	----	----

* dit zijn leerlingen die vorig jaar zijn gezakt, zij zijn meegenomen in het totaal aantal leerlingen, maar tellen in de bekostiging maar voor de helft mee

Prognose oktober 2018: 2.500 leerlingen (op basis van nieuwe aanmelding van maart 2018)

De diverse vergoedingen per leerling voor de exploitatie, het schoonmaken en de instandhouding van de gebouwen waren:

leerjaar	exploitatie		schoonmaken		instandhouding gebouwen	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
klas 1 en 2	€ 456,47	€ 449,86	€ 201,85	€ 198,93	€ 152,55	€ 150,34
klas 3 t/m 6	€ 380,82	€ 375,30	€ 166,83	€ 164,41	€ 123,34	€ 121,55

De bedragen van 2017 zijn iets hoger dan in 2016. Het Ministerie vergoedt een inflatiecorrectie van 1,47%. Het bedrag per leerling voor gratis leermiddelen (lees: boeken leerlingen) is in 2017 € 311,39, dit was in 2016 € 306,88.

Resultatenanalyse

Staat van baten en lasten over 2017

	2017	begroot 2017	2016
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen OCW	17.293.140	16.996.000	17.518.613
3.2 Overige overheidsbijdragen	1.070.630	966.000	1.110.144
3.3 Overige baten	115.858	30.000	112.224
Totaal baten	18.479.628	17.992.000	18.740.981
4 LASTEN			
4.1 Personeelslasten	15.252.307	14.870.000	15.123.469
4.2 Afschrijvingen	648.542	687.000	643.022
4.3 Huisvestingslasten	1.115.143	1.000.000	1.219.408
4.4 Overige lasten	1.687.088	1.564.000	1.319.936
Totaal lasten	18.703.080	18.121.000	18.305.835
Saldo baten en lasten	-223.452	-129.000	435.146
5 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN			
5.1 Rentebaten	6.984	15.000	11.424
5.2 Rentelasten	120.105	120.000	128.827
Saldo financiële baten en lasten	-113.121	-105.000	-117.403
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-336.573	-234.000	317.743
Buitengewone baten	0	0	0
Buitengewone lasten	0	0	0
Resultaat gewone bedrijfsvoering	0	0	0
Netto resultaat	-336.573	-234.000	317.743

Zoals u in bovenstaand overzicht ziet, is na vele jaren van zwarte cijfers 2017 met een negatief resultaat afgesloten; € 336.573; het resultaat over 2016 was € 317.743 positief. Dit resultaat is dus lager dan in 2016, zo'n € 654.000.

Er zijn twee factoren die een grote invloed heeft in het vergelijken van de onderlinge jaarresultaten:

- * we zijn met ingang van schooljaar 2016-2017 de boeken gaan huren bij Van Dijk schoolboeken. Voorheen schaften we de boeken zelf aan. Hierdoor mocht in 2016 éénmalig maar 5/12 deel (huur augustus tot en met december) van de jaarlijkse kosten worden verantwoord. Dit beïnvloedde het resultaat € 425.000 van 2016 positief.
- * We zijn nagenoeg gelijk gebleven in ons leerlingaantal in schooljaar 17/18 ten opzichte van schooljaar 16/17. In schooljaar 16/17 was er sprake van een aanzienlijke daling ten opzichte van het jaar daarvoor. Vanwege het achterlopen van de bekostiging hadden we voor de maanden augustus tot en met december hier profijt van (€ 260.000)

In het kort volgt hierbij de analyse van de verschillen t.o.v. 2016. Bij deze analyse hebben we gebruik gemaakt van interne verdeling tussen personele en materiële baten en lasten. Dit maakt de analyse ons inziens sterker.

Personeel

(som van personele baten en lasten, op grond van interne toerekening):

Grootste oorzaken:			
- bekostiging na 1 augustus o.b.v. meer leerlingen dan werkelijk op school			
voordeel '16	€ 260.000	-/-	€ 260.000
- meer inkomsten via SWV	€ 48.000		
- meer personele subsidies	€ 15.000		
- meer inkomsten prestatiebox	€ 147.000		
- meer kosten personeel	-/-	€ 132.000	
- meer detacheringskosten	-/-	€ 5.000	
- meer bijkomende personeelskosten	-/-	€ 41.000	
Totaal personeel	-/-	€ 228.000	

Materieel

(som van materiële baten en lasten, op grond van interne toerekening):

Gemeentelijke bijdrage	-/-	€ 15.000	=> vorig jaar éénmalige bate van de bank (herbeoordeling van ons rentederivaat)
Boeken	-/-	€ 482.000	=> meer kosten boeken + bijbehorende digitale licenties doordat in 2016 maar 5/12 deel hiervan mocht worden verantwoord (huur aug t/m dec)
OCW	+	€ 75.000 :	
	-/-	€ 62.000	=> minder inkomsten lumpsum materieel
	-/-	€ 39.000	=> minder overige materiële subsidies
		€ 65.000	=> minder administratie en beheer (begeleiding toptalenten, externe deskundigheidsadvies)
		€ 71.000	=> minder inventaris, apparatuur en leermiddelen (licentiekosten, leermiddelen secties en kopieerkosten)
	-/-	€ 36.000	=> overige lasten (representatie, bestuur en netwerk)
		€ 72.000	=> minder huisvestingslasten (lager storting onderhoudsvoorziening, minder energiekosten)
Totaal materieel	-/-	€ 422.000	
Totaal	-/-	€ 654.000	

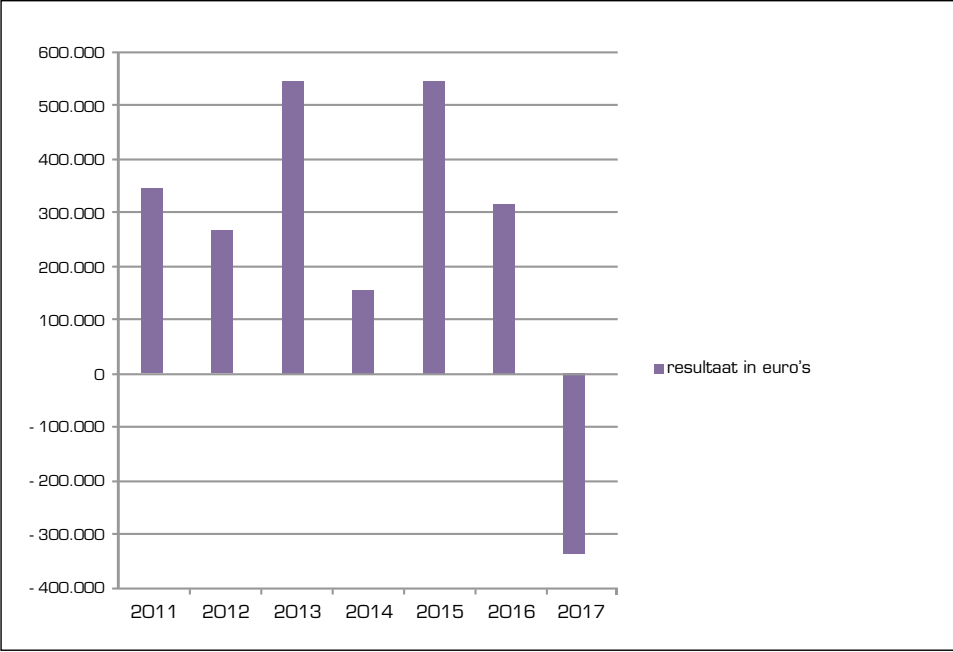

Dan nu de vergelijking met de begroting:

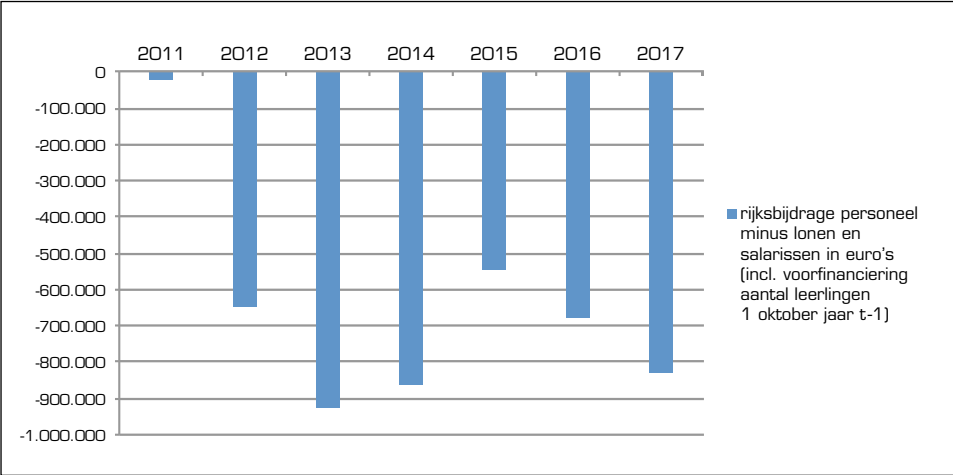
Het begrote resultaat voor 2017 was +/- € 234.000, het werkelijke resultaat ligt dus zo'n € 103.000 lager.
Hieronder de verklaring:

Hogere rijksbijdrage dan begroot:		+ € 297.000
Hogere lumpsum door meer leerlingen dan begroot	+ € 321.000	
Lager bijdrage Samenwerkingsverband		
(vanwege financieel tekort bij het SMW)	-/- € 4.000	
Lagere collectieve inhouding uitkeringskosten	+ € 10.000	
Rijksbijdragen boeken	+ € 17.000	
Overige (lagere subsidie vroegtijdig schoolverlaten	-/- € 10.000	
Hogere detacheringskosten (meer VAVO leerlingen)	-/- € 37.000	
Gemeentelijke bijdrage (door uitstel berekening gefixeerd leerlingenaantal)	+ € 105.000	
Overige baten (o.a. subsidie leerlab, Europees Platform => wordt niet begroot)	+ € 86.000	
Afschrijvingen (uitstel nieuwe ipads docenten)	+ € 38.000	
Personele lasten:		-/- € 382.000
- meer salariskosten (meer leerlingen)	-/- € 391.000	
- minder scholing	+ € 7.000	
- lagere inkomsten UWV	-/- € 10.000	
- lager saldo storting/onttrekking/vrijval		
personele voorzieningen	+ € 4.000	
- minder personeel niet in loondienst	+ € 5.000	
- meer reis- en verblijfkosten	-/- € 4.000	
- minder overige personeelslasten	+ € 7.000	
Overige lasten:		- € 124.000
project Europees Platform		
(wordt niet begroot, zie ook inkomsten)	- € 29.000	
kosten leermiddelen (hardware)	+ € 13.000	
kosten lesmateriaal (meer leerlingen+duurder boekenpakket)	- € 94.000	
administratie en beheer		
(toptalenten en externe deskundigheid)	+ € 36.000	
overige lasten (kosten representatie, bestuur en netwerken)	- € 50.000	
Kosten huisvesting:		- € 115.000
Minder energiekosten	+ € 15.000	
Meer onderhoudskosten	- € 21.000	
Minder huurkosten	+ € 3.000	
Meer schoonmaaklasten	- € 13.000	
Diverse andere huisvestingslasten	- € 2.000	
Lagere storting onderhoudsvoorziening	+ € 47.000	
Vervallen bezuiningsdoelstelling a.g.v. hogere bijdrage gemeente	- € 144.000	
Financiële baten en lasten (lagere rente-opbrengsten)	- € 8.000	
Totaal	- € 103.000	

Resultaten laatste 6 jaren

Rijksbijdrage personele lumpsum minus de lonen en salarissen over de laatste zes jaren.
Hierbij is de correctie van de voorfinanciering (doordat de school op basis van het aantal leerlingen van jaar t-1 een heel kalender wordt bekostigd) meegenomen.

De over 2013 éénmalige extra lumpsumontvangsten zijn niet meegenomen.
De stijgende trend vanaf 2013 is vanaf 2016 helaas weer omgeslagen.

Oorzaken zijn dat als gevolg van de operatie pincode meer formatie is uitgegeven en dat de herziening van de lessentabel is uitgesteld. Bovendien nemen gelden vanuit de prestatiebox toe, waaruit ook een deel van de salariskosten worden bekostigd.

Financiële ratio's

De school heeft al jaren een goede financiële positie.
Uit de kengetallen blijkt de gezonde financiële basis van de school:

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kengetallen:						
solvabiliteit 1	0,40	0,43	0,44	0,46	0,48	0,47
solvabiliteit 2	0,63	0,66	0,69	0,70	0,72	0,73
liquiditeit	1,05	1,27	1,53	1,82	2,00	2,08
rentabiliteit	1,50	2,94	0,85	2,86	1,69	-1,82
kapitalisatiefactor	0,25	0,27	0,28	0,33	0,35	0,35
weerstandsvermogen	0,35	0,38	0,38	0,41	0,43	0,40
financieringsfunctie	0,14	0,13	0,12	0,12	0,12	0,13
transactiefunctie	0,14	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13
financiële buffer	0,02	0,00	0,03	0,08	0,10	0,09
personele kosten/rijksbijdrage	0,86	0,84	0,87	0,84	0,86	0,88
personele kosten/ totale baten	0,79	0,78	0,80	0,78	0,81	0,83
netto werkkapitaal	0,01	0,04	0,06	0,11	0,13	0,14

De solvabiliteit 1 geeft aan in hoeverre de instelling kan voldoen aan haar langlopende verplichtingen (eigen vermogen, exclusief voorzieningen/totaal vermogen). Deze is door het negatieve resultaat van 2017 lichtjes gedaald. De solvabiliteit 2 geeft hetzelfde aan, alleen is nu de post voorzieningen meegenomen in de berekening (eigen vermogen, inclusief voorziening/totaal vermogen). Door de stijging van de post voorzieningen zet de stijgende trend van dit kengetal door.

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de instelling kan voldoen aan haar verplichtingen op korte termijn (vlottende activa/kortlopende schulden). Ook bij dit kengetal zet de stijgende trend, ondanks het negatieve resultaat in 2017, door. Deze bevindt zich nu zelfs boven de 2. Wel moet hierbij aangetekend worden, dat wij, in tegenstelling tot vele andere scholen, de vordering van 7,5% op de lumpsum van het Ministerie OCW, als kortlopende vordering hebben staan. Zonder deze vordering zou de liquiditeit op 1,5 uitkomen. Wanneer de liquiditeit beneden de 1 komt, kan dit een gevaar opleveren. De schulden zijn dan immers groter dan de vorderingen plus de liquiditeiten.

De rentabiliteit geeft het verschil weer tussen baten en lasten ten opzichte van de totale baten. Door de hogere kosten van voornamelijk personeel als gevolg van de verkorte salarislijnen, de functiemix en stijgende werkgeverslasten, is het positieve exploitatieresultaat de laatste jaren gedaald. Hierdoor heeft dit kengetal een dalende trend. Door een éénmalige bate van de belastingdienst in 2011, een éénmalige extra lumpsumbijdrage door het Ministerie (2013), extra doordecentralisatiegelden in 2015 en éénmalig minder kosten van de boeken in 2016 werd deze trend steeds doorbroken, maar deze lijn is nu in 2017 wel duidelijk zichtbaar geworden. Het is de verwachting dat door interne maatregelen deze lijn nu weer een opwaartse lijn zal inzetten. De kapitalisatiefactor is een paar jaar geleden door de commissie Don geïntroduceerd kengetal. Deze commissie heeft destijds in opdracht van het Ministerie van OCW en de Minister van Financiën onderzoek gedaan naar de optimale financieringsstructuur van onderwijsinstellingen in alle sectoren. Eén van de aanbevelingen van deze commissie betreft de versterking van het toezicht door de ontwikkeling van signaleringsgrenzen voor het financieel kader. De commissie introduceert dit kengetal als signaleringsgrens: de kapitalisatiefactor (KF= kapitaal minus boekwaarde gebouwen en terreinen/totale baten). Voor grote onderwijsinstellingen adviseert de commissie een KF tussen de 0,2 en 0,35. Wij voldoen hieraan, al bevinden we ons wel aan de bovengrens.

De Inspectie van het Onderwijs heeft vervolgens het financieel beoordelingskader verder ontwikkeld. Hierbij wordt de kapitalisatiefactor in 3 functies verdeeld:

Financieringsfunctie:	financieringsbehoefte * cumulatieve aanschafwaarde van overige materiële vaste activa/totale baten
Transactiefunctie:	kortlopende schulden/totale baten
Financiële buffer:	kapitalisatiefactor minus transactiefunctie minus financieringsfunctie

Een belangrijk inzicht vormt hierbij de hoogte van de financiële buffer. Deze geeft een nog betere indicatie van middelen die nog niet zijn ingezet voor het onderwijsproces. Hierbij geldt een bovengrens van 0,05. Hieruit blijkt dat onze school geen middelen heeft achtergehouden die aan het onderwijs hadden moet worden besteed. Voor onze school komt dit kengetal door de éénmalige extra lumpsumbijdrage uit 2013 en het positieve resultaat uit 2014, 2015 en 2016 boven de bovengrens uit op 0,10. Door het negatieve resultaat van 2017 zakt deze nu naar 0,09, maar bevindt deze zich nog steeds ruim boven de bovengrens. De verwachting is dat door de krimp in de toekomst dit kengetal verder zal gaan dalen. Wanneer dit kengetal laag is, kan dit duiden op een slechte liquiditeit en geen mogelijkheden om financiële tegenvallers als gevolg van leerlingenfluctuaties of arbeidsconflicten op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen ("vrij" besteedbare reserves/ totale exploitatielasten), geeft aan in hoeverre de school in staat is algemene bedrijfsrisico's op te vangen. In de "overlevingsstrategie" van VO-scholen is de aanwezigheid van een toereikend weerstandsvermogen een absolute must. Tot het weerstandsvermogen ziet de school het totaal van de algemene reserve en haar bestemmingsreserves. In noodsituaties kunnen immers de bestemmingsreserves anders worden aangewend. In een school met een gemiddeld risicoprofiel is in ieder geval een weerstandsvermogen van 10% noodzakelijk. De risicoanalyse van de school geeft een hoger dan gemiddeld risicoprofiel aan (zie continuïteitsparagraaf).

Het aanwenden van een deel van de reserves voor onderwijs, personeel en gebouwen is derhalve, financieel gezien, verantwoord. Het kengetal is weliswaar gedaald van 43% naar 40%, maar is nog steeds hoog.

Tenslotte geeft de inspectie grenzen aan waarbinnen het aandeel van de personele lasten van een school moet blijven. Dit om aan te geven of de school een 'gezonde' bedrijfsvoering heeft. We blijven hierbij keurig onder de vastgestelde waarden.

De school heeft de volgende wensen ten aanzien van de kengetallen.
Hierbij zijn ook analyses uit de notitie toekomstgericht financieel sturen (opgesteld door de VO-raad) geraadpleegd.

	Signaalgrens	Wens school
Solvabiliteit	> 20 %	> 20%
Liquiditeit	0,5 < = > 1,5 %	0,75 < = > 1,5
Rentabiliteit	0 < = > 5 %	5 jarig gemiddelde => 1,5 %
Weerstandsvermogen	10 < = > 40 %	30 < = > 40 % *
Kapitalisatiefactor	20 < = > 35 %	20 < = > 35 %
Personele lasten/ Rijksbijdragen	< 95%	< 95%
Personele lasten/totale baten	< 90%	< 90%

* de risicoanalyse van de school geeft een hoger dan gemiddeld risicoprofiel aan (zie continuïteitsparagraaf)

De signaalgrenzen komen uit het rapport van de commissie Don, hieronder volgt een beknopte uiteenzetting hiervan.

Rapport Commissie Don

Het ministerie van Onderwijs en Financiën heeft aan prof. dr. Don de opdracht gegeven om de financiële structuur en risico's van onderwijsinstellingen in kaart te brengen en tevens aanbevelingen te doen om de financieringsstructuur te optimaliseren in relatie met de aanwezige risico's. Enkele aanbevelingen zijn:

- Goed financieel beleid vergt maatwerk en een goede deskundigheid
- Elke onderwijsinstelling moet een meerjarenplanning maken met een risicoanalyse
- Vergroting van de financiële deskundigheid op schoolniveau
- Versterking toezicht door:
  - * versterking van de financiële deskundigheid van de toezichtsorganen
  - * verbreding van de taak van de Inspectie Onderwijs naar doelmatigheid van het financiële beleid
- Een financieel kader voor onderwijsinstellingen:
  - * kapitalisatiefactor hanteren en niet meer het begrip weerstandsvermogen; geen harde sectorbrede normen hanteren, maar signaleringsgrenzen
  - * beter gebruik maken van de mogelijkheden van vreemd vermogen
  - * onnodige belemmeringen wegnemen voor de toegang tot vreemd vermogen

Hierna heeft de Inspectie van het Onderwijs de kapitalisatiefactor nader uitgesplitst:

		grenzen
Financieringsfunctie	financieringsbehoefte * cumulatieve aanschafwaarde van overige materiële vaste activa/totale baten	n.v.t.
Transactiefunctie	kortlopende schulden/totale baten	n.v.t.
Financiële buffer	kapitalisatiefactor minus transactiefunctie minus financieringsfunctie	<= 5%

Europees aanbesteden

Vanaf 2009 zijn de gratis schoolboeken doorgevoerd. Voor alle ouders is dit een aanzienlijke kostenverlaging. Voor de scholen geldt dat, gezien de omvang van de contracten, veelal een Europese aanbesteding moet plaatsvinden.

In 2015 heeft via het DCO een nieuwe Europese aanbesteding plaatsgevonden. Deze trad in mei 2015 in werking. In 2016 heeft de school een andere optie uit contract bij de hand genomen en hebben we de boekenlevering extern bij Van Dijk uitbesteed en zijn we de boeken gaan huren in plaats van aanschaffen. Dit is mede gedaan, omdat de school, vanwege de verwachte krimp, bang was om met grote incurante voorraden boeken te blijven zitten.

De school is ook van dien omvang dat het aangaan van een nieuw schoonmaakcontract onder de regelgeving valt, waarbij Europees aanbesteden verplicht is.

In 2014 is er een nieuwe Europese aanbesteding opgezet door het DCO, een koepelorganisatie van diverse Zeeuwse onderwijsinstellingen die tot doel heeft gunstige voorwaarden te scheppen door kwantiteit en deskundigheid te bundelen.

In de aanbestedingsteams hebben we zelf zitting. Hierdoor vergroten we onze kennis.

Uit deze procedure is (net als in 2010) CSU als beste naar voren gekomen. Zij voeren al vanaf 1 januari 2010 de schoonmaakwerkzaamheden uit binnen de school. Anno 2017 zijn we nog steeds heel tevreden met dit contract.

Voor onze energiekosten (gas en elektriciteit) zijn we vanaf 2017 aangesloten bij het project Energie voor Scholen. Doel van dit project is onze energiekosten vanaf 2017 tegen een zo goed mogelijke prijs Europees aan te besteden.

Treasury

Het Ministerie van Onderwijs heeft op 6 juni 2016 de regeling “Beleggen, lenen en derivaten OCW 2016” gepubliceerd, kenmerk FWJZ/800938 (6670). Deze regeling vervangt de eerder op 16 september 2009 gepubliceerde regeling “Beleggen en belenen door instellingen voor onderwijs en onderzoek 2010”. Deze nieuwe regeling is het uitgangspunt voor ons treasurystatuut. De oude regeling uit 2009 blijft van toepassing op beleggingen, leningen en derivaten die voor 1 juli 2016 zijn vastgesteld.

De nieuwe regeling heeft als uitgangspunt: het financieel beleid en beheer van de instellingen is dienstbaar aan het realiseren van de publieke doelstellingen en is daartoe op transparante wijze gericht op financiële continuïteit.

Uitgangspunt bij de bekostiging is dat de toegekende rijksmiddelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed. Het komt in de praktijk daarbij voor dat de ontvangen bekostiging (of liever gezegd delen daarvan) voor korte of middellange termijn niet direct hoeft te worden ingezet (denk bijvoorbeeld aan onderhoudsgelden). Deze middelen vindt men in de jaarrekening terug bij de rubriek voorzieningen, bestemmingsreserves en nog te besteden subsidies (overlopende passiva). Teneinde op de tijdelijke overtollige liquiditeit enig rendement te kunnen boeken, zetten scholen deze gelden om in beleggingsproducten. Deze regelgeving schrijft hierbij voor dat dit

- risicomijdend geschiedt
- conform intern opgestelde regels m.b.t. administratieve organisatie en interne controle
- bij daartoe aangewezen financiële instellingen en rechtspersonen

Onder risicomijdend beleggen wordt verstaan: iedere belegging waarbij de hoofdsom gegarandeerd is door een financiële instelling, dan wel een belegging in vastrentende waarden uitgegeven door een financiële instelling. Met deze regeling sluit de minister uit dat scholen publieke middelen (rijksbijdragen) in enige vorm risicovol beleggen of belenen, waardoor een behoorlijke exploitatie en zelfs het voortbestaan van de instelling vervolgens niet meer gewaarborgd zouden kunnen zijn.

De regeling spreekt over publieke middelen en overige middelen enerzijds en niet-publieke middelen anderzijds. De niet-publieke middelen van de school betreffen voor de school alleen de ouderbijdragen. Deze verlopen via de stichting Fondsen en zijn duidelijk van de schooladministratie gescheiden. Genoemde voorschriften maken deel uit van de jaarlijkse accountantscontrole.

Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Bij het aantrekken respectievelijk uitzetten van alle benodigde danwel overtollige middelen wordt gehandeld overeenkomstig de in deze regeling gestelde verplichtingen. De algemene doelstellingen van het treasurybeleid luiden:

- het zorgdragen voor de tijdige beschikbaarheid van de benodigde geldmiddelen tegen acceptabele condities (beschikbaarheid)
- het minimaliseren van de kosten van leningen (kostenminimalisatie)
- het optimaliseren van het rendement van de overtollige liquide middelen binnen de kaders van het treasurystatuut (rentemaximalisatie)
- het beheersen en bewaken van financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen van de instellingen zijn verbonden (risicominimalisatie)
- het schoolbestuur treedt niet als bankier op

Per 31 december 2017 heeft de school bij de Rabobank rekening courant saldi van in totaal € 85.594 en drie spaarrekeningen met een totaalsaldo van € 3.022.627.

Begin 2016 heeft de school een extra spaarrekening geopend met een hoger rentepercentage. Hier is wel een extra restrictie aan verbonden, jaarlijks mag hiervan maximaal 25% boetevrij worden opgenomen. Daarnaast heeft de school een lening bij de Rabobank lopen van € 3.500.000. Deze is per 31 december 2017 nog € 2.143.768 groot. De looptijd hiervan beslaat nog de periode tot en met oktober 2030. Het rentepercentage bedraagt bij deze lening (met behulp van een renteswap) 3,74 % voor de periode 2010-2020. Op de lening zit een liquiditeitsopslag, deze bedraagt 1,5%. Zolang het markrentepercentage dermate laag blijft, levert het de school nadeel op om de lening vervroegde af te lossen. Dit in verband met de lagere marktwaarde van de renteswap. In de loop van 2020 loopt deze swap af en ontstaat een nieuwe situatie.

Administratieve organisatie

Van alle relevante treasury-activiteiten wordt verslag uitgebracht aan het bestuur. De uitvoering van de treasurytaak vindt plaats binnen de instelling. Alleen de rector/bestuurder is bevoegd om in het kader van de uitvoering van het treasurybeleid overeenkomsten te sluiten.

De bevoegdheid om overeenkomsten van geldleningen te tekenen is door het bestuur gemandateerd tot een bedrag van € 1.000.000,- aan de rector/bestuurder. Boven dit bedrag zal vooraf schriftelijk goedkeuring van de toezichthoudende bestuurders moeten plaatsvinden.

Van besluiten tot het aangaan van vaste geldleningen wordt zo spoedig mogelijk mededeling gedaan aan het schoolbestuur.

Verplichtingen bij beleggen en belenen

Het betreft hier regels voor het beleggen en belenen van publieke middelen en voor overige middelen, voor zover deze in de administratie niet zijn afgescheiden van de publieke middelen en voor zover het bestuur hiervoor geen aparte richtlijnen heeft vastgesteld. De onderstaande verplichtingen gelden alleen voor nieuwe beleggingen en gesloten leningen vanaf 1-7-2016.

Algemene verplichtingen

a.	Derivaten, leningen en beleggingen worden alleen aangetrokken dan wel uitgezet bij financiële ondernemingen als bedoeld in de Wet op het financieel toezicht, (zie artikel 4, lid 1 OCW-regeling): - gevestigd zijn in een lidstaat * - minstens een singel A-rating hebben, afgegeven door tenminste twee van de drie ratingbureaus Moody's, Standard and Poor's en Fitch.
b.	Beleggingen, beleningen en derivaten met publieke middelen worden alleen aangetrokken in euro's.
c.	't Rijks heeft zich bij de Rabobank laten registreren als niet-professionele belegger.

* lidstaat: staat die lid is van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte

Beleggingen

a.	De middelen van 't Rijks die tijdelijk overtollig zijn, kunnen in een belegging worden uitgezet.
b.	De periode van het beleggen door 't Rijks is eindig en de belegging wordt op een vooraf vastgestelde einddatum terugontvangen.
c.	De hoofdsom van de beleggingen wordt door de financiële onderneming, bedoeld in artikel 4, te allen tijde gegarandeerd.
d.	't Rijks mag beleggen in staatsobligaties van lidstaten, mits deze lidstaten voldoen aan de ratingeisen, genoemd in artikel 4 lid.
e.	't Rijks belegt niet in: - achtergestelde spaarrekeningen en achtergestelde deposito's - aandelen of vergelijkbare producten

Leningen

a.	Een instelling kan middels leningen additionele financiële middelen aantrekken.
b.	Instellingen geven geen leningen uit aan derden noch aan personeel, noch aan andere instellingen of organisaties, tenzij deze lening van toepassing is voor de uitvoering van de wettelijke taak van de instelling en binnen het van doel van de organisatie past.
c.	Bij het aangaan van de leningen gaat 't Rijks geen extra risico's aan die het voortbestaan van de instelling of het geven onderwijs kunnen bedreigen.
d.	't Rijks leent alleen bij financiële ondernemingen als bedoel in artikel 4.
e.	Bij het aantrekken van langlopende geldleningen worden offertes gevraagd bij minimaal 2 partijen.
f.	Leningen worden conform het treasurystatuut afgesloten en vooraf ter kennisname aan de interne toezichthouder gestuurd.

Financiële derivaten

a.	Een instelling maakt alleen gebruik van financiële derivaten voor het beperken van opwaartse renterisico's bij leningen.
b.	Een instelling hanteert uitsluitend rentecaps of payer swaps.
c.	Derivaten worden conform het treasurystatuut afgesloten en vooraf ter kennisname aan de interne toezichthouder voorgelegd.
d.	't Rijks neemt bij het afsluiten van een financieel derivaat de volgende contractuele voorwaarden in acht: <ul style="list-style-type: none"> - Er worden geen clausules opgenomen die op enigerlei wijze de uitvoering van het toezicht op de instelling belemmeren. - Er worden geen additionele eenzijdige opzegmogelijkheden of andere beperkende voorwaarden vanuit de financiële onderneming opgenomen. - Er worden geen derivaten met margin calls afgesloten. - Een derivaat wordt pas aangetrokken vanaf het moment dat de lening is afgesloten. - De nominale waarde van het derivaat is niet groter dan de onderliggende lening. - De looptijd van het derivaat is niet langer dan de onderliggende lening, met een maximum van 30 jaar. - Indien de looptijd van het derivaat langer is dan 15 jaar, wordt dit gemotiveerd in het treasurystatuut. - Bij het ontstaan van een niet-effectieve positie neem 't Rijks direct contact op met zowel de interne als externe toezichthouder.

Hedge accounting swaps

Inleiding

De bevoegdheid om een renteswap af te sluiten is door het bestuur gemandateerd tot een bedrag van € 1.000.000,- aan de RB.
Boven dit bedrag zal vooraf schriftelijk goedkeuring van de toezichthoudende bestuurders moeten plaatsvinden.

RSG 't Rijks heeft voor het afdekken van de renterisico's van de leningen een renteswap afgesloten die ervoor zorgt dat de variabele rente omgezet wordt in een vaste rente.
In geval van rentedaling ontstaan de volgende risico's:
Daalt de variabele rente onder de afgesproken vaste rente dan ontstaat een negatieve waarde.
Als de school van de bijbehorende lening af wil, omdat hij bijvoorbeeld de lening wil aflossen betaalt hij een afkoopsom.

Een tweede risico zit in de renteopslagen (risico-opslag en liquiditeitsopslag). Deze blijven variabel en kunnen door de bank steeds gewijzigd worden.
Een derde risico kan ontstaan door overhedge. De lening overeenkomst en de renteswap zijn nauw met elkaar verbonden. Een meer dan evenredige hedge t.o.v. het aflossingsschema geeft een speculatieve positie. Overhedge kan ook ontstaan doordat vervroegd wordt afgelost en de swap niet wordt aangepast. Is er een hoger bedrag gehedged dan het lening-obligo, dan kan de negatieve waarde bij tussentijdse beëindiging een fors verlies opleveren.

RSG 't Rijks past hedge-accounting toe. Op welke wijze 't Rijks dit doet, wordt in de volgende paragrafen toegelicht.

Doel van de hedge

Voor de hedging activiteiten met interest rate swap past 't Rijks hedge accounting toe.
't Rijks maakt gebruik van het kostprijs-hedge accounting model, zoals opgenomen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, Richtlijn 290 Financiële Instrumenten. Deze richtlijn voorziet in de mogelijkheid om hedging instrumenten te waarderen tegen de kostprijs.

Dit generieke document is opgesteld om te voldoen aan de vereisten die binnen Richtlijn 290 worden gegeven om hedge accounting te kunnen toepassen.
Hedge strategie, hedged item en hedging instrument
't Rijks maakt gebruik van swaps om de rente op lange termijn te fixeren. Doordat de te ontvangen kasstroom uit de swap wegvalt tegen de variabele rente op de onderliggende financiering, ontstaat per saldo een financiering met een vaste rente.

Type Hedge

't Rijks past kostprijs hedge accounting toe op basis van individuele hedge relaties. De kostprijs van een renteswap is vaak nihil. De swap wordt niet gewaardeerd in de balans en de effecten van een eventuele hedge ineffectiviteit worden in voorkomend geval in de resultaten verwerkt. Het uit hoofde van de swap ontvangen of betaalde renteverskil wordt als rentelast verwerkt in de winst- en verliesrekening, naast de op de leningen betaalde variabele rente. Per saldo is de rentelast dan de vaste rente die voortvloeit uit de gecombineerde lening- en swapcontracten.

Hedge effectiviteit

Aan de hand van de kritische kenmerken (renteconventie, rentecoupondata, looptijd en variabele dalende nominale waarde) van de leningen en de derivaten wordt hedge effectiviteit verwacht.

Meting hedge effectiviteit

De hedge effectiviteit wordt in ieder geval één keer per jaar, te weten op 31 december, beoordeeld aan de hand van de kritische kenmerken van de leningen en de derivaten.
Een en ander vindt plaats aan de hand van de hedgetabel met daarin de noodzakelijke gegevens. Daarnaast worden de in- en uitgaande kasstromen van de swaps gerelateerd aan de rentebetalingen van de financiering.

8. MAATSCHAPPIJ

Burgerschapsvorming

't Rijks vormt leerlingen voor de samenleving van vandaag en morgen. Om als volwaardig burger te kunnen participeren in de hedendaagse en toekomstige samenleving is het van belang kennis te hebben van deze samenleving en vaardigheden te ontwikkelen om te participeren binnen deze samenleving. Leerlingen vormen tot burgers is echter een complexe opdracht, omdat de samenleving waarin deze burgers participeren een complex karakter kent. Het is daarom van belang dat leerlingen deze samenleving vanuit verschillende perspectieven kunnen belichten en, vanuit hun eigen referentiekader, als het ware door verschillende 'brillen' naar de sociale werkelijkheid kunnen kijken.
Er zijn immers allerlei perspectieven denkbaar om naar deze thema's te kijken en om uit te werken: sociaal-cultureel; sociaal-economisch; politiekjuridisch; historisch en geografisch. Deze verschillende perspectieven vormen een totaalbeeld van de complexe wereld om ons heen: dicht bij de deur, over – nationale en Europese – grenzen heen in verleden, heden en toekomst. Niet alleen deze perspectieven zijn verschillend, ook de wijzen en momenten waarop de leerlingen deze 'brillen leren opzetten' zijn uiteenlopend. Deze perspectieven komen op 't Rijks altijd al, haast natuurlijk, binnen diverse vakken aan bod. De perspectieven zijn ook terug te vinden in de wijze waarop diverse vakoverstijgende en/of schoolbrede projecten en excursies zijn opgezet.
't Rijks laat leerlingen echter niet alleen door diverse brillen naar de samenleving kijken, maar onze leerlingen maken deel uit van deze samenleving en moeten daaraan dus ook een actieve bijdrage (leren) leveren. Dit sluit aan bij de beoogde sociale integratie, waarin deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur centraal staan. Het actief burgerschap en de sociale integratie krijgen bij ons zo op diverse manieren concreet vorm: in de lessen van diverse vakken, binnen het klaslokaal, maar ook buiten de muren van de school. Binnen de school is de samenleving terug te vinden. De diversiteit is enorm, zowel in sociaal-economisch als in cultureel opzicht. Dit is een belangrijk voordeel. De leerlingen leren van meet af aan met elkaar samen te werken en met elkaar om te gaan. De dagelijkse gang van zaken in school is er een van begrijpen, bespreken, luisteren en samen doen. We zetten actief in op het bevorderen van de maatschappelijke integratie.

Domeinen van burgerschap in het algemeen

Voor de invulling van burgerschap maakt de Stichting Leerplan Ontwikkeling onderscheid tussen een drietal domeinen van burgerschap, die elk weer in drie categorieën naar voren komen. Deze domeinen, democratie, participatie en identiteit zijn opgenomen in het lesprogramma.

Democratie

Zoals gezegd kent 't Rijks een vertaling van dit domein in de diverse vakinhouden (maatschappijvakken). Als praktische uitwerking heeft het Rijks een actieve leerlingenraad waarvoor jaarlijks nieuwe bestuursleden moeten worden gezocht en, waar van toepassing, worden daar verkiezingen voor georganiseerd. Datzelfde geldt voor de bemensing van de leerlinggeleding van de MR. Iedere klas heeft een klassenvertegenwoordiger, die ook zaken kan inbrengen bij de leerlingenraad of bij functionarissen. In klas één wordt gestart met anti-pestlessen en waar nodig worden die herhaald. In de lessen geschiedenis en maatschappijleer/-wetenschappen wordt bovendien expliciet aandacht besteed aan verkiezingen, zowel plaatselijk als anderszins, onder andere door de organisatie van een politiek forum. De school heeft zich ook aangemeld als stembureau om het voor leerlingen zichtbaar te maken wat er gebeurt. Last but not least: het Rijks doet jaarlijks mee aan de Lagerhuisdebatten met diverse teams. Op school worden voorronden gehouden. De tweetalige leerlingen doen jaarlijks mee aan de debatingcontest van de tto-scholen.

Participatie

De participatie kent verschillende elementen. Leerlingen nemen via de loopbaanstage, vakoverstijgende en vakgerelateerde projecten, acties voor goede doelen, organisatie van maatschappelijke debatten en omgevingsonderwijs actief deel aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken en komen in aanraking met de arbeidsmarkt. Op deze manier worden de leerlingen zich stap voor stap bewust van hun aandeel in de maatschappij. De school hanteert een groeimodel. In de brugklas maken de

leerlingen door middel van projecten kennis met de diversiteit van het maatschappelijk veld (zorg, welzijn, sport, ondernemerschap, bedrijven, kerk, politiek, maatschappelijke dienstverlening e.a.). Zij bezoeken onder andere bedrijven en instellingen en maken kennis met beroepsbeoefenaars en vrijwilligers. In het tweede en derde leerjaar gaan de leerlingen daadwerkelijk op stage. In de leerjaren die volgen wordt er een breed loopbaanoriëntatieprogramma voor de leerlingen ingezet. Eens in de drie jaar organiseert de leerlingenvereniging een goede-doelen-actie voor de hele school. Elke klas wordt betrokken bij de organisatie en uitvoering. Alle leerlingen nemen actief deel in zijn of haar omgeving. Ook krijgen de leerlingen de gelegenheid om hun mening over hun docenten te geven in enquêtes die betrokken worden bij functionerings- of beoordelingsgesprekken. Bovendien wordt hen, net als hun ouders, regelmatig gevraagd naar hun mening in tevredenheids-onderzoeken. Een deel van onze leerlingen is als vrijwilliger actief bij onze informatieavonden voor basisschoolverlaters en in de organisatie of begeleiding van activiteiten voor leerlingen in het kader van de schoolfeesten en activiteitendagen. Ook steunt de school individuele acties van leerlingen voor een goed doel.

't Rijks hecht er waarde aan dat leerlingen hun zelfkennis vergroten en hun horizon verruimen, uitgaande van hun eigen waarden en identiteit. Leerlingen moeten in beeld krijgen waar hun talenten liggen en wat ze willen. Het is van belang dat ze zelf richting geven aan hun loopbaan; ze moeten zelf keuzes leren maken. Het verwerven van loopbaancompetenties is een aandachtsgebied in vrijwel alle onderwijsactiviteiten in onze school. Loopbaanleren – ofwel ervaringsleren – maakt op onze school een belangrijk deel uit van de loopbaanbegeleiding. Het geeft inzicht in wat leerlingen kunnen en willen door reflectie op (werk) ervaring. 't Rijks maakt hiermee de maatschappij en de wereld van arbeid inzichtelijk voor de leerling. Dat is de taak van decanen, stagebegeleider, mentoren en vakdocenten.

Identiteit

Tijdens de mentorlessen besteden we aandacht aan de begeleiding van leerlingen bij hun studie en studieaanpak. Deze lessen zijn van groot belang om de leerling te helpen inzicht te krijgen in de eigen ik in relatie tot de omgeving. Vragen als wie ben ik? Wie wil ik zijn? Wie ben ik voor de ander en wie wil ik zijn voor de ander? komen vanuit verschillende perspectieven en in relatie tot verschillende maatschappelijke onderwerpen aan de orde.

De leerling wordt zich vanuit de traditie en vanuit zijn kijk op het leven bewust vanuit welke waarden hij leeft en welke antwoorden hij geeft op zijn levensvragen. Dit inzicht ontwikkelt zich doordat in de klas verschillende levensbeschouwelijke en culturele stromingen, standpunten en onderwerpen aan de orde komen. Belangrijk hierbij is de onderlinge dialoog. Door de vakgroepen geschiedenis (standplaatsgebondenheid en christelijke traditie), aardrijkskunde (cultureel en ruimtelijk perspectief), maatschappijleer (sociaal-cultureel en religieus perspectief), de moderne vreemde talen (bespreking en vergelijking van cultuur, gebruiken en gewoontes) en de klassieke talen (historisch besef en filosofie) worden deze inzichten verdiept door kennisoverdracht en dialoog.

Verduurzaming

Het afgelopen jaar zijn wij begonnen om RSG 't Rijks in het geheel te verduurzamen. Dit is complex proces, want eerst moet worden vastgesteld wat precies met het begrip duurzaamheid wordt bedoeld. Letterlijk betekent duurzaam niets meer dan langdurig kunnen voortbestaan. Met de kennis van nu wordt het echter steeds duidelijker dat onze huidige manier van leven op lange termijn niet houdbaar is. Denk hierbij aan de berichtgeving over klimaatverandering, ongelijkheid en de toenemende politieke spanningen. Buiten dat verduurzaming op verschillende manieren geïnterpreteerd kan worden, wordt duurzaamheid veelvuldig beschreven als het in staat zijn om sociale, ecologische en economische waarden af te wegen. Rest de vraag, in hoeverre zijn wij als mensen in staat drie dimensies te vergelijken die niet in dezelfde waarden zijn uit te drukken? In onze Westerse samenleving zijn we het gewoon om de waarden in termen van geld uit te drukken, maar natuur en sociale gelijkheid kennen geen financiële waarden. Vanwege ethische overwegingen is het moeilijk te bewijzen, maar wetenschappers vermoeden dat deze waarden zich ontwikkelen door direct contact met natuur of andere culturen. Dit idee wordt onderbouwd met theorieën die de diversiteit aan wereldbeelden onderbouwt, als Wenger's (1998) Theory of Community-of-Practice en Bandura's (1977) Theory of Social Learning.

Als school zijn we een organisatie met als doel de toekomstige generatie voor te bereiden op het leven in de maatschappij. Dit doen we door middel van kennisoverdracht. Echter, kijken we naar de rol van kennis, dan wordt deze gebruikt voor het creëren van het meest waarschijnlijke toekomstscenario, zodat wij als samenleving kunnen anticiperen op wat de toekomst zal brengen, zodat wij de huidige kwaliteit van leven kunnen waarborgen of zelfs in staat zijn deze te verbeteren. Kijken we naar het huidige onderwijssysteem, dan kunnen wij onszelf afvragen in welke mate dit in staat is te anticiperen op de kennis van nu. De samenleving vraagt namelijk om verduurzaming, maar in hoeverre is onze maatschappij in staat om op dit gebied een gegronde beslissing te maken? We hanteren hoofdzakelijk schoolsystemen die een voorbereiding bieden voor de neo-liberale wereld, welke een markt heeft gecreëerd waarvan we veronderstellen dat deze op lange termijn niet houdbaar is, zonder dat deze in tegenspraak is met ons democratisch gedachtengoed. Uit vele hoeken horen we dat het anders moet, maar het veranderen van gedrag en gedachtengoed is een uitermate complex en langzaam proces. Daarnaast willen we voorkomen een bepaald perspectief op te leggen, maar juist vrijheid bieden een gegronde keuze in het leven te maken.

Het aanbieden van een diversiteit aan denkbeelden en interactief leren zou de eerste stap kunnen zijn richting democratisch en duurzaam onderwijs. De afgelopen decennia heeft een verscheidenheid aan wetenschappers al een tal aan leerstrategieën ontwikkeld die dit idee ondersteunen, maar het implementeren van deze vernieuwende ideeën blijft tot dus ver lastig. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan de organisatiestructuur van het Nederlands onderwijs, waarbij de Nederlandse overheid de eisen voor het curriculum bepaalt. Om het onderwijs uit haar homogene context te plaatsen, pleiten onderzoekers voor het vergroten van de mogelijkheden tot sociaal leren. Echter, het huidige onderwijs is zo ingericht dat het de mogelijkheden tot sociaal leren belemmert, denk hierbij aan de strikte scheiding in kennis, tijd en ruimte. Sociaal leren vraagt juist om een heterogene leeromgeving, rijk aan sociaalmateriële hulpmiddelen.

Willen we als organisatie actief inspelen op het thema duurzaamheid, dan is het belangrijk dit op duurzame wijze te initiëren. RSG 't Rijks wil daarom door middel van sociaal leren het thema duurzaamheid onder de aandacht brengen, om zo de transformatie naar duurzaam onderwijs geleidelijk te initiëren. De aanleiding van dit idee is het verzoek van een student aan de universiteit van Wageningen, die RSG 't Rijks heeft benaderd om onderzoek te doen naar hoe je in het middelbaar onderwijs waardecreatie voor natuur kan

vergroten. Door het gebrek aan natuuronderwijs heeft deze onderzoeksvraag zich vertaald in de vraag hoe je door middel van sociaal leren een transitie richting duurzaam onderwijs kan bewerkstelligen. Problematisch in dit perspectief is de huidige organisatie structuur, waar het normaal is om op voorhand visie te bepalen en aan vooraf gestelde doelstellingen te voldoen. RSG 't Rijks profileert zich zelf als een open schoolorganisatie die inspeelt op nieuwe onderwijskundige en maatschappelijke ontwikkelingen, en is om die reden gaan nadenken hoe het thema 'duurzaamheid' kleur te geven. Daarbij wordt het belangrijk geacht dat duurzaam ondernemen niet wordt opgelegd, maar door middel van kennisoverdracht leden binnen de organisatie te prikkelen het heft in eigen hand te nemen. Het hogere doel is om van een top-down organisatie te transformeren in een actief leer platform, zodat het mogelijk wordt om de lange termijn beter te kunnen inspelen op de behoefte die er op dat moment is en de democratische waarden te waarborgen. Momenteel loopt het onderwijs 15 jaar achter op de maatschappelijke behoeften van nu, wat leidt tot toenemende stress onder bevolking en onnodig hoge kosten.

Het veranderen van beleid op duurzame wijze is echter ook een langzaam en ingewikkeld proces. Om te beginnen is het vanuit democratisch oogpunt van belang eerst draagvlak te creëren voor het verduurzamen van de organisatie. Daarom heeft RSG 't Rijks dit jaar de mogelijkheden tot sociaal leren laten onderzoeken. Daarbij wordt het belangrijk geacht dat dit proces tot sociaal leren vanuit het huidige curriculum wordt geïnitieerd, zodat het bestaande doelstellingen kan vervangen wanneer daar behoefte aan is. Op deze manier creëer je niet alleen draagvlak voor verandering maar ook meer keuzevrijheid in de manier van leren en organiseren. Als organisatie willen wij af van het idee op te leggen wat er moet gebeuren, maar juist actief in te spelen op de behoeften binnen de eigen organisatie. Daarbij is het van belang in gesprek te gaan met alle betrokkenen die de organisatie rijk is en alle behoeften, zorgen en vragen zichtbaar te maken. Vervolgens is het van belang om gezamenlijk op zoek te gaan naar duurzame oplossingen, zodat iedereen binnen de organisatie de kans krijgt gehoord te worden. Verdraagzaamheid is een belangrijk onderdeel binnen dit kader, want in een democratisch systeem worden verschillende opvattingen, meningen en ideeën gehoord. Rest ons wel de vraag, hoe organiseer je die verdeeldheid in behoeften en waar stel je een grens?

Sinds afgelopen september telt RSG 't Rijks een werkgroep die actief inspeelt op het thema duurzaamheid. De werkgroep is opgericht door dezelfde student, welke elf leerlingen heeft georganiseerd die in teken van het profielwerkstuk onderzoek doen naar de mogelijkheden om de eigen leeromgeving te verduurzamen. Deze groep komt elke dinsdagmiddag samen, waarbij ze kennis maken met een vernieuwende onderwijsmethode en een grote verscheidenheid aan onderwerpen, met voorkeur aansluitend op de eigen interesse. Buiten dat dit project het mogelijk maakt de behoeften op het gebied van duurzaamheid te onderzoeken, maakt dit project het tegelijkertijd mogelijk te onderzoeken hoe leerlingen de vernieuwende onderwijsvormen ervaren terwijl het ook draagvlak creëert om op bestuurlijk vlak actief in te spelen op dit vraagstuk. Dat er nog vele haken en ogen zitten aan dit project is een feit, maar dat het potentie heeft om zich te ontwikkelen bleek tijdens de bestuursvergadering van afgelopen december. De leden van de werkgroep kregen tijdens deze vergadering de kans de eigen ideeën te presenteren aan het bestuur, terwijl ze tegelijkertijd lieten zien dat vrij leren werkt wanneer wordt ingespeeld op de eigen leerbehoefte. Dat het enthousiasme van beide kanten kwam, vergroot de potentie tot het verder ontwikkelen van dit onderwijs project. Daarbij is het van belang de opgedane kennis te delen, maar ook om de interactie tussen de verschillende betrokkenen te vergroten. Want ook al zijn de ervaringen van de leerlingen positief, het gebrek aan docenten belemmert de voortgang van dit project. Willen wij als organisatie in deze richting blijven ontwikkelen, dan is het belangrijk in te spelen op alle kansen en bedreigingen aangemerkt door alle betrokkenen binnen de organisatie.

Kortom, verandering kost tijd en het nemen van een democratische beslissingen eist enorm veel energie. Desondanks is het belangrijk om te blijven vernieuwen en leren een centrale plek te geven binnen de organisatie. Tijden veranderen op een steeds sneller tempo, sneller dan we kunnen overzien. Wel worden de gevolgen van de huidige samenleving steeds duidelijker, met negatieve gevolgen in het vooruitzicht. Nu kunnen hierop wachten of de opleggingen van hogerhand uitvoeren, maar we kunnen ook als gemeenschap de handen in elkaar slaan en actief gaan handelen! Als schoolbestuur zijn we daarom gestart met het oriënteren op wat al bestaat om van daaruit verder te ontwikkelen.

Een voorbeeld hiervan is dat we een subsidie toegewezen hebben gekregen voor extern advies verduurzaming scholen. De bedoeling is hierbij dat een extern bureau, aan de hand van ons huidig MOP (meerjarenonderhoudsplan), gaat bekijken welke activiteiten daarin staan beschreven en hoe deze op een meer duurzame c.q. energiebesparende manier kunnen worden uitgevoerd.

Samenwerking

RSG 't Rijks is een zogenaamde éénpitter; één bestuur, één school. De nodige expertise om een onderwijsinstelling goed te leiden, moet opgebouwd worden. Door deel te nemen aan diverse netwerken/samenwerkingsverbanden kunnen we onze deskundigheid vergroten c.q. delen.

Hieronder een opsomming:

Zeebra: netwerk van Zeeuwse scholen en Brabantse scholen met als doel elkaar te informeren over actuele thema's op het gebied van P&O, financiën en beheer.
Provinciaal reizigers overleg: namens de bij Zeebra aangesloten scholen is het Rijks de vertegenwoordiger bij dit Provinciaal overleg.
Samenwerkingsverband VO Bergen op Zoom: inrichting van de zorg buiten de school, zodat er passend onderwijs aan de leerlingen gegeven kan worden.
VSV (Stuurgroep vroegtijdige schoolverlaters): bedoeld om het aantal VSV leerlingen terug te dringen via projecten en bewustwording.
DCO: samenwerking tussen onderwijsinstellingen in Zeeland en RSG 't Rijks om via gezamenlijke inkoop c.q. gebruik te maken van inkoop expertise voordeel te behalen.
Netwerk Technasium Zuid-West Nederland en Stichting Technasium: samenwerking tussen de technasiumscholen in Zeeland en RSG 't Rijks. Dit met als doel de doorontwikkeling van het technasium.
Samenwerking met CKB/De Maagd, Conservatorium Antwerpen, Fontys Hogeschool Tilburg en st. Joost Academie . Dit alles om de kunst- en cultuurafdeling binnen de school te laten doorontwikkelen en om de cultuurtalenten hun talent te laten ontplooien.
Samenwerking met sportverenigingen en Olympisch Steunpunt . Dit ter doorontwikkeling van de sportafdeling en ter ontplooiing van het talent van onze (top)sporttalenten.
Samenwerkingsverband ROC's: bedoeld als opvang van leerlingen die in het reguliere VO niet goed verder kunnen met hun schoolloopbaan (de zogenaamde VAVO leerlingen). Hiertoe is met ROC Kellebeek een samenwerkingscontract gesloten.
't Rijks werkt voor het wetenschapsonderwijs samen met verschillende Nederlandse en Vlaamse universiteiten , met de stichting Wetenschap Oriëntatie Nederland en de Koninklijke Nederlandse Academie voor de Wetenschappen . Samen maken zij een boeiend onderwijsprogramma voor nieuwsgierige en jonge onderzoekers.
Netwerk Tweede Fase: samenwerkingsverband van scholen in West-Nederland om elkaars expertise te gebruiken.
Samenwerking met Europees Platform en netwerk tweetalig onderwijs. Dit met het tweetalig lyceum en internationalisering door te ontwikkelen.
Samenwerking met diverse private- en overheidspartners. Met name het huren en verhuren van ruimtes is hierbij een belangrijk punt. (verhuur van sportzalen aan diverse clubs in de regio en het huren van de Karmel en andere ruimtes)
Canvas-overleg: overleg tussen CKB, de Maagd, ROC- West Brabant, Markiezenhof, Facilitair Bedrijf, Gemeente en 't Rijks om op cultureel gebied projecten met elkaar te delen en om Bergen op Zoom in de ruimste zin van het woord te promoten.
De Veilige School: samen met de gemeente is 't Rijks een belangrijke partner in het project de veilige school. 't Rijks vervult daarin een voorbeeldfunctie.

Prestatiebox

In het actieplan beter presteren: opbrengstgericht en ambitieus, met als ondertitel 'het beste uit leerlingen halen' onderschrijft de minister van Onderwijs haar ambities tot 2018. De onderwijsraad en besturenbonden hebben dit actieplan onderschreven.

Het is uitgewerkt in het bestuursakkoord. Hierin zijn de volgende streefdoelen afgesproken:

1. Er wordt gerichte aandacht besteed aan de kernvakken Nederlands, Engels, Wiskunde/rekenen waardoor de leerprestaties van alle leerlingen op die vakken aantoonbaar verbeteren.
2. De leerprestaties van de 20% best presterende vwo-leerlingen stijgen aantoonbaar.
3. Scholen voldoen aan meer criteria voor opbrengstgericht werken, zodat ten minste 50% van de scholen in 2016 opbrengstgericht werkt.
4. Alle leraren zijn in staat het onderwijs af te stemmen op verschillen binnen de klas en opbrengstgericht te werken, en alle leraren en schoolleiders voldoen aan de geldende bekwaamheidseisen en werken systematisch aan hun bekwaamheidsonderhoud (professionalisering).
5. Alle scholen voeren een goed en effectief HRM-beleid.

De school onderschrijft deze prioriteiten en heeft hierbij keuzes gemaakt in de besteding van de gelden. Ze heeft hierbij streefdoelen/prestatieafspraken voor 2019 gemaakt binnen het nieuwe schoolplan. Zie hiervoor paragraaf 3, de missie en visie van de school.

- In 2017 is een bedrag voor kwaliteit van het onderwijs beschikbaar gesteld van € 684.450,-. Dit bedrag is besteed aan de volgende doeleinden, die ook terug te vinden zijn in de kadernota van de school.
• <i>uren van speciaal aangestelde docenten die rekenen en taal onderwijzen.</i>   Er wordt op dit moment aan een systeem gewerkt om de reken- en taalresultaten van de leerlingen systematisch te monitoren. Dit moet ertoe leiden dat de leerlingen allen slagen voor de reken- en taaltoets in de examenklas, die een voorwaarde zijn om hun diploma te kunnen behalen. Hiertoe zijn er bovendien werkgroepen gevormd en zijn er licenties aangeschaft.
• <i>Tto en internationalisering en wetenschap</i>   Gericht op het verbeteren van prestaties van excellente leerlingen.
• <i>Toptalent</i>   Gericht op het verbeteren van prestaties op topsportgebied en de talentontwikkeling van muziek, dans en beeldende vorming. Dit alles in combinatie met goede prestaties op school.
• <i>Wetenschapsonderwijs</i>   Hierbij maken leerlingen kennis met verschillende wetenschappen. De leerling weet dan hoe er op de universiteit geleerd wordt en wat je op de universiteit kunt studeren. 't Rijks werkt hiervoor samen met verschillende Nederlandse en Vlaamse universiteiten, met de stichting Wetenschap Oriëntatie Nederland en de Koninklijke Nederlandse Academie voor de Wetenschappen. Samen zorgen ze voor een boeiend onderwijsprogramma voor nieuwsgierige en jonge onderzoekers.
• BCP, technasium, sport -en cultuurklassen: ontwikkelen talent van kinderen op gebied van techniek en cultuur.
• Scholing management en personeel: in het kader van de school als lerende organisatie.

Horizontale verantwoording

Het schoolbestuur heeft de code 'goed onderwijsbestuur' van de vo-raad ondertekend. Om tot een goede verantwoording te komen, werkt het schoolbestuur met 'vensters voor verantwoording'. Alle gegevens van de school die van belang zijn om de inzet van middelen en de leeropbrengsten te monitoren, zijn op deze site in te zien. Het is ook mogelijk om de school te vergelijken met andere scholen.

Leerlingen

De school heeft voor leerlingen diverse platformen waarbij de kunnen meedenken over het gevoerde beleid, de keuzes die hierbij gemaakt worden en de toekomstplannen. Allereerst hebben vijf leerlingen zitting in de MR. Zie hieronder voor hetgeen in de MR wordt besproken. Verder heeft de school een leerlingenraad. Deze bestaat uit leerlingen die zelfstandig en onafhankelijk praten over verschillende onderwerpen. De schoolleiding ziet de leerlingenraad als een serieus orgaan van de school en luistert naar hun advies en mening.

- De volgende zaken worden hier onder andere besproken:
- Problemen tussen leerlingen en leraren.
- Problemen met pesten.
- Leerlingen met ideeën om zaken op school te verbeteren

Daarnaast heeft de school klankbordgroepen in het leven geroepen waarbij actuele thema's aan bod komen. Zo hebben leerlingen hierin onlangs meegepraat over het nieuwe toetsbeleid en de gezonde keuken.

Ouders

De school heeft diverse klankbordgroepen (met verschillende thema's) in het leven geroepen. Dit overleg tussen ouders en directie vindt structureel en geformaliseerd plaats. Hierbij wordt op verschillende terreinen gesproken over het gevoerde beleid, de gemaakte keuzes en de toekomstplannen van de school.

Daarnaast vormt de oudercommissie een klankbordgroep voor de ouders richting schoolleiding. Zij informeert de school over de wijze waarop zaken bij ouders en leerlingen overkomen en geeft bruikbare suggesties. Deze commissie vergadert zes keer per jaar. Verder zit een vertegenwoordiger van de oudercommissie in de Stichting Fondsen om daar de belangen van ouders en leerlingen te behartigen. Voor de gratis schoolboeken en vrijwillige ouderbijdrage is de oudercommissie natuurlijk ook een belangrijke gesprekspartner.

(P)MR

De school heeft een actieve en positief kritisch meedenkende (P)MR. Wekelijks wordt er vergaderd door de personeelsgeleding van de MR, de MR komt zes keer per jaar bij elkaar. Hoofdonderwerpen waarmee de (P) MR zich bezighoudt: taakbeleid, functiemix, meerdaagse reizen, gedrag van leerlingen, scholing, begroting, jaarrekening en formatie.

Afhandeling van klachten

't Rijks heeft een klachtenregeling opgesteld voor leerlingen, ouders en medewerkers. Deze regeling is vastgesteld in de medezeggenschapsraad. Bij een vertrouwenspersoon is in 2017 een officiële klacht ingediend. Deze klacht in behandeling genomen door het bestuur en is naar het oordeel van alle betrokkenen correct afgehandeld.

Bezoldiging bestuurders en toezichthouders

De bestuursleden van RSG 't Rijks zijn vrijwilligers en verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd of tegen een vrijwilligersvergoeding. Uitzondering hierop is rector/bestuurder, de heer De Rond. Zijn loonkosten zijn opgenomen in het overzicht WNT (zie bladzijde 105).

9. CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

De continuïteitsparagraaf heeft als doel dat iedere belanghebbende of belangstellende kennis kan nemen van de wijze waarop het bestuur van deze school omgaat met de financiële gevolgen van ons gevoerde beleid. Bovendien wordt hiermee inzicht verkregen op het verwachte exploitatieresultaat in de komende jaren en de ontwikkeling van de vermogenspositie.

Omdat onze huisvestingsgelden zijn doorgedecentraliseerd vanuit de gemeente Bergen op Zoom geldt voor onze school een doorkijk naar vijf in plaats van drie jaren. De uit de meerjarenbegroting 2017-2022 voortgekomen uitkomsten zijn in deze continuïteitsparagraaf opgenomen. In de meerjarenraming ziet u de eerste jaren negatieve resultaten. De school heeft met beleidswijzigingen die dit 'negatieve' beeld vanaf 2021 kunnen keren. Bovendien blijven onze kengetallen ondanks deze geprognostiseerde verliezen goed.

Gegevensset

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personele bezetting in fte's							
Directie	19	18,4	17,3	17	17	17	17
Onderwijzend personeel	147,6	148,8	147	143,1	142,9	142,2	142,8
Overige medewerkers	37,3	35,4	35,3	35,3	32,3	32,3	32,3
Totaal	203,9	202,6	199,6	195,4	192,2	191,1	192,1
Leerlingenaantallen	2.537**	2.532***	2.491	2.413	2.409	2.386	2.407

* vastgesteld in meerjarenbegroting 2017-2022 op 11 oktober 2017

** gebaseerd op het werkelijke aantal bekostigde leerlingen per 1 oktober 2016.

*** gebaseerd op het werkelijke aantal bekostigde leerlingen per 1 oktober 2017. In de meerjarenbegroting was uitgegaan van 2.527 leerlingen.

Het dalende aantal leerlingen is gebaseerd op een gelijkblijvend marktaandeel van 33,7 % van het totaal aantal basisschoolverlaters (van de 55 basisscholen uit onze regio).

De verwachte dalende lijn van het aantal basisschoolverlaters ligt hieraan ten grondslag. We trachten de leerlingendaling te beperken door meer toestroom in latere leerjaren toe te laten vanuit andere scholen.

Hieronder volgt de verwachte meerjarenbalansontwikkeling en meerjarenraming van baten en lasten. Deze cijfers zijn ontleend uit onze meerjarenbegroting 2017-2022. De cijfers over 2017 hebben we aangepast aan de cijfers uit deze jaarrekening. De balanscijfers 2018-2022, evenals de resultaten over 2018-2022 zijn conform de meerjarenbegroting 2017-2022.

Balansprognose 2016-2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Activa							
Materiële vaste activa	11.305.000	10.888.000	10.536.000	10.017.000	9.577.000	9.232.000	9.083.000
Vorderingen	1.692.000	1.857.000	1.657.000	1.631.000	1.602.000	1.598.000	1.595.000
Liquide middelen	3.242.000	3.108.000	2.971.000	3.536.000	3.741.000	3.846.000	2.947.000
Totaal activa	16.239.000	15.853.000	15.164.000	15.184.000	14.920.000	14.676.000	13.625.000
Passiva							
Eigen Vermogen:							
algemene reserve	2.162.000	2.148.000	1.490.000	1.342.000	1.091.000	996.000	886.000
bestemmingreserves publiek	5.559.000	5.236.000	5.672.000	5.827.000	5.982.000	6.137.000	6.292.000
bestemmingreserve privaat	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
Totaal Eigen Vermogen	7.791.000	7.454.000	7.232.000	7.239.000	7.143.000	7.203.000	7.248.000
Voorzieningen	3.838.000	4.041.000	3.972.000	4.170.000	4.364.000	4.414.000	3.672.000
Langlopende schulden	2.144.000	1.969.000	1.795.000	1.494.000	1.144.000	794.000	444.000
Kortlopende schulden	2.466.000	2.389.000	2.165.000	2.281.000	2.269.000	2.265.000	2.261.000
Totaal passiva	16.239.000	15.853.000	15.164.000	15.184.000	14.920.000	14.676.000	13.625.000

Staat/raming van Baten en Lasten (in € * 1.000), bij ongewijzigd beleid

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baten							
Rijksbijdrage	17.519	17.293	17.288	17.071	16.574	16.570	16.485
Overige overheidsbijdragen en subsidies	1.110	1.070	979	979	979	979	979
Overige baten	112	116	50	50	50	50	50
Totaal Baten	18.741	18.479	18.317	18.100	17.603	17.599	17.514
Lasten							
Personeelslasten	15.123	15.253	15.004	14.710	14.429	14.278	14.230
Afschrijvingen	643	648	657	640	623	633	621
Huisvestingslasten	1.219	1.115	1.099	1.096	1.094	1.094	1.093
Overige lasten	1.320	1.687	1.629	1.552	1.521	1.514	1.513
Totaal Lasten	18.305	18.703	18.389	17.998	17.667	17.519	17.457
Saldo Baten en Lasten	436	-224	-72	102	-64	80	57
Saldo financiële bedrijfsvoering	-118	-113	-103	-95	-32	-20	-12
Saldo buitengewone lasten en baten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal resultaat	318	-337	-175	7	-96	60	45
Incidentele baten en lasten in totaal resultaat	0	0	0	0	0	0	0

Ontwikkeling liquide middelen:

Vanwege relatief lage investeringen in MOP en inventaris zullen de liquide middelen in de toekomst stijgen. In 2022 staan veel grote onderhoud in de planning, vandaar dat het in dat jaar flink daalt.

Ontwikkeling financieringsstructuur:

De langlopende leningen zijn conform het aflossingsschema van de Rabobank ingeboekt. De school verwacht de komende jaren geen investeringen in nieuwbouw.

Ontwikkeling huisvestingsbeleid:

De school verwacht de komende jaren geen grote ontwikkelingen in huisvestingsbeleid. Het meerjaren-onderhoudsplan biedt een actueel overzicht van de grote onderhoudszaken de komende jaren.

Ontwikkeling voorzieningen:

De veruit belangrijkste post hierbij vormt de onderhoudsvoorziening. Het meerjarenonderhoudsplan vormt de basis van waaruit de toekomstige stortingen en onttrekkingen worden berekend. De uitkomsten hiervan zijn vervolgens in de toekomstige balans verwerkt.

Ontwikkeling reserves:

De belangrijkste reserve vormt de renovatiereserve. Hier werd tot en met 2017 jaarlijks € 198.500 aan toegevoegd vanuit de doordecentralisatiegelden die we jaarlijks ontvangen van de gemeente. Deze storting brengen we vanaf 2018 terug naar € 150.000, vanwege de lagere doordecentralisatieopbrengsten (door naar beneden bijgesteld gefixeerd aantal leerlingen). De overige reserves worden gevuld aan de hand van cijfermatige berekeningen (personeelsreserve aan de hand van de functiemixstreefcijfers) of op basis van uitkomsten uit de risicoanalyse (reserve kwaliteit).

Ontwikkeling baten en lasten:

Rijksbijdrage: deze zal dalen, dit vanwege een verwachte daling van het aantal leerlingen.
Overige overheidsbijdragen: daling in 2018 vanwege aanpassing bekostiging aantal leerlingen bij daling boven de 5 procent.
Personeelskosten: daling als gevolg van een dalend aantal leerlingen en extra maatregelen.

Risicobeheer / In control zijn

In control zijn

In Control Statement is de verantwoording door het bestuur over de kwaliteit van de bedrijfsvoering en de interne beheersing van de processen. Een organisatie is ‘in control’ als het management een redelijke mate van zekerheid heeft dat doelstellingen worden gerealiseerd. Doelstellingen hebben te maken met: kwaliteit, doelmatigheid en professionaliteit.

Er zijn interne en externe factoren die van invloed kunnen zijn op “het schoolgebeuren” van ’t Rijks. Het is goed en wenselijk om bepaalde risico's vooraf in te schatten, zowel voor de korte als de middellange termijn. Deze factoren kunnen direct financiële consequenties hebben. Er zijn echter ook risicodragers die wel het schoolproces beïnvloeden, maar niet direct financiële consequenties hebben.

Risicobereidheid

We maken het volgende onderscheid in hoe we omgaan met risico's:	
- <i>Accepteren</i>	De financiële gevolgen van deze risico's proberen we zo goed mogelijk in te schatten. Hiervoor wordt een reserve gevormd.
- <i>Verminderen</i>	Risico's die we door middel van het nemen van maatregelen trachten te mitigeren.
- <i>Negeren</i>	Risico's die buiten de beïnvloedingssfeer van de school liggen. Deze risico's brengen we goed mogelijk in beeld, maar we nemen hiertegen geen maatregelen.

Om meer zicht te hebben op de risico's die de school loopt, is er vanaf 2012 een risicoanalysemodel uitgezet naar verschillende geledingen binnen de school. Zij kunnen hun visie daar ventileren. Alle uitkomsten worden in beeld gebracht en deze vormen een basis voor ons beleid ten aanzien van de financiële reserves.

Een organisatie heeft te maken met vele processen die gevolgd moeten worden om te kunnen functioneren. Je hoopt altijd dat die processen goed werken en na enige tijd ook geolied lopen. In het kader van kwaliteit is het gewenst dat een groot aantal processen nader beschreven wordt, zodat het aan eenieder duidelijk

is wat er gebeurt en wat eventuele ongewisse factoren zijn. Tevens geeft het aan anderen een handvat om, bij bijzondere omstandigheden, de aansturing over te nemen, zodat de organisatie kan blijven doordraaien.

De beleidsterreinen waarop deze procesbeschrijving plaats moet gaan vinden zijn: organisatie & beleid, onderwijs, personeel, leerlingen, rooster, huisvesting, verzuim, PR.

De school heeft de bedrijfsprocessen binnen de school beschreven. Hiertoe is een proceskaart gemaakt. De komende jaren analyseren we de deelprocessen. Deze analyse en beschrijving geeft dan ook weer welke processen nog in ontwikkeling zijn en welke nagenoeg 'feilloos' werken. Aan deze processen worden doelstellingen gekoppeld. We toetsen deze met de PDCA cirkel (plan, do, check, act).

Financiële Planning & Controlcyclus

Het proces dat we in beeld hebben gebracht is de planning- & controlcyclus. Daarbij gaat het om de financiële cijfers. De vragen die je daarbij kunt stellen zijn:

- Weten we waar we financieel staan?
- Zijn we in staat gedurende het jaar bij te sturen?
- Weten we het financiële meerjarenperspectief?
- Zijn onze keuzes voldoende gewaarborgd met de schoolvisie?
- Gaan de financiële keuzes ten koste van de kwaliteit van onderwijs?
- Voldoen we aan de wet- en regelgeving?

Plan:
- schoolvisie opstellen
- strategische doelstellingen vertalen naar budgetten en operationele doelstellingen
- meerjarenbegroting opstellen
- jaarbegroting maken
- formatieplan opstellen

Do:
- maken van financiële maandoverzichten
- jaarlijks tijdens de zomer maken van een meerjarenbegroting met hierbij een bijgestelde begroting van het huidige jaar
- wekelijks beheeroverleg waarin keuzes worden gemaakt

Check:
- analyse financiële maandoverzichten met de begroting van dat jaar
- zijn keuzes beheeroverleg in overeenstemming met de schoolvisie
- opmaken jaarrekening
- goedkeuring jaarrekening

Act:
- bijsturen aan de hand van maandrapportages
- bijstellen begroting en meerjarenbegroting in de zomer
- maken formatieplan in het voorjaar (is zowel plan als act)
- deze drie voorgaande punten door het bijsturen van plannen en strategische keuzes

In deze planning- & controlcyclus vindt regelmatig (vooraf en achteraf) toetsing plaats:
- een financiële toetsing op efficiëntie
- een beleidsmatige toetsing op effectiviteit

Verbeterpunt: toevoegen schoolprestaties leerlingen aan de rapportage. Zodra de nieuwe doelstellingen worden bekrachtigd, zullen we deze intensief gaan monitoren en rapporteren.

Kwaliteit Onderwijs

Vanuit de missie en visie van de school is het plan gemaakt om de schoolprestaties te gaan monitoren en op die manier onze doelstellingen (geformuleerd in de kadernota) te halen. Hierbij staat de vakgroep centraal. Dit actieplan opbrengstgericht werken gaat als volgt: Periodiek worden de resultaten van alle klassen en groepen geanalyseerd en – indien nodig – van verbeterplannen voorzien. Dit gebeurt 3 x per jaar, na elke rapportperiode. Elke vaksectie ontvangt dan een overzicht van alle in de zojuist verstreken periode behaalde resultaten (rapportcijfers). Deze worden per vakgroep en tevens per leerjaar en schooltype geanalyseerd. Elke vaksectie rapporteert hierover aan de schoolleiding aan de hand van een vast format, zodat vergelijkingen tussen diverse vaksecties eenvoudig gemaakt kunnen worden.

Met alle vakgroepen wordt naar aanleiding van de rapportages overleg gevoerd. Daartoe heeft elke vaksectie een contactconnector in de schoolleiding. Deze is aanspreekpunt, klankbord en kwaliteitsmonitor voor de ‘eigen’ sectie.

Hiermee is een cyclisch proces (PDCA-cirkel) in gang gezet: het rapport (van de vaksectie) is het Plan; dan volgen de acties (= Do); in december volgt in elke vakgroep de eerste Check (wat heeft ons plan bij het 1e rapport opgeleverd) en daarna wordt het plan desgewenst aangepast (= Act). Vooral het laatste staat centraal: ervoor zorgen dat de voornemens en verbeterplannen van de vakgroep worden omgezet in concrete acties.

Plan	opstellen van een plan van aanpak (= het rapport van elke vakgroep)
Do	het omzetten van dit plan in de praktijk
Check	monitoren en evalueren: levert het op wat we nastreven
Act	eventueel bijstellen van het plan van aanpak

Dit alles moet leiden tot verbetering van de resultaten.

In 2016 hebben we tevens een onderzoek laten doen naar resultaat gericht werken binnen de school. Hierin is ook een plan gemaakt voor het volgen van onze prestatie-indicatoren (PI) uit het schoolplan. Zie het schema hieronder.

Overzicht van de examenresultaten 2017

Schooltype	Aantal kandidaten	Aantal geslaagden	Percentage geslaagden
Vmbo-t	232	224	96,6% (95,2)
Havo	277	246	88,8% (83,3)
Vwo	115	94	81,7% (89,2)
Totaal	624	564	90,4% (88,9)

1) Tussen haakjes staan in de rechterkolom de percentages van vorig jaar.

Het overzicht van de examenresultaten over de afgelopen jaren (in %) ziet er als volgt uit.

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Vmbo	96,6	96,6	95,2	97,8	95,6	96,7	97,9	86,3	91,2	97,2	97,7
Havo	88,8	88,8	83,3	80,2	83,3	86,0	76,7	75,7	77,4	83,6	87,6
Vwo	81,7	81,7	89,2	77,0	88,9	84,2	76,4	78,3	85,4	90,9	88,1
Totaal	90,4	90,4	88,9	85,8	89,0	88,2	82,3	79,4	83,3	89,5	90,9

Conclusies

- Het percentage geslaagden is gelukkig weer stijgende naar het niveau zoals we dat kenden t/m 2008. Daarna was het beeld per jaar sterk wisselend. We hebben er vertrouwen in dat we structureel weer op 90% blijven zitten.
- Voor de afdeling vwo vielen de cijfers, na een tegenvallend resultaat in 2014, opnieuw tegen.

Bevordering schooljaar 2016-2017 (naar 2017-2018)

Klas	Aantal	Bevorderd	%
Brugklas	434	417	96,1
M2	173	150	86,7
H2	177	162	91,5
V2	130	126	96,9
Klas 2	480	438	91,3
M3	224	191	85,3
H3	175	159	90,9
V3	120	101	84,2
Klas 3	519	451	86,9
havo 4	279	222	79,6
vwo 4	122	105	86,1
vwo 5	116	103	88,8
Totaal	1950	1736	89,0

Bevordering voorgaande schooljaren

Schooljaar	Aantal leerlingen (zonder examenklassen)	Bevorderd	% Bevorderd
2009-2010	2015	1803	89,4
2010-2011	2065	1903	92,2
2011-2012	2141	1944	90,8
2012-2013	2126	1987	93,5
2013-2014	2176	1971	90,5
2014-2015	2123	1936	91,2
2015-2016	1990	1803	90,6

Een paar kanttekeningen:

- Het zittenblijfpercentage (volgens definitie 3) ligt al jaren net iets onder de 10%, dit is landelijk ook zo. In het sectorakkoord VO is de ambitie uitgesproken het zittenblijfpercentage naar 3,8% terug te brengen (volgens definitie 1). Hierbij worden opstroomers naar een hogere opleiding en afstroomers naar een hoger leerjaar in mindering gebracht. Onze school zit nog wel een tweetal procent boven deze ambitie. Dat ons percentage volgens definitie 3 nu naar 11% is gestegen is zorgelijk.
- In de havo-afdeling was in het verleden jarenlang H4 het zorgenkindje. De laatste jaren bewogen de bevorderingsresultaten zich in dat leerjaar weer rondom een bevredigende 90%. Hierin is in schooljaar 2015-2016 weer een kentering in gekomen, deze is zelfs teruggezakt naar onder de 80%. Deze schommelingen zijn niet wenselijk.

Belangrijkste risico's en maatregelen

Voor de zomervakantie 2017 hebben diverse geledingen binnen de school weer een risico/kansenanalyse ingevuld. Nieuw ten opzichte van voorgaande jaren is de toevoeging om niet alleen naar de risico's te kijken, maar ook naar de kansen. De volgende geledingen hebben (een deel van) de analyse ingevuld: bestuur, MR, sectievoorzitters en directie/management. De analyse heeft een nieuwe invulling gekregen en is samengesteld vanuit zes verschillende perspectieven:

1. organisatie/proces	(OP)
2. huisvesting	(H)
3. leerling/product	(LP)
4. personeel	(P)
5. demografie/omgeving	(DO)
6. veiligheid/ethiek	(VE)

Hieronder een overzicht van alle onderzochte gebieden:

Organisatie/Proces

OP1	Verplaatsing van verantwoordelijkheden van de directie naar teamverantwoordelijkheid en individuele verantwoordelijkheid
OP2	Er is duidelijkheid over de wijze waarop en door wie welke informatie wordt verspreid
OP3	De school streeft naar een zo'n klein mogelijke verstoring van het onderwijsproces
OP4	De school laat de onderwijsleerprocessen alsook de logistieke processen effectief en efficiënt verlopen
OP5	De verticale organisatiestructuur met een middenkader t.b.v. onderwijs

Huisvesting

H1	Het schoolmanagement streeft er naar de onderwijsvoorzieningen eigentijds te maken
----	--

Leerling/Product

LP1	De visie Denken, Dromen, Durven, Doen vertaalt zich naar de lespraktijk
LP2	't Rijks heeft een breed aanbod van onderwijs dat wordt ondersteund met goede voorzieningen
LP3	Leerlingen ervaren dat wij in staat zijn te differentiëren
LP4	De school voorziet in de leerbehoeften van de leerlingen, deze behoeften worden bepaald door de leerlingen, hun ouders en de samenleving
LP5	't Rijks is excellente school op alle niveaus (mavo, havo, vwo) en voldoet aan de minimale normen die de inspectie daaraan stelt

Personeel

P1	Er is sprake van een hoog kort frequent verzuim
P2	Er is in Nederland een tekort aan leraren in exacte vakken
P3	De combinatie van krimp en latere pensioenleeftijd zorgt voor kleinere instroom van jonge leraren
P4	De deskundigheidsbevordering (166 klokuur) is essentieel om je goed voor te bereiden op het onderwijs van de 21e eeuw
P5	De belastbaarheid van docenten/medewerkers hangt nauw samen met de persoonlijkheid, de ontwikkeling van competenties en de vraag vanuit de samenleving
P6	In ons nieuwe schoolplan staat klantgericht en resultaatgericht werken centraal
P7	Ieder personeelslid werkt met een beperkte spam of control

Demografie/Omgeving

DO1	Daling groep 8 populatie
DO2	Gebiedsontwikkeling van de regio Bergen op Zoom
DO3	De technologische ontwikkeling in Nederland gaat erg snel. Dit heeft invloed op de manier waarop ons personeel werkt
DO4	In onze regio zijn 4 schoolbesturen en 7 onderwijslocaties. Er is een stevige concurrentie tussen scholen. 't Rijks behoudt hierbij haar marktaandeel
DO5	De leerling van de 21 eeuw leert op een andere manier dan de leerling van de 20e eeuw
DO6	We werken samen met diverse partners in de regio; instellingen, bedrijven en overheid

Veiligheid/Ethiek

VE1	Gevoel van veiligheid op deze school
VE2	De gegevens van school staan in een digitaal veilige omgeving
VE3	De school is een zorgzame leef- en leergemeenschap met begrip voor ieders levensovertuiging
VE4	Het bestuur werkt volgens de onderwijscode good governance en legt daarmee zijn maatschappelijke verantwoording af

We hebben vervolgens de risico's en/of kansen gevraagd te kwantificeren (schaal 1 t/m 5) op de volgende gebieden:

Bij de risico's:
- de kans dat het risico zich voordoet
- het effect van het risico op de kwaliteit van de organisatie
- het effect van het risico op de continuïteit van de organisatie

Bij de kansen:
- de mate waarin de school deze kans benut
- de mate waarin bedreigingen zijn voor deze kans

De betekenis van de waarden hierbij zijn:
1 laag risico
3 gemiddeld risico
5 hoog risico

Schoolbreed leverde de risico-analyse	in 2017	in 2016
- de kans dat het risico zich voordoet	3,1	3,5
- het effect van het risico op de kwaliteit van de organisatie	3,0	3,0
- het effect van het risico op de continuïteit van de organisatie	3,2	3,1

Schoolbreed leverde de kansenanalyse	
- de mate waarin de school deze kans benut	3,4*
- de mate waarin bedreigingen zijn voor deze kans	2,8

* het is gunstig dat dit boven de 3 ligt, de school benut de kansen relatief goed, in de totale analyse is dit cijfer omgekeerd evenredig meegeteld (gemiddeld dus met waarde 2,6)

We kunnen dus spreken van een gemiddeld risicoprofiel voor onze school.

Hieronder worden de uit het onderzoek voortvloeiende belangrijkste risico's/niet benutte kansen (boven de 3) benoemd en de door ons beoogde aanpak. Deze liggen allen in het personele gebied.

1. KORT FREQUENT VERZUIM (P 1) 3,8
(VORIG JAAR 3,6)

Dit kwam uit de risicoanalyse wederom als zorgpunt naar voren. Het ziekteverzuim, en dan vooral het kort frequent verzuim, wordt door de gehele school als groot risico gezien. Het is belangrijk dat de schoolleiding hieraan prioriteit verleent. Door middel van individuele gesprekken, monitoring, analyses kort verzuim, analyses wel of niet werkgerelateerd verzuim moet het verzuim bestreden gaan worden. Het is belangrijk dat de schoolleiding hierin meer voortgang boekt.

De scholen voor VO zijn zelf risicodragend. In gevallen van zwangerschapsverlof wordt de uitkering overgenomen door het UWV. Alle overige vervangingen zal de school zelf moeten bekostigen. De verzuimdoelstellingen zijn in het schoolplan (4,5%) nu vrij marktconform neergezet. Dit percentage is in deze begroting meegenomen. Het niet halen van deze doelstelling kan impact hebben op de resultaten en vormt dus een risico.

2. ER IS IN NEDERLAND EEN TEKORT AAN LERAREN IN EXACTE VAKKEN (P 2) 3,3
(VORIG JAAR 4,3)

Een tekort aan docenten in exacte vakken raakt natuurlijk de kwaliteit van de school. We merken momenteel aan den lijve hoe moeilijk het is om op dit moment vacatureruimte in te vullen. De mogelijkheden om dit als school zelf aan te pakken zijn beperkt, de overheid speelt hierin een belangrijke rol.

Het probleem wordt groter als er geen actie wordt ondernomen.
• Aanslag continuïteit onderwijsprogramma van de leerlingen
• Collega's uit de vakgroepen van de exacte vakken werken over, waardoor kans op nog meer uitval vergroot wordt.
• Op lange termijn loopt de school hierdoor een negatief imago op, wat minder instroom van nieuwe leerlingen betekent.

Oplossingsmogelijkheden moeten dan ook gezocht worden in:
- Opleidingsmogelijkheden stimuleren voor docenten van 2e naar 1e graads
- Actief op zoek gaan naar personeel vanuit andere sectoren om deze via zij-instroomtraject het onderwijs
- Actief wervingsbeleid (zowel intern als extern)

3. IEDER PERSONEELSLID WERKT MET EEN BEPERKTE SPAN OF CONTROL (P 7) 3,1
(VORIG JAAR NIET ONDERZOCHT)

Dit onderzochte punt is de essentie van onze operatie pincode.
Dit heeft te maken met de werkdruk die wordt ervaren.

Aanpak:
Verdere uitvoering van de actiepunten uit de operatie pincode en de monitoring hiervan.

4. LEERLINGEN ERVAREN DAT WIJ IN STAAT ZIJN TE DIFFERENTIËREN (LP 3) 2,6
(VORIG JAAR NIET ONDERZOCHT)

Dit punt heeft opvallend laag gescoord, maar wordt door de schoolleiding wel als een hoger dan gemiddeld risico gezien. De inspectie heeft bij haar laatste bezoek gerapporteerd (hierbij moet worden aangetekend dat dit na het invullen van deze analyse heeft plaatsgevonden) dat zij wil zien dat we structureel werken aan de verbetering van ons lesgeven door concrete doelen te stellen en met de leerlingen te reflecteren op de kwaliteit van de lessen; dat we leren in te spelen op de verschillen tussen leerlingen binnen de klas, zodat zij op maat worden bediend.

Aanpak:
Het is belangrijk dat we elkaar als docenten feedback geven op ons lesgeven en dat er in de vakgroep leiding wordt gegeven aan dit verbeterproces en het leren van elkaar. Versterking van het leiderschap in de vakgroep is daarvoor nodig. Hiervoor is inmiddels een traject in gang gezet.

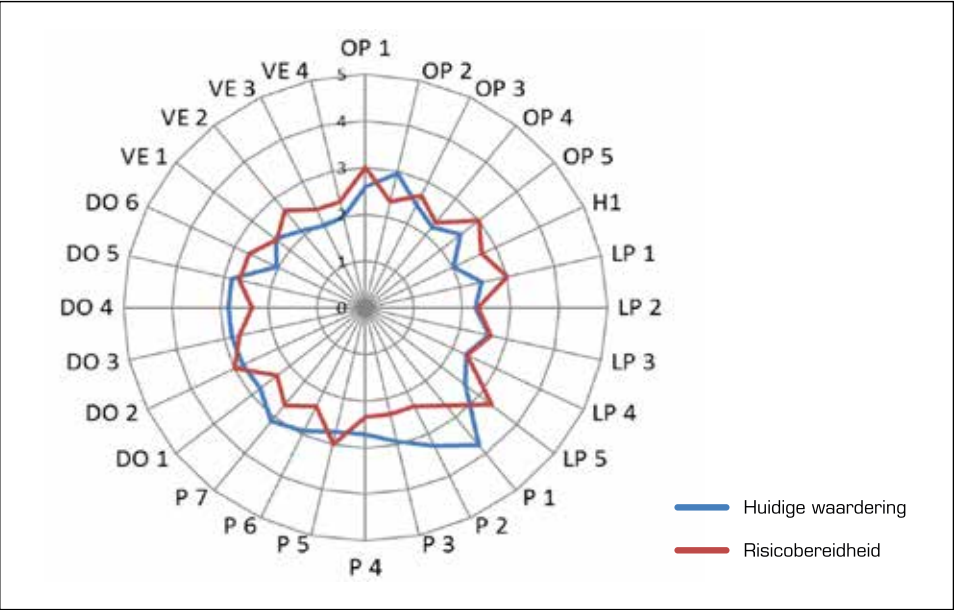
Daarnaast moet je de risicobereidheid in ogenschouw nemen.

We maken het volgende onderscheid in hoe we omgaan met risico's:
- <i>Accepteren</i> De financiële gevolgen van deze risico's proberen we zo goed mogelijk in te schatten. Hiervoor wordt een reserve gevormd.
- <i>Verminderen</i> Risico's die we door middel van het nemen van maatregelen trachten te mitigeren.
- <i>Negeren</i> Risico's die buiten de beïnvloedingssfeer van de school liggen. Deze risico's brengen we goed mogelijk in beeld, maar we nemen hiertegen geen maatregelen.

Hiertoe heeft onze uitvoerend bestuurder ook alle onderzochte risico's vanuit dit oogpunt een waarde gegeven. De uitkomsten van het totaalplaatje zie je in de grafiek via het zogenaamde spinnenwebmodel hieronder. Daar waar de blauwe lijn ver positief afwijkt van de rode liggen voor de organisatie de grootste 'problemen'.

Risico-kansen analyse

De vier grootste positieve afwijkingen zijn achtereenvolgens:

P 1, P 2, OP 2, P 3

De belangrijkste twee risico's zijn hiervoor al besproken.

De overige twee zijn:

OP 2: *er is duidelijkheid over de wijze waarop en door wie welke informatie wordt verspreid.*

Er is een hoge discrepantie tussen de bereidheid hierbij risico te lopen (laag) en de mate waarin informatieverstrekking als risico wordt ervaren. Communicatie in een grote organisatie als de onze zal altijd een zorgpunt blijven.

Aanpak:

Zowel zenders als ontvangers maken gebruik van de afgesproken werkwijze en zijn daarop aanspreekbaar. Er wordt tijdig en transparant gecommuniceerd. De informatiesystemen en communicatiekanalen voldoen aan bovenstaande voorwaarden.

P3: *de combinatie van krimp en latere pensioenleeftijd zorgt voor kleinere instroom van jonge leraren.*

Dit punt heeft er vooral mee te maken dat leerlingen zich moeten kunnen blijven identificeren met hun leraar. Als tussen de gemiddelde leeftijd van een leraar en leerling te hoog oploopt, heeft dat negatieve effecten voor de school.

Aanpak:

In ons aannamebeleid jong personeel voorrang geven, oog hebben voor jong getalenteerde docenten, monitoren van talentvolle oud-leerlingen.

Overige risico's (niet onderzocht via de risicoanalyse):

1. PASSEND ONDERWIJS

Het passend onderwijs vormt nog steeds een groot risico. In 2017 kwam naar voren dat het samenwerkingsverband niet goed op de hoogte was van het aantal leerlingen binnen hun samenwerkingsverband. Hierdoor werden geen juiste financiële rapportages verstrekt. Het samenwerkingsverband heeft beterschap beloofd.

De volgende punten aandachtspunten gelden:

- * Er is in de regelgeving opgenomen dat bij een tekort van het samenwerkingsverband de individuele scholen gekort worden op hun lumpsum.
- * Wat betekent passend onderwijs voor onze docenten (maatwerk)

2. SCHOOLTIJDEN

Urennorm per opleiding

Sinds het schooljaar 2015-2016 is er in het voortgezet onderwijs geen urennorm per leerjaar en per leerling meer. De urennorm is vervangen door een urennorm per opleiding. Elke leerling moet een programma kunnen volgen van:

- 3700 uur voor het vmbo;
- 4700 uur voor de havo;
- 5700 uur voor het vwo.

Deze verticale norm per opleiding vormt geen groot risico meer.

3. ARBEIDSCONFLICTEN

Landelijk wordt geadviseerd circa 1% van de totale baten als risicobuffer hiervoor op te nemen. De school voldoet hieraan.

4. INSTABILITEIT IN DE BEKOSTIGING

Het convenant Leerkracht voorziet in een aantal maatregelen die het beroep van leraar aantrekkelijker moeten maken: o.a. verkorting salarislijnen, salarisaanpassingen en meer LC- en LD-functies (functiemix). De functiemixafspraken zijn vastgelegd in maatwerkafspraken.

De extra kosten voor de entreegerechtigden (benoemingen in LD voor docenten die meer dan 50% in het eerstegraads gebied werken en ook eerstegraads gediplomeerd zijn, éénmalig recht per 1-8-2014) zijn meegenomen in de personele lasten.

Daarnaast heeft de school een personeelsreserve (nodig voor het loopbaanbeleid voor zowel het onderwijzend als het onderwijsondersteunend personeel) die voldoende is om de extra kosten voor de functiemix en het loopbaanbeleid voor onderwijsondersteunend personeel de komende 20 jaar op te kunnen vangen. Daarnaast kunnen de jaarlijkse vrijgevallen bedragen voor de werkelijk gemaakte kosten aan deze reserve worden onttrokken. Hoewel niet aangekondigd, kunnen bezuinigingen die het nieuwe kabinet doorvoert een aanzienlijk risico vormen.

Daarnaast kan de school te maken krijgen met premiestijgingen (ABP en ZVW) van de pensioen- en sociale lasten. Deze werden in het verleden door de overheid slechts gedeeltelijk vergoed. Doordat het kabinet heeft beloofd vanaf 2016 deze stijging vrijwel volledig te vergoeden, vormen deze premiestijgingen een minder groot risico.

5. BAPO/SENIORENGBEGRUIK

De seniorenregeling is met ingang van de CAO 2014-2015 flink versoberd.

De school heeft voor wat betreft de seniorenregeling naast de overgangsregeling CAO een overgangsregeling-rugzak. Berekeningen laten zien dat hiervan jaarlijks voor ruim 9 fte gebruik wordt gemaakt. Zo'n 2,5 fte wordt bekostigd uit PB uren van de medewerkers door school en een kleine 3,5 fte draagt het personeel zelf bij. Deze kosten zijn al meegenomen in de jaarlijkse personele lasten.

Door de hogere bijdrage die het personeel moet gaan betalen, vormt dit een steeds kleiner wordend risico. Bovendien verdwijnt vanaf schooljaar 2019-2020 de overgangsregeling, waardoor personeel vanaf 57 jaar nog 'slechts' voor maximaal 3 lessen (met een bijdrage van de werkgever) van deze regeling gebruik kan maken.

Conclusie risicofactoren:

RSG 't Rijks probeert bovenstaande risico's zo goed mogelijk in te bedden in haar eigen vermogen, door ze onder te brengen in aparte reserves.

Vanuit de reserves kwaliteit, personeel (scholing) en strategische ontwikkeling kunnen plannen vanuit de operatie pincode die niet binnen de begroting vallen, worden opgevangen.
Ons risicoprofiel geeft aan dat we een gemiddeld risicoprofiel hebben.

Reserveringen:

De reserve arbeidsconflict en ziekteverzuim en de reserve leerlingenfluctuaties voldoen aan de aanbevelingen van de commissie Don.

De benodigde reserveringen zijn:
- De jaarlijkse storting in de renovatiereserve van € 198.500 (voortvloeiend uit de gelden voor doordecentralisatie die we hiervoor ontvangen).
- Aan de reserve kwaliteit zal ieder jaar € 25.000 worden toegevoegd. Dit naar aanleiding van de uitkomsten van de risicoanalyse die dit jaar binnen de verschillende gremia binnen de school is uitgevoerd.
- De extra financiële middelen benodigd om de overschrijding van de maatwerkafspraken van de functiemix te kunnen opvangen, zullen aan de personeelsreserve worden onttrokken.
- Vervolgens wordt het resterende saldo in de algemene reserve gestort of onttrokken.

Algemene conclusie:

De school moet bij de volgende ontwikkelingen de komende tijd goed de vinger aan de pols houden:

1. Gevolgen operatie pincode
2. Verzuim
3. Nieuw bekostigingsstelsel
4. Bekostiging vanuit samenwerkingsverband
5. Uitwerking gevolgen nieuwe cao's
6. Uitwerking gevolgen functiemix/entreerecht
7. Ontwikkeling GPL
8. Nieuwe berekening onderwijstijd en effecten op de bekostiging

Verandering in het totaalplaatje van deze 8 factoren kunnen tot bijstelling leiden van onze bezuinigings-doelstelling.

Plannen voor de toekomst

Organisatie

De organisatie van de schoolleiding is in 2013 aangepast en de directie is nu voldoende geëquipeerd om een school van groter dan 2.000 leerlingen met een breed onderwijsaanbod te leiden.
De conrectoren van de afdeling zullen verder gestalte moeten geven aan het integraal leidinggeven aan hun afdeling. Dat vergt een aanpassing van de manier van leidinggeven. Ook hier geldt dat er geïnvesteerd is en zal worden in kwaliteitsverbetering.
Daartoe is in 2014, naar aanleiding van de uitkomsten van een onderzoek over de communicatie binnen onze school, gestart met operatie pincode. De doelstelling van deze operatie is om verbinding te maken tussen het personeel en voor elke medewerker zijn 'span of control' te verkleinen. Hiertoe is een werkgroep opgericht die op vijf onderdelen onderzoek heeft gedaan.

1. Organisatie- en overlegstructuur
2. Het professioneel werken
3. Beleidsvorming & besluitvorming
4. Informatie & communicatieprocessen
5. Kwaliteit van de werkprocessen

Deze werkgroep heeft in 2015 een advies uitgebracht. Dit plan wordt nu uitgevoerd en anno 2018 vindt nog immer monitoring plaats van deze plannen.

De leerlingenadministratie werkt met SOM. Hieraan is in 2013 SOM today (omgeving voor docenten en communicatie met leerlingen) en Cum Laude (managementtool voor het volgen van resultaten van leerlingen) toegevoegd. Dit laatste is belangrijk om resultaten van de leerlingen goed te kunnen monitoren en de doelstellingen uit de kadernota op dit gebied te kunnen behalen.
De managementondersteunende dienst werkt met het softwarepakket AFAS voor het personele deel (HRM) en het financiële deel. Vanaf 2014 werken we samen met het administratiekantoor Driessen. Hierbij heeft de school een eigen AFAS omgeving gekregen. Tevens is overgegaan naar het digitale factureringssysteem van White Vision. Dit alles verloopt goed! De inzet is om zoveel mogelijk zelf te doen en minder afhankelijk te zijn van het administratiekantoor. Dit is bij Driessen heel goed geregeld. Er zijn nu bovendien veel meer rapportagemogelijkheden en de koppeling tussen gegevens is flink verbeterd. Hierdoor kunnen we in de toekomst veel makkelijker sturen op het gebied van financiën en personeel.

RSG 't Rijks is vanaf 2002 flink gegroeid. Deze periode van aanwas is sinds schooljaar 2014-2015 veranderd in een krimpsituatie (zie het gedeelte over de leerlingaantallen). Een verdere daling zal organisatorische gevolgen hebben. In het huisvestings- en onderwijskwaliteitsbeleid zal hiermee rekening gehouden moeten worden met krimpscenario's. Dit wordt veroorzaakt door een dalend aantal basisschoolverlaters de komende jaren. We verwachten dat ons marktaandeel stabiel zal blijven.

Huisvesting

In een krimpende organisatie is het van belang dat ook kritisch naar de onderhoudskosten wordt gekeken. De inkomsten via het OC&W en gemeente zullen namelijk minder worden.
Speerpunt hierbij is om het MOP (meerjarenonderhoudsplan) nog eens kritisch onder de loep te nemen. Wat gaan we wel doen, kan het goedkoper, zijn hierbij vragen die gesteld zullen worden.

Nieuwe plannen zijn:
- Creëren van een nieuw computerlokaal. Veel toetsen worden digitaal afgenomen.
- Verder verbeteren van onze elektriciteitscapaciteit.
- Aanpassen conciërgewoning tot onderwijshuisvesting
- Dubbel glas oude hoofdgebouw
- Lokalen ombouwen tot collegezaal

Personeel

De ambitie van RSG 't Rijks is om in de komende jaren verdere ontwikkeling en uitvoering te geven aan het bekwaamheidsdossier in het kader van de wet BIO. Loopbaanontwikkeling en het bieden van perspectief zijn daarbij cruciale factoren. Ook zal er verder inhoud gegeven worden aan het lerarenregister, waar docenten kunnen bijhouden welke scholings- en professionaliseringsactiviteiten ze ondernemen om hun vakbekwaamheid te onderhouden.

In 2014 hebben de PMR en schoolleiding maatwerkafspraken gemaakt over de functiemixpercentages per 1 oktober 2014, deze percentages zijn ook gehaald. Vanwege het zogenaamde entreerecht heeft bovendien een groot aantal extra docenten een LD schaal verkregen. Door maatregelen bij het aannamebeleid voor schooljaar 2017-2018 zitten we nog wel boven de afgesproken percentages voor de LC/LD-functies, maar is het surplus aan LD functies wel met 1% afgenomen. Met het oog op de toekomst (krimp in de regio) is het van belang deze percentages verder richting de afgesproken percentages te doen gaan.

Onderwijs

Het accent in de komende jaren zal op onderwijskundig gebied liggen op het verbeteren van de kwaliteit en het verhogen van de opbrengsten. RSG 't Rijks moet in staat zijn om bij de 10% beste scholen te behoren voor wat betreft opbrengst en rendement (excellente school worden voor alle afdelingen). Hiertoe willen we structureel werken aan de verbetering van ons lesgeven door concrete doelen te stellen en met de leerlingen te reflecteren op de kwaliteit van de lessen; dat we leren in te spelen op de verschillen tussen leerlingen binnen de klas, zodat zij op maat worden bediend. Het is belangrijk dat we elkaar als docenten feedback geven op ons lesgeven en dat er in de vakgroep leiding wordt gegeven aan dit verbeterproces en het leren van elkaar. Versterking van het leiderschap in de vakgroep is daarvoor nodig. De invoering van passend onderwijs zal ook zijn sporen nalaten in het reguliere onderwijs. Welke type leerling kan en zal 't Rijks faciliteiten kunnen bieden om hier het reguliere voortgezet onderwijs op een goede manier te gaan volgen?

Verdere onderwijskundige plannen zijn:
- verdere uitbouw van het BCP-project; een technische opleiding voor mavo/havoleerlingen gericht op de vervolgopleiding in het MBO / HBO;
- verdere uitbouw van de (top)sportafdeling.
- verdere uitbouw tweetalig havo
- meer samenwerking met bepaalde sportorganisaties, waardoor 't Rijks de talenten uit de regio voor diverse sporten kan blijven bundelen.
- verdere uitbouw cultuurtalenten. Dit geeft voor leerlingen mogelijkheden om talenten op het culturele vlak te ondersteunen bij het samengaan van onderwijs en cultuur.
- verdere uitbouw wetenschapsklas
- aanpassen lessentabel

10. SLOT

Indien RSG 't Rijks haar marktaandeel kan vasthouden, waarbij het aantal nieuwe brugklassers tussen 30% en 40% zal zijn van de totale uitstroom van het basisonderwijs in deze regio, ziet de toekomst voor de school er goed uit. Met een gedegen organisatie en een gezond financieel beleid in een goed geoutilleerd gebouw is RSG 't Rijks op de toekomst voorbereid.

drs. L.C.M. de Rond MA,
rector en bestuurder stichting RSG 't Rijks

Juni 2018

JAARREKENING 2017

26 Cities

Urban growth, urban living

Urban growth

Think of a city you know well.
Which of these phrases do you associate
with it? Put a (✓).

- an important commercial centre ✓
- a vibrant cultural centre ✓
- a major tourist attraction ✓
- a sprawling metropolis ✓
- no clogged rush-hour traffic ✓
- no open spaces ✓
- no estates ✓
- no suburbs ✓
- no history ✓
- not polluted ✗
- not populated ✓
- not welcoming ✓

V *Vocabulary note*

than sprawl is the uncontrolled growth of suburbs / residences.

Environmental and Environmental

(4) Twenty / one

(5) Twenty / communities of

travel by car to the
crawl largely focus

1. ALGEMEEN

RSG 't Rijks is in 2006 een openbare stichting geworden, met het bestuur als bevoegd gezag, werkend volgens het “One Tier” model. Haar activiteiten bestaan uit het verzorgen van voortgezet onderwijs in de regio.

RSG 't Rijks is feitelijk gevestigd op Burg. Stulemeijerlaan 24, 4611 EG te Bergen op Zoom en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 20122559.

De goedkeuring van de begroting en de vaststelling van de jaarrekening zijn nu voorbehouden aan het bestuur. Deze moeten nog wel ter instemming worden aangeboden aan het college van B&W van de gemeente Bergen op Zoom.

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van RSG 't Rijks zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten

De jaarrekening 2017 geeft een goed inzicht in de exploitatie van de school en de rechtmatigheid van de bestedingen van de financiële middelen die door het Ministerie van OCenW ter beschikking zijn gesteld.

Nevenstichting

Op 20 juli 1992 is de Stichting Fondsen RSG 't Rijks opgericht. Hierin worden de bijdragen van de ouders verantwoord. De stichting heeft ten doel: het behartigen van de materiële en immateriële belangen van de leerlingen van de school, alsmede al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. Op 20 juli 1992 is deze notariële akte getekend. De stichting heeft haar zetel te Bergen op Zoom op het schooladres.

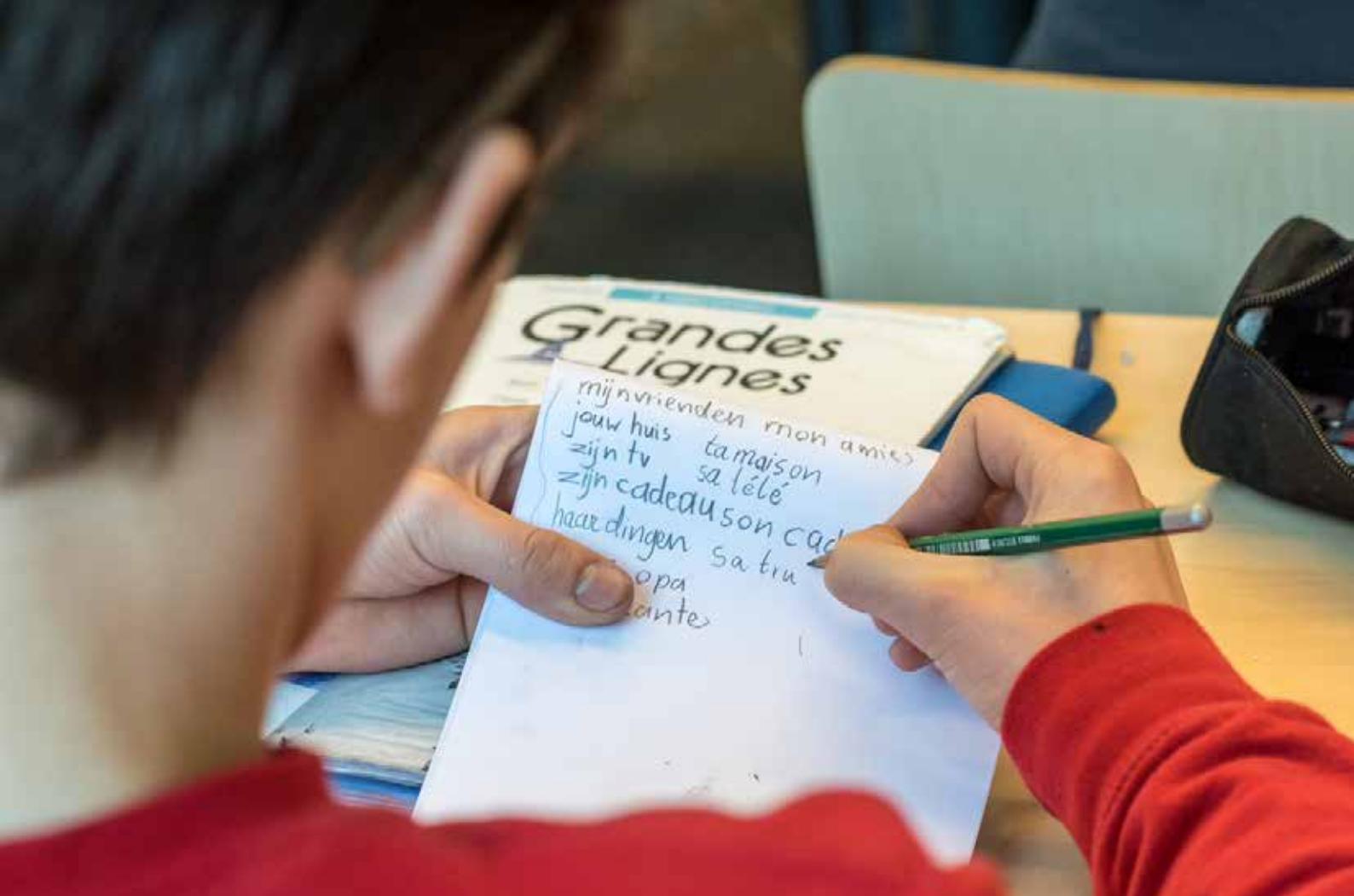
Het bestuur van de stichting bestaat uit 5 leden, die door het bestuur benoemd worden;				
- rector				
- een persoon op voordracht van de directie				
- een persoon op voordracht van de oudercommissie				
- een persoon op voordracht van de personeelsgeleding				
- een persoon op voordracht van het bevoegd gezag				

Model E: Overige verbonden partijen

Minderheidsdeelneming en geen beslissende zeggenschap

	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten
Stichting Fondsen	Stichting	Burg. Stulemeijerlaan 24	4
R.S.G. “t Rijks”		4611 EG Bergen op Zoom	

Eigen Vermogen 31-7-2017	Resultaat jaar 2016/2017	Art 2:403 BW	Deelname %	Consolidatie
€ 25.000	€ 0	Ja	100%	Nee

Jaarlijks worden de jaarstukken van de stichting Fondsen door Deloitte voorzien van een beoordelingsverklaring en wordt de rekening door het stichtingsbestuur van de Fondsen vastgesteld. Vervolgens worden de resultaten bekend gemaakt en besproken met oudercommissie. Tevens zal de school, indien nodig, financiële middelen verlenen om Stichting Fondsen Regionale Scholengemeenschap 't Rijks aan haar verplichtingen die voortvloeien uit de reguliere activiteiten te kunnen laten voldoen.

Samenwerkingsverband

Passend onderwijs wil zeggen dat de scholen in een regio er samen verantwoordelijk voor zijn dat elke leerling ondersteuning krijgt die nodig is. Deze samenwerking doen scholen in een samenwerkingsverband. De scholen uit dit samenwerkingsverband staan in de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen, en Woensdrecht. Vanwege de ligging heeft ons samenwerkingsverband de naam Brabantse Wal gekregen. RSG 't Rijks maakt deel uit van dit samenwerkingsverband. Officieel is de naam Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Bergen op Zoom e.o., ook aangeduid als SWV VO 30.01.

Naam:	Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs Bergen op Zoom e.o.
Statutaire zetel:	Marslaan 1, 464 CT Bergen op Zoom
Rechtsvorm:	Stichting
Code activiteiten:	4

2. WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Grondslagen voor consolidatie

Stichting Fondsen RSG 't Rijks wordt gekwalificeerd als een dochter van stichting RSG 't Rijks. De activiteiten van de stichting Fondsen 't Rijks bestaan uit het beheren en besteden van ouderbijdragen. Stichting RSG 't Rijks maakt gebruik van de consolidatievrijstelling, omdat het balanstotaal van Stichting Fondsen RSG 't Rijks niet groter is dan 5% van het geconsolideerde balanstotaal (Richtlijn Jaarverslag Onderwijs, toelichtende brochure, ministerie van Onderwijs).

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening 2017 is opgesteld volgens de financiële richtlijnen, zoals deze zijn neergelegd in de Richtlijn Jaarverslag Onderwijs en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is de richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften geformuleerd.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun

oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rapporteringsvaluta

De bedragen vermeld in deze jaarrekening zijn vermeld in euro's.

Pensioenen

De school is aangesloten bij Stichting Pensioenfonds ABP, het bedrijfstakpensioenfonds voor overheid en onderwijs. ABP is een bedrijfstakpensioenfonds met een toegezegdpensioenregeling (multi-employer defined benefit-regeling). Gezien het feit dat de pensioenregeling een multi-employer regeling betreft, is de pensioenregeling en een toegezegde bijdrageregeling (defined contribution-regeling) verantwoord. In geval van een tekort bij het pensioenfonds heeft de stichting geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen (anders dan hogere toekomstige premies).

De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. De dekkingsgraad van Stichting Pensioenfonds ABP bedraagt per 31-12-2017 104,4 %.

De belangrijkste elementen van de pensioenregeling en de dekkingsgraad van het bedrijfstakpensioenfonds (marktwaaarde van de activa uitgedrukt in % van de technische voorziening op basis van de rekenregels van DNB) zijn opgenomen op de website van Stichting Pensioenfonds ABP (www.abp.nl).

Financiële derivaten

't Rijks heeft voor het afdekken van de renterisico's van de leningen een renteswap afgesloten die ervoor zorgt dat de variabele rente wordt omgezet in een vaste rente. De stichting past kostprijs-hedge-accounting toe op basis van generieke documentatie. De winst of verlies van dit financiële derivaat wordt verwerkt in de staat van baten en lasten afhankelijk van de dekking.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Waardering van gebouwen en terreinen

De school is in 2006 zowel juridisch als economisch eigenaar van de gebouwen en terreinen geworden, derhalve zijn ze opgenomen onder de activa in de balans. De waardering van de gebouwen vindt plaats tegen de verkrijgingsprijs onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte levensduur.

De afschrijvingspercentages zijn verdeeld in 3 categorieën:

- Overgenomen gebouwen (afschrijven in 35 jaar, afschrijvingspercentage = 2,857%)
- Nieuwbouw (afschrijven in 40 jaar, afschrijvingspercentage = 2,5%)
- Noodgebouwen (afschrijven in 5 jaar; afschrijvingspercentage = 20%)

Afschrijving vindt plaats vanaf de maand van ingebruikname.

Waardering van de inventaris en apparatuur

De waardering van de inventaris vindt plaats tegen de verkrijgingsprijs, onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingspercentages zijn ontleend aan ervaringscijfers. Op basis van de levensduur wordt het afschrijvingspercentage bepaald.

Inventarisstukken met een waarde van minder dan € 1.000 (bij ICT hardware ligt de grens bij € 350,-) worden niet geactiveerd, maar komen ten laste van de exploitatie. Ook audiovisuele leermiddelen en pc's die via de vaksecties worden aangeschaft, worden geheel ten laste van de exploitatie gebracht en worden dus niet geactiveerd.

De afschrijving van inventaris en apparatuur geschiedt volgens de onderstaande tabel:

	afschrijvingspercentage
Installaties, machines	5%
Kleinere apparatuur, inventaris	10%
Computers + aanverwante apparatuur	Afhankelijk verwachte levensduur 20, 25 of 14,28%
Tablets	33,33%
Software + bekabeling	10%
Schoolmeubilair	5%
Kantoormeubilair	10%

Afschrijving bij nieuw aangeschafte inventaris en apparatuur vindt, onafhankelijk van het moment van aanschaf, plaats over het gehele boekjaar.

Groot onderhoud

Voor de kosten van groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passivazijde van de balans.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

De vordering op OCW is gevormd op grond van RJ 660.204 en artikel 5 van de Regeling ‘Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs’ en is gemaximeerd op de hoogte van 7,5% van de lumpsumvergoeding personeel en van de overlopende posten vakantiegeld, pensioenpremies en sociale lasten per 31 december 2017.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de vorderingen.

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht. De algemene reserve wordt beschouwd als publieke middelen.

Overige bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves vormen een buffer ter waarborging van specifieke doeleinden. Toevoeging en onttrekking vinden plaats bij resultaatbestemming.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Spaarvoorziening

Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in 3 subgroepen:

Spaarverlof

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van spaarverlof is een voorziening gevormd. Deze voorziening is gewaardeerd tegen de waarde van de toekomstige uitbetalingen. Betaalde bedragen inzake spaarverlof worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening PB uren

In de CAO 2016 – 2017 is een persoonlijk budget opgenomen van 50 uur voor elke medewerker en een aanvullend budget van 120 uur voor medewerkers vanaf 57 jaar. Deze uren kunnen ook gespaard worden. Het bevoegd gezag heeft een inschatting gemaakt in hoeverre gespaarde uren tot uitgaven zullen gaan leiden. Voor deze inschatting is een voorziening opgenomen, welke is gevormd tegen de waarde van de toekomstige uitbetalingen.

Voorziening éénmalige overwerkregeling

Deze voorziening is gevormd uit overuren (stammend uit 2009/2010) van personeelsleden. Dit betreft een éénmalige regeling, welke uren personeelsleden kunnen inzetten op een later moment.

Bij iedere subgroep wordt er gerekend met een disconteringsvoet van 2 %.

Uitgestelde beloningen

Op basis van richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, salaris (inclusief verwachte salarisstijgingen) en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht. Er wordt gerekend met een disconteringsvoet van 2,5 %.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd rekening houdend met een percentage van 1% ter dekking van de inflatie. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. Waardering van de onderhoudsvoorziening vindt ook plaats tegen de nominale waarde. Het MOP geeft aan hetgeen de school nodig zal hebben voor groot onderhoud gedurende de periode 2017 tot en met 2035.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De langlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. Het aflossingsbedrag voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Bij de bepaling van het exploitatieresultaat gelden de volgende beginselen: lasten (en baten) zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten. Tevens worden hier de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage verantwoord.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van

de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva, zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden, zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door de Gemeente, Provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, Gemeenten, Provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

RSG 't Rijks heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Zie ook de grondslagen voor waardering van activa en passiva.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Buitengewone baten en lasten

Onder buitengewone baten en lasten worden verstaan baten en lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die duidelijk te onderscheiden zijn van de activiteiten in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening en derhalve naar verwachting zelden zullen voorkomen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

74

75

4. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017

STAAT VAN BATEN EN LASTEN			
	2017	begroot 2017	2016
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	17.293.140	16.996.000	17.518.613
3.2 Overige overheidsbijdragen	1.070.630	966.000	1.110.144
3.3 Overige baten	115.858	30.000	112.224
Totaal baten	18.479.628	17.992.000	18.740.981
4 Lasten			
4.1 Personeelslasten	15.252.307	14.870.000	15.123.469
4.2 Afschrijvingen	648.542	687.000	643.022
4.3 Huisvestingslasten	1.115.143	1.000.000	1.219.408
4.4 Overige lasten	1.687.088	1.564.000	1.319.936
Totaal lasten	18.703.080	18.121.000	18.305.835
Saldo baten en lasten	-223.452	-129.000	435.146
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Rentebaten	6.984	15.000	11.424
5.2 Rentelasten	120.105	120.000	128.827
Saldo financiële baten en lasten	-113.121	-105.000	-117.403
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-336.573	-234.000	317.743
6 Buitengewone Bedrijfsvoering			
Buitengewone baten	0	0	0
Buitengewone lasten	0	0	0
Resultaat buitengewone bedrijfsvoering	-336.573	-234.000	317.743

5. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

KASSTROOMOVERZICHT RSG 'T RIJKS TE BERGEN OP ZOOM (MODEL C)				
		2017		2016
Kasstroomen uit operationele activiteiten				
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering		-223.452		435.146
Aanpassing voor aansluiting bedrijfsresultaat:				
Aanpassingen voor afschrijvingen	648.542		643.022	
Toename van voorzieningen	203.133		-208.251	
Totaal van aanpassing voor aansluiting bedrijfsresultaat	851.675		434.771	
Veranderingen in werkkapitaal:				
Afname (toename) van kortlopende vorderingen	-165.278		-397.235	
Toename (afname) van kortlopende schulden	-76.637		-50.212	
Totaal van veranderingen in werkkapitaal	-241.915		-447.447	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		386.308		422.470
Ontvangen interest	6.621		9.138	
Betaalde interest	121.249		129.034	
Kasstroom uit operationele activiteiten		271.680		302.574
Kasstroomen uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa	-230.790		-167.471	
Desinvesterings in materiële vaste activa	0		0	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-230.790		-167.471
Kasstroomen uit financieringsactiviteiten				
Aflossing langlopende leningen	-174.996		-174.996	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-174.996		-174.996
Toename liquide middelen		-134.106		-39.893
Beginstand liquide middelen	3.242.327		3.282.220	
Mutatie liquide middelen	-134.106		-39.893	
Eindstand liquide middelen		3.108.221		3.242.327

6. TOELICHTING OP DE BALANS

1.1 MATERIEËLE VASTE ACTIVA

1.1.1. GEBOUWEN EN TERREINEN

De gebouwen van voor 1994 zijn door het Ministerie van Onderwijs bekostigd en onder supervisie van de Rijksgebouwendienst gebouwd.
Op 1 januari 1997 heeft de Decentralisatie Huisvesting van de schoolgebouwen plaatsgevonden, hierbij zijn de gebouwen overgegaan van de Rijksoverheid naar de gemeente. De gemeente is vanaf die datum economisch eigenaar van de gebouwen en terreinen geworden. Daarna zijn er uitbreidingen geweest van het sportgebouw, is er een nieuwe vleugel bijgebouwd en is er een nieuw kunst- en cultuurgebouw gerealiseerd. Deze zijn gedeeltelijk gefinancierd door de gemeente Bergen op Zoom.
Nadat de school in 2006 de gebouwen heeft overgenomen van de gemeente, zijn er een nieuw technasium en sciencefloor gerealiseerd, is er een kerk aangekocht en hebben er diverse renovaties plaatsgevonden bij de entree en, in verband met de regelgeving, ten aanzien van de gebruiksvergunning.

	Gebouwen en terreinen
Aanschafprijs per 1-1-2017	€ 13.748.214
Afschrijvingen cumulatief 1-1-2017	€ 4.055.703
Boekwaarde per 1-1-2017	€ 9.692.511
Investeringen 2017	€ 0
Boekwaarde desinvestering 2017	€ 0
Afschrijvingen 2017	€ 333.439
Boekwaarde ultimo 2017	€ 9.359.072
Aanschafprijs per 31-12-2017	€ 13.748.214
Afschrijvingen cumulatief 31-12-2017	€ 4.389.142

Voor de diverse categorieën zijn de boekwaarden als volgt:

	Boekwaarde 1-1-2017	Investeringen 2017	Afschrijvingen 2017	Boekwaarde 31-12-2017
Gebouwen en terreinen overgenomen				
Gemeente bergen op Zoom	2.752.793	0	114.700	2.638.093
K&C gebouw	1.485.226	0	51.215	1.434.011
Kluisjesruimte	298.605	0	9.438	289.167
Entree, sciencefloor, vluchtgang	2.317.009	0	71.147	2.245.862
Technasium	1.742.818	0	51.872	1.690.946
Kerk	385.212	0	13.965	371.247
Toiletten + lokalen	263.844	0	7.955	255.889
Gebruiksvergunning	447.004	0	13.147	433.857
	9.692.511	0	333.439	9.359.072

Overgenomen gebouwen van de gemeente Bergen op Zoom

Per 1 oktober 2006 zijn de gebouwen met terugwerkende kracht tot 1 januari 2006 overgedragen aan RSG 't Rijks in het kader van de doordecentralisatie VO onderwijs.
De schoolgebouwen van de gemeente Bergen op Zoom zijn hierbij tegen de boekwaarde overgenomen. Omdat de overgenomen gebouwen van de gemeente over de periode 1997-2005 lopen en dus gemiddeld zo'n 5 jaar oud zijn, wordt de totale waarde in 35 jaar afgeschreven.

Kunst- en cultuurgebouw

Het kunst- en cultuurgebouw is in 2006 in gebruik genomen en het zelf gefinancierde deel wordt over 40 jaar afgeschreven.

Noodgebouwen

De school heeft 2 noodgebouwen, deze zijn beide geheel afgeschreven.

Kluisjesruimte

In 2008 zijn er bij de aula nieuwe ruimtes bijgebouwd, de zogenaamde kluisjesruimtes.

Entree, sciencefloor, vluchtgang

De entree en sciencefloor zijn bij aanvang van het schooljaar 2009/2010 in gebruik genomen.

Technasium

In het schooljaar 2010/2011 is het technasium gereed gekomen.
In 2011 hebben hiervoor nog extra aanvullende werkzaamheden c.q. investeringen plaatsgevonden.

Kerk

In 2009 heeft de school een kerk aangekocht voor € 450.000,-.
Deze kerk is bij aanvang van het schooljaar 2009/2010 in gebruik genomen.

Toiletten + lokalen

In 2009 zijn de toiletten op de begane grond grondig gerenoveerd.
Deze gerenoveerde toiletten zijn bij aanvang van het schooljaar 2009/2010 in gebruik genomen.
In 2010 zijn de voormalige scheikundelokalen van de begane grond grondig gerenoveerd.
Deze zijn bij aanvang van het schooljaar 2010/2011 in gebruik genomen.

Gebruiksvergunning

In 2010 hebben diverse werkzaamheden betreffende de gebruiksvergunning plaatsgevonden. Eind 2010 heeft de oplevering plaatsgevonden.

1.1.2 INVENTARIS EN APPARATUUR

De school heeft in 2017 een nieuw taxatierapport laten uitbrengen. Dit is niet alleen verzekeringstechnisch van belang, maar ook vanwege het feit dat de aanschafwaarde van de inventaris een basis vormt voor de berekening van kengetallen.

Bovendien is er in 2017 een meerjareninvesteringsplan (MIP) gemaakt. Hierbij is bekeken welke inventaristukken aanwezig zijn en of en wanneer de stukken vervangen dienen te worden.

Ook in 2017 is inventaris uit de school gegaan (waarde € 129.980). Deze inventaris was al geheel afgeschreven. De oorspronkelijke aanschafwaarde is per 31-12-2017 in mindering gebracht op de aanschafwaarde en de cumulatieve afschrijvingen.

	inventaris en apparatuur
Aanschafprijs per 1-1-2017	€ 4.573.716
Afschrijvingen cumulatief 1-1-2017	€ 2.960.891
Boekwaarde per 1-1-2017	€ 1.612.825
Investerings 2017	€ 230.790
Desinvestering 2017	€ 0
Afschrijvingen 2017	€ 315.103
Boekwaarde ultimo 2017	€ 1.528.512
Aanschafprijs per 31-12-2017	€ 4.674.526
Afschrijvingen cumulatief 31-12-2017	€ 3.146.014

De inventaris is ingedeeld in verschillende categorieën met verschillende afschrijvingspercentages. De indeling hiervan is terug te vinden bij de waarderingsgrondslagen.

Voor de diverse categorieën zijn de boekwaarden als volgt:

	Boekwaarde 01-01-17	Investerings 2017	Afschrijvingen 2017	Boekwaarde 31-12-17
Installaties en machines	465.315	0	44.447	420.868
Kleine inventaris en apparatuur	52.386	22.716	12.291	62.811
Computers en aanverwante apparatuur	397.629	159.449	175.675	381.403
Schoolmeubilair	672.402	41.957	76.518	637.841
Kantoormeubilair	25.093	6.668	6.172	25.589
Totaal inventaris	1.612.825	230.789	315.103	1.528.512

Inventarisstukken met een waarde van minder dan € 1.000,- (behalve hardware ICT, daar ligt de grens op € 350,-) worden niet geactiveerd, maar komen ten laste van de exploitatie.

1.1.A WOZ- EN VERZEKERDE WAARDE GEBOUWEN EN TERREINEN

	Bedrag	Peildatum
De totale WOZ-waarde van de gebouwen:		
Burg. Stulemeijerlaan 24+26	€ 12.571.000	1-1-2017
Rijtuigweg	€ 3.092.000	1-1-2017
Faurestraat	€ 332.000	1-1-2017
De verzekerde waarde van de gebouwen:	€ 46.677.300	1-1-2018

1.2 VLOTTENDE ACTIVA

1.2.1 VORDERINGEN OCW/EZ

	31/12/2017	31/12/2016
Nog te vorderen deel lumpsum vergoeding	1.034.568	1.059.718
Lerarenbeurs	2.057	
Totaal vordering Min. OC&W	€ 1.036.625	€ 1.059.718

In artikel II van de Wet Vereenvoudiging Bekostiging Voortgezet Onderwijs is bepaald dat scholen voor de laatste vijf maanden van 2017 aanspraak maken op 32% van de personele bekostiging. Daarmee is het opnemen van een percentage van de totale lumpsum als vordering niet meer mogelijk.

Toch mag de school een vordering opnemen in de jaarrekening, die wordt berekend op basis van de schuld aan het personeel in het kader van vakantiegeld en de sociale lasten over de maand december, zij het met een maximum van 7,5% van de personele lumpsum over 2017.

De school is van mening dat een kortlopende vordering op het Ministerie van OCW moet worden opgenomen, omdat de jaarrekening daardoor een beter inzicht geeft in vermogen en exploitatiesaldo. Immers, in de jaarrekening wordt ultimo boekjaar een overlopende passiefpost opgenomen betreffende door het personeel opgebouwde rechten wegens vakantietoeslag en sociale lasten. Deze posten worden in de exploitatierekening van het boekjaar als lasten verantwoord.

In 2011 heeft een werkgroep vanuit het Ministerie dit thema uitgediept en is tot dezelfde conclusie gekomen; dit zou een kortlopende schuld op het Ministerie moeten zijn.

Kenmerk van de OCW beschikking:
20-9-2017, beschikkingnummer 786736-2 € 13.875.763 * 7,5 % = € 1.040.682

Volgens briefnummer BEK-2017/17683M is OCW voornemens de bekostiging van een leerling terug te vorderen. Hoewel wij hiertegen bezwaar hebben aangetekend, brengen wij het totale bedrag voor deze leerling alvast, uit voorzichtigheidsprincipe, in mindering op de vordering. Dit betreft een bedrag van € 6.114.

Daarnaast heeft de school nog een vordering op het Ministerie vanwege de lerarenbeurs, waarbij de toekenning voor twee van onze personeelsleden niet helemaal goed is gegaan. Eén toekenning hebben we dubbel ontvangen en één niet. Inmiddels is dit goed gekomen maar de verrekening hiervan moet per balansdatum nog plaatsvinden.

Kenmerk van de OCW beschikking:
18-1-2018, beschikkingnummer 886076-1, + € 2.057

1.2.2 OVERIGE VORDERINGEN

	31/12/2017	31/12/2016
Diverse overige vorderingen	95.146	0
Voorschot St. Fondsen	29.971	676
Diverse overige vorderingen	45.379	26.093
	€ 170.496	€ 26.769

Eind 2017 hebben we een vordering op het Samenwerkingsverband van zo'n € 95.000. Zij had onze bijdrage tijdelijk uitgesteld wegens liquiditeitsproblemen.

Het voorschotbedrag aan de stichting Fondsen betreft een grootboek waarbij de ontvangsten en uitgaven (bv. kasbetalingen) onderling worden verrekend. Dit bedrag fluctueert jaarlijks.

1.2.3 OVERLOPENDE ACTIVA

	31/12/2017	31/12/2016
Fietsregeling personeel *	21.741	18.926
Laptop/desktop/tablet regeling personeel	3.203	2.452
Te ontvangen rente	6.665	6.302
Diverse vooruitbetaalde bedragen	618.332	577.254
	€ 649.941	€ 604.934

* eind december zijn er 49 deelnemers. Dit is één deelnemer meer dan vorig jaar.

Het hoge bedrag aan vooruitbetaalde bedragen heeft er mee te maken dat de school de boeken voor de leerlingen extern heeft uitbesteed bij Van Dijk schoolboeken. Hierdoor huren we boeken. De betalingen van de totale huur over schooljaar 2017-2018 vindt al in september plaats, waardoor we hier de kosten voor januari tot en met juli 2018 (€ 452.000) verantwoorden. Zij vormen daarmee de grootste post in het totaal van vooruitbetaalde bedragen.

1.3 LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen staan vrij ter beschikking en kunnen als volgt worden gespecificeerd:

1.3.1 TEGOEDEN OP BANK- EN GIROREKENINGEN

	31/12/2017	31/12/2016
Rabo rekening courant	83.346	293.265
Rabo bedrijfsspaarrekening	431	427
Rabo bedrijfsbonusspaarrekening	1.172.196	1.846.343
Rabo verenigingsspaarrekening	1.850.000	1.100.000
Rabo boekenfonds	2.248	2.292
totaal	€ 3.108.221	€ 3.242.327

De stand van de liquide middelen is zo'n € 175.000 gedaald.
Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het negatieve resultaat over 2017. Maar er zijn meerdere factoren die de liquiditeit beïnvloeden. In het kasstroomoverzicht op pagina 77 kun je exact zien welke factoren tot de verandering in liquiditeit hebben bijgedragen.

2.1 Eigen Vermogen

2.1.1 ALGEMENE RESERVE

	Stand per 1/1/2017	Resultaat 2017	Overige mutaties '17	Stand ultimo boekjaar '17
Algemene reserve	€ 2.161.611	- € 13.073	€ 0	€ 2.148.538

Toelichting algemene reserve:
Om eventuele tegenvallers te kunnen financieren is een algemene reserve noodzakelijk.
Mogelijke tegenvallers zijn echter zo goed als mogelijk gedekt via de bestemmingsreserves.
Deze reserve dient dan ook als financieringsbron voor nieuwe activiteiten en investeringen.

2.1.2 BESTEMMINGSRESERVES (PUBLIEK)

	Stand per 1/1/2017	Resultaat 2017	Overige mutaties '17	Stand ultimo boekjaar '17
Reserve personeel en loopbaanbeleid	1.362.000	- 462.000	0	900.000
Reserve renovatie	2.657.000	198.500	0	2.855.500
Reserve ICT	250.000	0	0	250.000
Reserve strategische ontwikkeling	200.000	0	0	200.000
Reserve leerlingenfluctuaties	480.000	0	0	480.000
Reserve kwaliteit onderwijs	125.000	25.000	0	150.000
Reserve arbeidsconflict + verlof	400.000	0	0	400.000
Reserve kasschuif	85.000	- 85.000	0	0
	€ 5.559.000	- € 323.500	€ 0	€ 5.235.500
Totaal eigen vermogen publiek	€ 7.720.611	- € 336.573	€ 0	€ 7.384.038

Saldo exploitatie 2017: - € 336.573

Toelichting saldi reserves (afgeronde bedragen):

Personeel en loopbaanbeleid	Deze reserve bestaat ultimo 2017 uit: - Extra uitgaven doordat functiemixpercentages boven de maatwerkafspraken uitstijgen (ivm entreerecht). Hiervoor is nodig t/m 2027, (door lager LD% is er minder nodig dan in het verleden) € 300.000 - Scholing € 300.000 - Extra loopbaanbeleid € 300.000
Renovatie	Nodig voor renovatie op lange termijn € 6 miljoen. De vergoeding van de gemeente Bergen op Zoom vanuit de doordecentralisatieovereenkomst wordt hiervoor aangewend. De overige inkomsten hiervan worden gebruikt voor afschrijving gebouwen, OZB, rentelasten leningen, verzekering, renovatie en huur ruimtes.
ICT	Nodig om extra te kunnen investeren op het gebied van ICT op de volgende gebieden: - leermogelijkheden van kinderen verder te kunnen verbeteren - beveiliging van de digitale gegevens te kunnen blijven waarborgen
Strategische ontwikkeling	Nodig om nieuwe plannen inhoud te kunnen geven
Leerlingfluctuaties	Gebaseerd op normen rapport VO-raad/commissie Don, zie reserve arbeidsfrictie.
Kwaliteit onderwijs	Nodig om de kwaliteit van ons onderwijs een impuls te kunnen geven. Dit zal gebruikt worden om de doelstellingen uit het nieuwe schoolplan te kunnen verwezenlijken. Ook kan deze reserve worden aangewend om maatregelen te nemen om het risico op een tekort aan docenten in exacte vakken terug te dringen.
Arbeidsfrictie + verlof	Gebaseerd op normen rapportage VO-raad/commissie Don, samen met de reserve leerlingfluctuatie wordt een reserve van 5% van de totale baten geadviseerd, hier voldoen we aan.
Kasschuif	Kasschuif bedoeld om jonge leraren in dienst te kunnen houden. Deze kasschuif van € 185.000 wordt in twee etappes, in 2016 € 100.000 en de resterende € 85.000 in 2017, op onze lumpsum ingehouden.

2.1.3 BESTEMMINGSRESERVES (PRIVAAT)

	Stand per 1/1/2017	Bestemmings- resultaat '17	Overige mutaties '17	Stand boekjaar '17
Reserve boekenfonds	€ 70.166	€ 0	€ 0	€ 70.166

Met het oog financieel te kunnen bijdragen aan 'bring your own device' wordt deze reserve voorlopig nog in stand gehouden.

De bestemmingsreserves worden door het bestuur gevolgd en conform bestuursbesluit vastgesteld. De hierboven vermelde bedragen zijn het voorstel voor de bestemming van het resultaat.

2.2 VOORZIENINGEN

2.2.1 PERSONEELSVORZIENINGEN

2.2.1.1. JUBILEUMVOORZIENING

Saldo per 1/1/2016	Storting	Vrijval	Onttrekking	Saldo ultimo boekjaar
€ 387.809	€ 10.442	€ 26.166	€ 4.053	€ 368.032

Als een personeelslid 25 jaar of 40 jaar in overheidsdienst werkzaam is krijgt hij, volgens de CAO, een half respectievelijk heel maandsalaris (inclusief 8% vakantiegeld) als gratificatie.
Bij het in dienst nemen van een personeelslid ontstaat direct een verplichting dienaangaande. Volgens de voorschriften moet elk schoolbestuur voor deze verplichting een voorziening treffen.
Uit de berekening volgt dat eind 2017 een voorziening nodig is van € 368.032 . Hierbij is ook rekening gehouden met de nieuwe pensioenwet, waarbij de pensioenleeftijd is verhoogd (uitgangspunten: na 2019 66 jaar en na 2023 67 jaar).
De storting van ruim € 10.442 komt doordat iedereen weer een jaar extra gespaard heeft.
De onttrekking betreft de uitgekeerde gratificaties in 2017.

- Het hoge bedrag aan vrijval in 2017 heeft met de volgende twee zaken te maken:
- Er is in 2017 een aantal personeelsleden met een opgebouwd saldo gestopt, vertrokken of met pensioen gegaan. Deze saldi vallen vrij in 2017.
  - We hebben nu andere percentages voor wat betreft de blijfkans gebruikt. Deze hebben we toegepast aan de hand van een eigen analyse van gegevens uit het verleden.

Verwachte afwikkeling:

Bedrag looptijd binnen een jaar	€ 33.318
Bedrag looptijd 1-5 jaar	€ 72.020
Bedrag looptijd meer dan 5 jaar	€ 262.694

2.2.1.2. SPAARVOORZIENING

Saldo per 1/1/2017	Storting	Onttrekking	Saldo ultimo boekjaar
€ 553.448	€ 175.882	€ 94.895	€ 634.435

- In deze voorziening zijn de opgespaarde uren van docenten opgenomen die deelnemen aan drie verschillende regelingen:
- *de spaarverlofregeling*
Aan de hand van hun salarisschaal en het verwachte opnamemoment is een berekening gemaakt.
  - *de éénmalige overwerkregeling uit 2009/2010*
De nog niet opgenomen uren uit deze regeling worden hier verantwoord.
  - *de gespaarde PB uren*
Dit zijn de gespaarde uren uit het persoonlijk budget (PB).

De onttrekking van 2017 betreft opgenomen rechten uit deze drie regelingen, de vrijval zijn de uitbetaalde PB-uren van docenten die uit dienst zijn gegaan.

De storting in deze voorziening betreffen de uren van het personeel dat ervoor gekozen heeft hun PB uren op te sparen.

Verwachte afwikkeling:

Bedrag looptijd binnen een jaar	€ 40.000
Bedrag looptijd 1-5 jaar	€ 160.000
Bedrag looptijd meer dan 5 jaar	€ 434.435

2.2.1.3. VOORZIENING UITKERINGSGERECHTIGDEN

De school is verantwoordelijk is voor (een deel van) de uitkeringslasten van ontslagen / vertrokken medewerkers.

Om een zo goed mogelijk beeld te geven is er van de ontslagen c.q. vertrokken medewerkers een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van toekomstige uitkeringslasten. Hier draagt de school 25% aan bij.

Saldo per 1/1/2017	Stortingen 2017	Onttrekkingen 2017	Vrijval 2017	Saldo ultimo boekjaar
€ 51.365	€ 75.082	€ 22.702	€ 9.201	€ 94.544

Verwachte afwikkeling:

Bedrag looptijd binnen een jaar	€ 50.391
Bedrag looptijd 1-5 jaar	€ 33.968
Bedrag looptijd meer dan 5 jaar	€ 10.185

2.2.2 OVERIGE VOORZIENINGEN

Voorziening groot onderhoud

Deze voorziening wordt gevormd ter egalisatie van de kosten, verbonden aan het meerjarig onderhoud van de materiële vaste activa.

Saldo per 1/1/2017	Stortingen 2017	Onttrekkingen 2017	Saldo ultimo boekjaar
€ 2.845.220	€ 301.000	€ 202.256	€ 2.943.964

De onttrekkingen zijn als volgt uit te splitsen in de volgende projecten:

- regulier schilderwerk	€ 37.792
- project elektriciteitscapaciteit	€ 17.735
- dakwerkzaamheden	€ 4.045
- armaturen (noodverlichting)	€ 27.018
- vloer/tapijt	€ 37.311
- plafond	€ 2.185
- nieuwe computerruimte	€ 39.410
- renovatie schoolplein	€ 36.760
	€ 202.256

Begin 2016 is er een nieuwe update van het MOP (meerjarenonderhoudsplan) opgesteld. Aan de hand van BRHU-gegevens van het Ministerie is per gebouwdeel vanaf 2016 tot en met het jaar 2035 een raming gemaakt van de onderhoudskosten.

De school actualiseert deze berekening jaarlijks.

Hierbij worden ontbrekende plannen toegevoegd en plannen, die we via ons regulier onderhoud in eigen beheer aanpakken, geschrapt. Hieruit volgt een jaarlijkse storting van € 289.000.

De jaarlijkse contracten, die ook in het MOP zijn opgenomen, lopen via de jaarlijkse exploitatie.

De school streeft ernaar het MOP te volgen, maar kijkt daarbij goed naar de noodzaak van het geplande onderhoud.

Verwachte afwikkeling:

Bedrag looptijd binnen een jaar	€ 303.717
Bedrag looptijd 1-5 jaar	€ 716.018
Bedrag looptijd meer dan 5 jaar	€ 1.924.229

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

2.3.1 KREDIETINSTELLINGEN

In 2010 heeft de school een langlopende lening bij de Rabobank van € 3.500.000,- afgesloten. Dit om de overname van de gebouwen van de gemeente Bergen op Zoom destijds te kunnen financieren.

Deze lening heeft een looptijd van 20 jaar en wordt lineair afgelost.

Het gedeelte van de lening dat in 2018 afgelost gaat worden is opgenomen onder de kortlopende schulden.

Als zekerheden voor de lening heeft de bank:

- bankhypotheek eerste in rang ad € 5.000.000 met betrekking tot de onroerende goederen op de gebouwen gelegen op de Burg. Stulemeijerlaan 24 en 26 en Zuidzijde Zoom 1 en 3
- pari passu en negative pledge op de overige activa

Ter beperking van de renterisico's op de financieringen van de Rabobank leningen is een renteswap-overeenkomst afgesloten bij de Rabobank tegen 3,74% met einddatum 01-02-2020. De renteswap heeft per 31-12-2017 een negatieve waarde van – € 178.808. Voor de verwerking van de renteswap past de stichting kostprijs hedge-accounting toe, er is sprake van een effectieve hedge. De kostprijs van de renteswap bedraagt nihil. Bij een eventuele tussentijdse beëindiging van de renteswap wordt onderling afgerekend op basis van de reële waarde op het moment van beëindiging. De stichting heeft niet het voornemen om de renteswap tussentijds te beëindigen. Het formele risico hiervan is ondergebracht bij de risicofactoren.

Rabobank te Bergen op Zoom

Rabobank te Bergen op Zoom	
Saldo lening 1/1/2017	€ 2.318.764
Aflossing lening 2017	€ 174.996
Saldo lening 31/12/2017	€ 2.143.768
Bedrag resterende looptijd < 1 jaar	€ 174.996
Bedrag resterende looptijd > 1 jaar	€ 699.984
Bedrag resterende looptijd > 5 jaar	€ 1.268.788

Eind 2017 is de resterende looptijd 12 jaar en 3 maanden. Het rentepercentage ligt 1,5 % boven het euribortarief. Ook hierbij wordt de betaalde euriborrente weer verdisconteerd met de vaste renteswap van 3,74%.

Onze lening is geregistreerd met LEI nummer: 724500UAFJAAKPCH5A30. Legal Entity Identifier (LEI) is een nummer om contractpartijen van transacties op de financiële markten -wereldwijd te kunnen identificeren. Daarmee wordt het in de toekomst mogelijk de contractpartijen van transacties op de financiële markten wereldwijd te identificeren. Tevens wordt het voor de regelgevers eenvoudiger om mogelijk systeemrisico's vroegtijdig te herkennen. Het uiteindelijke doel is om financiële risico's beter te kunnen beheersen.

2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN

2.4.1 KREDIETINSTELLINGEN

	31/12/2017	31/12/2016
Rabobank, kortlopende deel leningen	€ 174.996	€ 174.996

Dit betreft het totaal aan aflossing voor het komende jaar.

2.4.2 CREDITEUREN

	31/12/2017	31/12/2016
Diverse crediteuren	€ 309.371	€ 346.234

Deze post is lager dan het saldo van 2016. Dit betekent dat er een lager bedrag aan facturen is betaald na de balansdatum die betrekking hadden op het vorige jaar.

2.4.3 OCW/EZ

	31/12/2017	31/12/2016
Terug te betalen lerarenbeurs en zij-instroom	€ 11.047	€ 10.022

Er is voor een docent een lerarenbeurs toegekend gekregen, waarbij de docent tussentijds is vertrokken naar een andere school. De ontvangen subsidie hiervan moeten worden terugbetaald. Dit betreft de brief met het volgende kenmerk:
- 2016/2/305464, 20 oktober 2016, beschikingsnummer 778102-1, aanvraagnummer 664605472

Daarnaast is voor een leerling onterecht een vergoeding nieuwkomer aangevraagd (datum vestiging in Nederland bleek anders dan de datum verblijf in Nederland).
Deze staat geregistreerd onder beschikingsnummer: 810843-01 2017

2.4.4 BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN

	31/12/2017	31/12/2016
Loonheffing *	490.181 *	495.880
Premies sociale verzekeringen *	159.127 *	155.585
	€ 649.308	€ 651.465

* Deze afdrachten hebben in januari 2018 plaatsgevonden

2.4.5 SCHULDEN TER ZAKE VAN PENSIOENEN

	31/12/2017	31/12/2016
Pensioenen *	€ 187.814 *	€ 166.102

* Deze afdracht heeft in januari 2018 plaatsgevonden

Deze ligt hoger dan vorig jaar in verband met de stijging van de pensioenpremies ten opzichte van 2016.

2.4.6 OVERIGE KORTLOPENDE SCHULDEN

	31/12/2017	31/12/2016
Personeel	58.466	51.696
Verplichtingen vanuit subsidies	0	14.782
Project WON	301.277	371.795
	€ 359.743	€ 438.273

De verplichtingen aan het personeel betreffen diverse salariskosten (standby-uren, uren uit de plusminlijst, overwerk, begeleiding leerlingen, salarissen 13e maand en in te zetten uren uit het persoonlijk budget) over 2017 die in de loop van 2018 worden uitbetaald c.q. ingezet.
Het totaal daarvan ligt iets hoger dan vorig jaar.

De verplichtingen vanuit subsidies betreffen toegekende technasiumgelden vanuit de provincie Zeeland, die per balansdatum vorig jaar nog niet geheel waren besteed.

Het project WON betreft een landelijk platform van scholen (Wetenschaps Oriëntatie Nederland) die met wetenschap aan de slag gaan. Het doel is om leerlingen van het vwo zo goed mogelijk voor te bereiden op een wetenschappelijke studie en een toekomstige carrière in de wetenschap. Wij voeren hierover tijdelijk het penningmeesterschap en innen contributies en betalen kosten die voor dit doeleinde worden gemaakt.

2.4.7 OVERLOPENDE PASSIVA

	31/12/2017	31/12/2016
Vakantiegeld	477.452	474.622
Bindingstoelage	54.548	53.328
Te betalen interest	14.887	16.031
Vooruitontvangen Min. OCW:		
- geormerkt, lerarenbeurs	62.354	46.038
- niet geormerkt, VSV	22.381	13.033
Vooruitontvangen bedragen (subsidies)	65.015	76.553
	€ 696.637	€ 679.605

De gelden aan vakantie-uitkering die eind 2017 opgenomen zijn, betreffen de vakantie-uitkering van juni tot en met december 2017. Deze gelden worden in mei 2018 uitbetaald.

De rechten voor de bindingstoelage betreft extra salarisvergoeding voor docenten en directieleden die het maximum van hun salarisschaal hebben bereikt. Zij krijgen (afhankelijk van hun werktijdfactor) € 1.459,22 in augustus uitbetaald. Ultimo boekjaar zijn de rechten van september tot en met december 2017 opgenomen van degenen die in augustus hun bindingstoelage uitgekeerd hebben gekregen.

Het bedrag aan te betalen interest betreft de rentegelden van de langlopende lening.

De vooruitontvangen niet-geoormerkte subsidies betreffen eind december 2017 nog gelden vroegtijdig schoolverlaten en lerarenbeurs. De gelden voor de lerarenbeurs, bedoelt voor studieverlof van onze docenten, zijn tevens verantwoord in model G1-A. Zie hieronder.

Model G1-A Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Kenmerk regeling	Toewijzings kenmerk	Toewijzings datum	Bedrag van de toewijzing EUR	Ontvangen t/m verslagjaar EUR	Prestatie afgerond
Subsidie voor studieverlof	06-05-2009 DL/B/110284	775974-1	20-09-16	59.216	59.216	J
Subsidie voor studieverlof	06-05-2009 DL/B/110284	778102-1	20-10-16	20.045	20.045	J
Subsidie voor studieverlof	06-05-2009 DL/B/110284	852591-1	20-09-17	96.178	96.178	N
Subsidie voor studieverlof	06-05-2009 DL/B/110284	855260-1	20-10-17	-7.801	-7.801	J
Subsidie voor studieverlof	06-05-2009 DL/B/110284	856868-1	21-11-17	16.458	16.458	N

De overige vooruitontvangen subsidies zijn voorschotten vanuit het Europees Platform voor projecten betreffende internationalisering (drie lopende projecten) en een voorschot voor een verduurzamingsproject.

Resumé kortlopende schulden

		31/12/2017	31/12/2016
2.4.1	Kredietinstellingen	174.996	174.996
2.4.2	Crediteuren	309.371	346.234
2.4.3	OCW/EZ	11.047	10.022
2.4.4	Belastingen en premies sociale verzekeringen	649.308	651.465
2.4.5	Schulden ter zake van pensioenen	187.814	166.102
2.4.6	Overige kortlopende schulden	359.743	438.273
2.4.7	Overlopende passiva:		
	Vakantiegeld	477.452	474.622
	Overige overlopende passiva	219.185	204.983
	Totaal kortlopende schulden	€ 2.388.916	€ 2.466.697

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

De school heeft per balansdatum doorlopende rechten en verplichtingen die niet op de balans zijn opgenomen. Dit zijn onze doorlopende contracten in verband met schoonmaak, kopieerkosten en boeken.

De schoonmaak is in 2014 Europees aanbesteed: contractwaarde per jaar € 161.000. Het doel hierbij is om voor de school een zo'n goed mogelijke prijs en kwaliteit te kunnen blijven waarborgen. Dit is gelukt in samenwerking met het DCO.

Met Ricoh is in 2013 een kopieercontract afgesloten. Dit loopt nog tot eind 2018 door: contractwaarde per jaar € 48.000. Daarnaast heeft de school een printcontract bij Ricoh voor in totaal € 26.000 per jaar, ook deze loopt tot eind 2018.

Boeken: het contract met Van Dijk is in 2015 Europees aanbesteed en loopt nog door tot 2018. Er is geen contractwaarde, alleen de verplichting methodes bij Van Dijk af te nemen.

Met Driessen heeft de school een vierjaarscontract afgesloten ten aanzien van de salarisadministratie en de software van de financiële administratie. Deze dienstverlening loopt tot en met 2018. Contractwaarde vanaf 2018 € 45.662 per jaar.

De school heeft een huurcontract met de Karmel afgesloten voor € 81.000 per jaar. Dit contract loopt tot september 2019.

De renteswap, afgesloten bij de Rabobank om een vaste rente over de leningen te verkrijgen, heeft per balansdatum eind december 2017 een negatieve marktwaarde van € 178.808. Deze swap is voor 10 jaar afgesloten en heeft een looptijd tot 2020. Zie voor verdere informatie de waarderingsgrondslagen en de toelichting op de langlopende schulden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben na de balansdatum geen gebeurtenissen plaatsgevonden met belangrijke financiële gevolgen.

7. TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

3.1 RIJKSBIJDRAGEN

		2017	begroot 2017	2016
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	16.356.166	16.034.000	16.705.423
3.1.2	Overige subsidies OCW	824.560	808.000	692.402
3.1.3	Af: inkomensoverdrachten	- 132.292	- 95.000	- 70.012
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	244.706	249.000	190.800
	Totaal rijksbijdragen	€ 17.293.140	€ 16.996.000	€ 17.518.613

De totale rijksbijdrage is hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door een hoger aantal leelringen per 1 augustus 2017 dan we hadden verwacht. Het lagere bedrag vanuit het Samenwerkingsverband, komt vanwege een financieel tekort bij het SMW in 2017, waardoor de scholen binnen dit verband 5% op de jaarvergoeding zijn gekort.

3.1.1. RIJKSBIJDRAGEN OCW

	2017	begroot 2017	2016
Normvergoeding:			
Personeel	13.669.399	13.395.000	13.932.076
Materieel	1.892.722	1.862.000	1.954.898
Boeken	794.045	777.000	818.449
	€ 16.356.166	€ 16.034.000	€ 16.705.423

3.1.2. OVERIGE SUBSIDIES OCW

Geormerkte subsidies OCW zijn:

	2017	2016
Lerarenbeurs	90.577	58.242
Totaal geormerkte subsidies	€ 90.577	€ 58.242

Het bedrag voor de lerarenbeurs is besteed aan de kosten die het vrijstellen van uren van de docenten, die een lerarenbeurs hebben, met zich meebrengen. Positief is dat steeds meer docenten een beurs aanvragen. Hierdoor is de vergoeding ook flink hoger als vorig jaar.

Niet-geormerkte subsidies OCW zijn:

	2017	2016
Prestatiebox	684.450	552.344
Maatschappelijke stage	0	44.808
VSV	25.033	41.676
Havo profielen	24.500	0
Totaal niet-geormerkte subsidies	€ 733.983	€ 638.828

In 2017 is een bedrag in de prestatiebox van RSG 't Rijks gestort van € 684.450,-. Dit bedrag is besteed aan de volgende doeleinden, die ook terug te vinden zijn in de kadernota van de school:

- vorming van een time-out klas binnen de school
- uren van speciaal aangestelde docenten die rekenen en taal onderwijzen en uren van de werkgroepen taal- en rekenbeleid
- scholing docenten op de genoemde gebieden uit de doelstellingen van de kadernota voor 2017
- tto-afdeling: uren docenten fluency en coördinatoren ten behoeve van de excellente vwo-leerlingen
- toptalent: kosten van de coördinatoren, extra accommodatie van leerlingen, kosten van externe trainers e.d.
- wetenschapsonderwijs: kosten van de coördinator, trainer en opzeturen van deze afdeling
- coördinatoren BCP, K&C, sport, O&O ten behoeve van extra talentontwikkeling binnen de school

Het restant van subsidie voor maatschappelijke stage is in 2016 besteed aan uren van de hiervoor aangestelde coördinator, in 2017 zijn hiervoor geen gelden meer beschikbaar.

Het bedrag voor VSV is besteed aan de vele uren die zowel decanen als ondersteunend personeel als conrectoren hebben moeten besteden aan het achterhalen waar leerlingen naartoe zijn gegaan na hun schoolloopbaan bij 't Rijks. Bovendien is veel tijd besteed aan intensief contact met leerlingen ter voorkoming dat zij vroegtijdig de school zouden verlaten.

3.1.3. AF: INKOMENSOVERDRACHTEN

	2017	begroot 2017	2016
Gedetacheerde leerlingen	- € 132.292	- € 95.000	- € 70.012

De school heeft met het Kellebeekcollege een samenwerkingsovereenkomst gesloten, waarbij gezakte leerlingen op detacheringbasis daar hun opleiding vervolgen, de zogenaamde VAVO-leerlingen, voor 2017 betreft dit 40 leerlingen (in 2016 28 leerlingen). Daarnaast zijn hier de kosten van zogenaamde matchpoint trajecten. Bovendien is onder deze post de opbrengst van een leerling die kort na 1 oktober de school heeft verlaten, waarbij met de andere school een financiële regeling is getroffen, verantwoord. Tenslotte is nog 1 leerling tussentijds overgestapt naar De Driespan. De begeleiding voor deze leerling is intensiever en kosten hiervan zijn hoger dan een reguliere detachering.

3.1.4 ONTVANGEN DOORBETALING RIJKSBIJDRAGE SWV

	2017	begroot 2017	2016
Bijdrage Samenwerkingsverband	€ 244.706	€ 249.000	€ 190.800

Dit betreft voornamelijk de bijdrage voor zware ondersteuning. Nu we een naast een basisbijdrage van € 50.000 ook een variabel bedrag van € 75,- per leerling krijgen voor versterking van de basisondersteuning pakt dit gunstiger uit dan vorig jaar.

3.2 OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN EN -SUBSIDIES

Vanaf 1 januari 2006 zijn de gelden voor huisvestingsgelden doorgedecentraliseerd van de gemeente Bergen op Zoom naar de school. Dit betekent dat de school jaarlijks op basis van een meerjarenprognose van het aantal leerlingen een bedrag per leerling krijgt. Dit leerlingenaantal is het gemiddeld aantal leerlingen o.b.v. een vijfjaren prognose. In het najaar van 2017 heeft de gemeente een nieuwe prognose gemaakt van ons leerlingenaantal. Dit heeft geleid tot een wijziging van het gefixeerd leerlingenaantal, deze aanpassing gaat tegen onze verwachting echter pas in 2018 in. Voor 2017 geldt nog een gefixeerd leerlingenaantal van 2.688.

Vanaf 2018 geldt een gefixeerd leerlingenaantal van 2.448. Dit leerlingenaantal, berekend uit de leerlingenprognose is als volgt:

Jaar	Prognose
2016-2017	2.550
2017-2018	2.503
2018-2019	2.449
2019-2020	2.383
2019-2020	2.353

Als gevolg van nieuwe wetgeving, waarbij een deel van de huisvestingsgelden vanuit het Ministerie direct naar de scholen gaan is er begin 2016 een nieuw addendum toegevoegd aan de doordecentralisatie-overeenkomst met een indexatie door middel van het MEV cijfer. Hierdoor daalt ons bedrag per leerling in 2017 naar € 413 * 0,9644 (MEV cijfer = - 3,56) = € 398,30. De berekening is als volgt: 2.688 leerlingen * € 398,30 = € 1.070.630

	2017	begroot 2017	2016
Jaarlijks bedrag doordecentralisatie	€ 1.070.630	€ 966.000	€ 1.110.144

3.3 OVERIGE BATEN

De overige baten bestaat uit de volgende posten:

	2017	begroot 2017	2016
Verhuur conciërgewoning en lokalen	13.207		14.225
Boeken leerlingen, schades en overname	0		10.129
Europees Platform, subsidies	47.556		39.424
Rabobank, vergoeding renteswap	0		15.828
M-tech, subsidie	0		3.363
Verkeersproject	5.000		5.000
St. Schoolinfo, subsidie leerlab	14.734		0
Detachering	14.601		0
Auris, oude rugzak	19.063		23.918
Diverse kleine opbrengsten	1.697		337
Totaal overige baten	€ 115.858	€ 30.000	€ 112.224

Er zijn in 2017 minder gymzalen verhuurd als vorig jaar, vandaar de lagere opbrengst.

Nu we de boeken extern verhuren, vindt de inning van beschadigde boeken niet meer op school plaats. Vandaar dat er nu geen opbrengsten hiervan meer worden gegenereerd.

Er zijn in 2017 twee Europese Platform projecten tot een afronding gekomen. Er lopen momenteel vier projecten die in het jaar van afronding worden verantwoord.

Naar aanleiding van een herberekening van de rentekosten door interkwartale overhedge hadden we in 2016 met terugwerkende kracht van de Rabobank een vergoeding gekregen.

Momenteel loopt er nog een onafhankelijk onderzoek of we extra compensatie krijgen voor onze gesloten renteswap. Hiertoe is begin 2018 een voorschot van een kleine € 84.000 naar ons overgemaakt. Deze compensatie nemen we pas op als bate zodra we een definitief voorstel hebben gekregen en wij hiermee akkoord gaan.

Voor onze afdeling BCP hebben we in 2016 een subsidie mogen ontvangen in het kader van stimulering toptechniek in de regio.

De vergoeding verkeersproject is bedoeld om de veiligheid voor leerlingen van huis naar school te verbeteren.

Via de stichting Schoolinfo hebben we een subsidie mogen ontvangen voor de activiteiten die wij ontplooien in het kader van leerlab. Het doel van een leerlab is dat de docenten het gepersonaliseerd leren dat zij voor ogen hebben, ook daadwerkelijk in de praktijk gaan realiseren en verder uitrollen in de school. Dit kan variëren van het gebruik van digitale leermiddelen tot differentiëren in de klas. De opgedane ervaringen op de scholen delen docenten weer binnen het leerlab.

De vergoeding die we via Auris binnenkrijgen, betreft leerlingen met indicatie cluster 2 (dit zijn leerlingen met een auditief/communicatieve beperking), van wie we via het oude rugzakregime een vergoeding krijgen. De reden voor de daling van deze vergoeding komt doordat er bij ons nu minder leerlingen met een cluster 2 indicatie op school zitten.

4 Lasten

Personeelslasten

	2017	begroot 2017	2016
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	11.397.437		11.493.575
4.1.1.2 Sociale lasten	1.442.127		1.431.332
4.1.1.3 Pensioenpremies	1.678.872		1.424.010
4.1.1 Lonen en salarissen	€ 14.518.436		€ 14.348.917
4.1.2 Dotatie jubileumvoorziening	10.442		65.082
Vrijval jubileumvoorziening	- 26.166		- 18.167
Dotatie voorziening spaarverlof	175.882		219.802
Dotatie voorziening uitkerings-gerechtigden	75.082		51.365
Vrijval voorziening uitkerings-gerechtigden	- 9.201		
Personeel niet in loondienst	226.344		211.221
Overige personele lasten	361.584		321.243
4.1.2 Overige personeelslasten	813.967		850.546
4.1.3 Af: Uitkeringen (UWV)	-/- 80.096		-/- 75.994
Totaal personele lasten	€ 15.252.307	€ 14.870.000	€ 15.123.469

De kosten voor brutolonen en salarissen (4.1.1.1) zijn dit jaar gedaald ten opzichte van 2016 (€ 96.000). Dit is procentueel een daling van zo'n 0,84 %. Toch zijn er onderliggend een aantal verschillen:

- minder uitgegeven fte's, gemiddeld -1,14%
- éénmalige uitkering in 2017, + 0,88%
- gemiddeld bruto loon is in 2017 gelijk gebleven aan die van 2016, stijging van de salarisschalen is opgevangen door goedkopere instroom dan uitstroom.
- in gedeelte 2016 (jan-jul) werden PB uren docenten nog uitbetaald, -0,40%
- meer in-/ externe bekostigde uren (via scholingsbudget, detachering, WON) -0,53%
- diverse kleine oorzaken +0,35%

Het aantal uitgegeven fte's is door de leerlingendaling van schooljaar 2016-2017 gedaald met zo'n 2,3 fte. Hieronder volgt de verdeling van de uitgegeven fte's.

	december 2017	januari 2017	gemiddeld 2017	gemiddeld 2016
directie/management	9,90	10,90	10,48	11,88
o.p.	147,02	146,35	147,22	149,71
ondersteunende diensten	36,47	37,89	37,09	38,00
vervangingen	6,68	6,88	6,80	4,33
totaal	200,07	202,02	201,60	203,92

De sociale lasten zijn in 2017 licht gestegen, dit is een optelsom van de volgende oorzaken:

- Daling premie werkhervattingskas (0,69% naar 0,58%), deze wordt per werkgever vastgesteld. Deze bestaat uit twee componenten. De component ziektewetlasten is hierbij gestegen (van 0,24 naar 0,31). Dit heeft te maken met hogere ziektewetlasten in het verleden die de basis vormen voor het percentage in 2016. De component WGA is daarentegen gedaald van 0,45 naar 0,27. Dit heeft te maken met een daling van personeelsleden die in het verleden in de WGA zaten.
- Premie UFO: gelijk gebleven op 0,78%
- Totaalpremie basispremie WAO/IVA/WGA: deze premie is gestegen van 6,38% naar 6,66%
- Premie zvw: daling van 6,75% naar 6,65%

De pensioenpremies zijn in 2017 gestegen. De totale premie steeg van 15,85% naar 18% in 2017.

- Daling keuzepensioen op/np van 13,2 % in 2016 naar gemiddeld 15,05% in 2017.
- Daling overgangsregeling VPL (VUT/prepensioen/levensloop) van 2,3% in 2016 naar 2,6% in 2017.
- De premie AOP bleef gelijk in 2017 (0,35).

Personele lasten naar kostendragers

	2017	2016
DIR	1.088.524	1.151.755
OP	11.735.835	11.529.525
OOP	2.066.364	2.120.946
OVERIG	361.584	321.243
Totaal	€ 15.252.307	€ 15.123.469

De daling van de dotatie in de jubileumvoorziening ten opzichte van 2016 heeft twee oorzaken:

- grotere storting door de loonstijging in 2016 van 3% die doorwerkt naar de toekomst toe.
- lagere storting in 2017 door naar beneden bijgestelde percentages van de blijfkans.

De daling van de dotatie in de spaarvoorziening ten opzichte van 2016 komt doordat we vorig jaar éénmalig een bijstelling voor de component sociale lasten hebben gedaan.

De gestegen dotatie aan de voorziening uitkeringsgerechtigden komt door een hogere maximale bijdrage aan toekomstige uitkeringskosten van ontslagen c.q. vertrokken medewerkers.

De overige personeelskosten betreffen:

	2017	2016
Kosten bedrijfsgezondheidszorg	26.967	30.540
Scholing en opleidingskosten	173.549	133.462
Overige vergoeding/toelagen	17.931	19.706
Personeelskantine	23.707	22.183
Werkkosten	83.115	80.133
Reis-en verblijfkosten	18.566	16.592
Personeelsadvertenties	13.834	14.719
Personeelsverzekeringen	3.915	3.908
	€ 361.584	€ 321.243

De daling van de kosten voor de bedrijfsgezondheidsdienst daalden door een gezamenlijke aanbesteding van de arbokosten via het DCO.

De stijging van de scholingskosten komt doordat de scholingsbudgetten beter benut worden. Hiermee is een goede stap gezet in de richting van de uitdaging, die de school zich vanuit de visie van 'lerende organisatie' had gesteld; namelijk dat de scholingsbudgetten optimaal benut worden.

De overige vergoeding/toelagen liggen op hetzelfde niveau als vorig jaar. Hier worden de zogenaamde verplichte gelden voor GOVAK (doorbetaling vakbondsfaciliteiten vanuit de lumpsum vergoeding) en arbeidsmarkt- en opleidingsfonds.

Hieronder volgt een opsomming van zaken die ook onder de werkkostenregeling vallen:

- huur parkeerplaatsen
- sectie uitjes
- kerstpakket
- bruto inhoudingen fiets- en laptopregeling *
- vakbondscontributie *

* voor de school zijn dit geen kosten, maar deze vallen wel onder de vrije ruimte van de werkkostenregeling.

Het hogere bedrag aan uitkeringen (4.1.3) in 2017 was te 'danken' aan het feit dat we in 2017 meer zwangere docenten hadden, waarvoor we via het UWV een uitkering ontvangen.

4.2 AFSCHRIJVINGEN

De school schrijft af over zijn gebouwen en inventaris.

	2017	begroot 2017	2016
Totaal afschrijvingen	€ 648.542	€ 687.000	€ 643.022

Hieronder volgt de uitsplitsing.

4.2.1 AFSCHRIJVINGSLASTEN MATERIËLE VASTE ACTIVA

4.2.1.1 AFSCHRIJVING GEBOUWEN

De totale afschrijvingslasten voor de gebouwen bedraagt € 333.439,-. Deze afschrijvingen zijn gebaseerd op 8 gebouwdelen. Een uitsplitsing hiervan is terug te vinden onder de materiële vaste activa. De afschrijvingspercentages zijn terug te vinden bij de waarderingsgrondslagen.

	2017	2016
Afschrijvingslasten gebouwen	€ 333.439	€ 333.439

4.2.1.2 AFSCHRIJVINGSLASTEN INVENTARIS

De totale lasten voor 2017 bedragen € 315.103. Een uitsplitsing hiervan is terug te vinden onder de materiële vaste activa. De afschrijvingspercentages zijn terug te vinden bij de waarderingsgrondslagen. De lichte stijging ten opzichte van 2016 komt doordat er iPads voor het personeel zijn aangeschaft in 2017. De nieuwe aanschaf was uitgesteld, de vorige aanschaf hiervan was al afgeschreven in 2016.

	2017	2016
Afschrijvingslasten inventaris	€ 315.103	€ 309.583

4.3 HUISVESTINGSLASTEN

	2017	begroot 2017	2016
4.3.1 Huurkosten	104.960		112.499
4.3.2 Verzekeringen	36.941		36.182
4.3.3 Onderhoud	139.355		134.600
4.3.4 Energie en water	188.281		222.022
4.3.5 Schoonmaakkosten	258.120		256.094
4.3.6 Heffingen	86.486		84.610
4.3.7 Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	301.000		348.521
4.3.8 Overige:			
Renovatiekosten	0		24.880
Totaal	€ 1.115.143	€ 1.000.000	€ 1.219.408

De daling van de huurkosten komt doordat we in 2017 minder LO-ruimtes hebben gehuurd.

De onderhoudskosten zijn op de volgende manier te splitsen:

	2017	2016
Onderhoud door derden	49.639	54.333
Serviceabonnementen	42.882	38.120
Onderhoud eigen beheer	26.202	24.194
Onderhoud sportveld	20.632	17.953
	€ 139.355	€ 134.600

De stijging van de onderhoudskosten is voornamelijk toe te schrijven aan de kosten van service-abonnementen in 2017. Om alle tekeningen van het gebouw goed in beeld te brengen is er hiertoe in 2017 een nieuw abonnement afgesloten.

Door zowel een lager warmteverbruik in 2017 (17,5% lager dan in 2016) als een lager elektriciteitsverbruik (8% lager) in combinatie met een nieuwe collectieve aanbesteding voor de elektriciteit zijn onze energiekosten flink gedaald in 2017.

De dotatie onderhoudsvoorziening is vastgesteld aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan van Dyade. Dit is eind 2010 opgesteld en in 2016 door Dyade en door ons zelf verder geactualiseerd. Hierbij is voor de verwachte grote onderhoudskosten voor de komende 18 jaar een jaarlijkse storting nodig van € 289.000. Dit is een aanzienlijke daling ten opzichte van vorig jaar. Dit komt vooral door een financieel gunstiger plan voor buitenschilderwerk.

Bij de post renovatiekosten worden alleen de grote onderhoudszaken opgenomen die niet in het MOP zijn genoemd. In 2017 hadden we deze niet.

4.4 OVERIGE LASTEN

4.4.1 ADMINISTRATIE EN BEHEERSLASTEN

	2017	2016
Administratie en beheer	90.044	95.130
Accountantskosten	21.192	18.949
Deskundigenadvies	53.318	91.608
Begeleiding toptalenten	63.034	83.783
Salaris- en personeelsadministratie	61.047	57.487
Telefoon- en portokosten	42.319	49.001
Totaal	€ 330.954	€ 395.958

De daling van de kosten voor administratie en beheer komt voornamelijk door een daling van de advertentiekosten in de kranten. De publiciteit voor onze informatieavonden gaat nu vaak via andere kanalen.

De accountantskosten zijn in 2017 hoger. Dit komt doordat de accountant vooral door extra regelgeving over de WNT (Wet Normering Topinkomens) meer tijd nodig heeft voor haar controle.

Specificatie honorarium:

		2017	2016
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	19.637	17.424
4.4.1.2	Andere controleopdrachten	1.555	1.525
4.4.1.3	Fiscale adviezen	0	0
4.4.1.4	Andere niet controledienst	0	0
Totaal		€ 21.192	€ 18.949

De daling van de kosten van deskundigenadvies heeft meerdere oorzaken:

- extra ondersteuning in 2016 i.v.m. vervanging connector kwaliteitszorg € 9.000
- extra ondersteuning in 2016 interne communicatie € 12.000
- minder externe ondersteuning nodig voor de 'operatie pincode'.

De daling van de kosten voor de begeleiding toptalenten komt voornamelijk door meer budgetbewuste keuzes die in de programma's van de toptalenten op gebied van cultuur en sport worden gemaakt.

De stijging van de kosten voor personeels- en salarisadministratie komt voornamelijk doordat we in 2016 éénmalig teveel betaalde kosten over 2015 hadden teruggekregen.

De daling van de kosten voor telefoon- en porto komt voornamelijk op het conto van de telefoonkosten. Het gebruik van voip (digitalisatie van spraak) en een goedkoper contract voor mobiele telefonie.

4.4.2 INVENTARIS, APPARATUUR EN LEERMIDDELEN

	2017	2016
Materialen leerlingbegeleiding	9.336	10.140
Inventaris en apparatuur	13.511	14.776
Leer- en hulpmiddelen	61.991	74.166
Leermiddelen boeken	774.975	328.199
Leermiddelen licenties boeken	26.865	26.380
Materiële kosten t.b.v. Europese subsidies	29.252	17.704
Licenties	107.483	125.593
Kosten ICT	44.906	56.687
Reproductie/drukkosten	98.722	116.446
Totaal	€ 1.167.041	€ 770.091

De kosten voor leer- en hulpmiddelen zijn gedaald, de budgetten die de verschillende secties binnen school krijgen toebedeeld zijn niet opgemaakt.

De leermiddelen voor boeken zijn flink gestegen met zo'n € 445.000 gestegen ten opzichte van 2016. Dit komt enerzijds doordat we de aanschaf van boeken door leerlingen vanaf schooljaar 2016-2017 extern hebben uitbesteed. Hierdoor huren we vanaf augustus 2016 de boeken in plaats van dat we ze aanschaften en kwamen éénmalig alleen de huurkosten van augustus tot en met december ten laste van kalenderjaar 2016. Anderzijds zijn de huurkosten over schooljaar 2017-2018 zo'n € 50.000 hoger als in schooljaar 2016-2017. Dit terwijl het aantal leerlingen ongeveer gelijk is gebleven. De oorzaken hiervan liggen op meerdere gebieden:

- extra havo tto (relatief duurdere boeken)
- duurder pakket in de 3e klassen
- boeken voor onze wetenschapsafdeling zijn relatief duur
- de kosten van de pakketten voor vwo 5 en 6 vallen hoog uit

In 2017 zijn drie projecten van het Europees Platform afgerond. In 2016 was dit slechts één project. Hierdoor zijn de kosten hoger.

De daling van de post licenties in 2017 komt voornamelijk doordat we in 2016 tijdelijk twee software-systemen naast elkaar hebben laten draaien.

De daling van de kosten voor ICT heeft te maken dat we in 2017 slechts voor een klein bedrag aan hardware onder de activeringsgrens.

De daling van de reproductiekosten ten opzichte van 2016 komt door een volumewijziging van het contract we sneller boven het contractvolume komen. Dit brengt extra kosten met zich mee.

4.4.3 OVERIGE LASTEN

	2017	2016
Abonnementen en contributies	5.783	6.209
Representatie	19.364	9.116
Testen en toetsen	23.784	28.166
Lasten bestuur	59.762	32.467
Lasten themaklassen	37.130	42.600
Lasten overig	43.270	35.329
Totaal	€ 189.093	€ 153.887

De verdubbeling van de kosten van de representatie heeft te maken met een bijdrage van € 10.000 aan het leerlingenfeest t.b.v. ons 135-jarig jubileum.

De gestegen lasten van het bestuur komt door een landelijke advertentie ter werving van een nieuwe voorzitter en kosten voor juridische ondersteuning.

De lasten van de themaklassen zijn afgenomen doordat de bijdrage aan de kosten van de cultuurklas op nul zijn gezet. Hier staat tegenover dat alle materialen voor de cultuurklas nu via het budget leermiddelen lopen.

De overige lasten zijn toegenomen, omdat we in 2017 zijn gaan participeren in nieuwe netwerken. Een voorbeeld hiervan is Ondernemend leren voor Scholen voor onze Havo afdeling. Zij dagen hun leerlingen uit om ondernemend en actief in het leven te staan. Initiatief, nieuwsgierigheid, creativiteit en uniciteit zijn daarbij de kernwoorden. De scholen geven hun leerlingen meer eigenaarschap over hun eigen leertraject. Op basis van de persoonlijke leerdoelen en vaste onderwijsdoelen bepalen de leerlingen hun eigen leerroute. Ondernemende projecten, al dan niet zelfbedacht door leerlingen, verbeteren de betrokkenheid en motivatie. Er wordt veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van o.a. de 21e eeuwse vaardigheden. Een ander voorbeeld is Samen in de regio. Dit is een platform, in zowel Bergen op Zoom als Steenbergen bedoeld voor Maatschappelijk Betrokken Ondernemen. Dit groeiende netwerk bestaat uit bedrijven, verenigingen, stichtingen en (semi-)overheid. Ze vertegenwoordigen de meest uiteenlopende vakgebieden, maatschappelijke doelen en projecten maar hebben één ding gemeen. Ze zien de waarde in van iets betekenen voor elkaar en voor de samenleving. Zij helpen elkaar met gesloten beurzen, dat is het bijzondere aan Samen in de Regio. Wij koppelen mensen en organisaties graag aan elkaar wanneer ze iets voor elkaar kunnen doen.

Resumé

		2017	begroot 2017	2016
4.4.1	Administratie en beheerslasten	330.954		395.958
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	1.167.041		770.091
4.4.3	Overige	189.093		153.887
Totaal overige lasten		€ 1.687.088	€ 1.564.000	€ 1.319.936

5 Financiële baten en lasten

	2017	begroot 2017	2016
Saldo financiële baten en lasten	- € 113.121	- € 105.000	- € 117.403

Hieronder volgt de uitsplitsing van het saldo.

5.1 RENTEBATEN

	2017	begroot 2017	2016
Rente uitstaande gelden	6.984		11.424
Totaal	€ 6.984	€ 15.000	€ 11.424

Ondanks dat het saldo liquide middelen van de school slechts lichtjes gedaald is, zijn door rentedalingen van de bank de rente-inkomsten in 2017 gedaald.

5.2 RENTELASTEN

	2017	begroot 2017	2016
Rentelasten	118.630		128.119
Overige financiële lasten	1.475		708
Totaal	€ 120.105	€ 120.000	€ 128.827

Door de aflossing op onze lening zijn de rentekosten hierover (rentepercentage voor 10 jaar vastgezet op 3,74%, daarnaast zit op de lening een liquiditeitsopslag van 1,5%) verminderd.

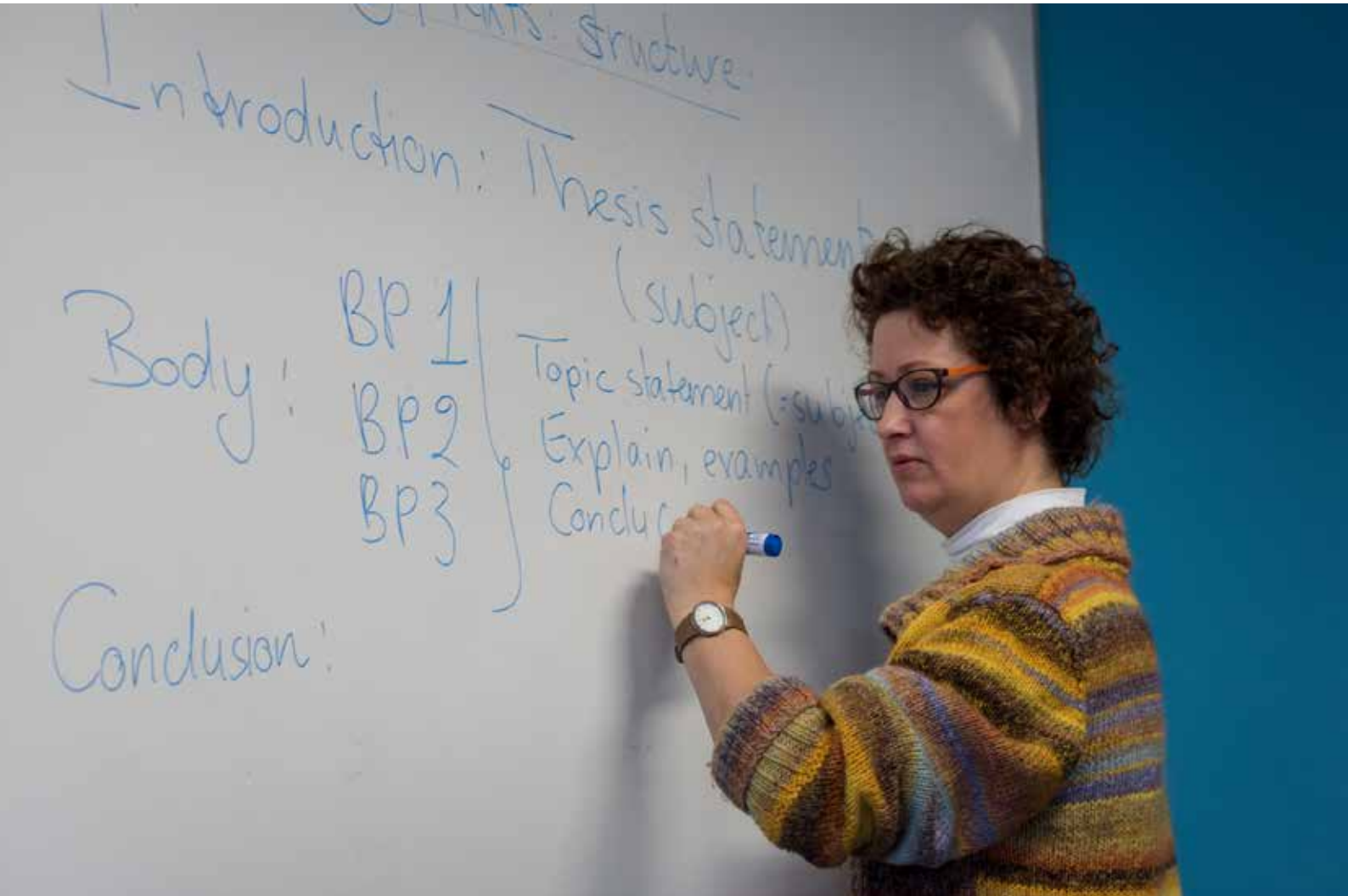
8. WNT

(Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke sector en semi publieke sector)

Complexiteitspunten		Punten
complexiteitspunten gemiddeld totale baten	5-25 miljoen	4
complexiteitspunten aantal leerlingen	2500-10000	3
complexiteitspunten aantal onderwijssoorten	vmbo, havo, vwo	3
totaal aantal complexiteitspunten		10
bezoldigingsklasse	(9-12 complexiteitspunten)	D
bezoldigingsmaximum		141.000
afwijkende bezoldigingsklasse	niet van toepassing	

WNT Topfunctionarissen

WNT Vermelding bezoldiging topfunctionarissen	
Leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling of gewezen topfunctionarissen, specificatie EUR Bedragen: x 1	
Volgnummer	1
(Fictieve) dienstbetrekking	Ja
Aanhef	De heer
Voorletters	L.C.M.
Tussenvoegsel	de
Achternaam	Rond
Gewezen topfunctionaris	Nee
Functie(s)	uitvoerend bestuurder en rector
Aanvang functie	01-01
Einde functie	31-12
Taakomvang (fte)	1,00
Beloning en belastbare onkostenvergoedingen	106.992
Beloning betaalbaar op termijn	16.691
Subtotaal bezoldiging	123.683
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	0
Totale bezoldiging	123.683
Afwijkend WNT-maximum	
Individueel WNT-maximum	141.000
Motivering overschrijding bezoldigingsnorm	
Toelichting overschrijding maximum	
Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01
Einde functie vorig verslagjaar	31-12
Taakomvang (fte) vorig verslagjaar	1,00
Beloning belastbare onkostenvergoeidngen in vorig verslagjaar	106.368
Beloning betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	14.345
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	120.713
Uitkering wegens beëindiging dienstverband	
Onverschuldigd betaald bedrag ontslaguitkering	
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	
Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband, betaald in het verslagjaar	
Individueel WNT-maximum ontslaguitkering	
(Voorgaande) functies	
Jaar einde dienstverband	
Motivering overschrijding ontslaguitkeringsnorm	
Toelichting overschrijding ontslaguitkeringsnorm	
Motivering overschrijding ontslaguitkeringsnorm	

Toezichthoudend topfunctionarissen, specificatie EUR Bedragen: x 1											
Volgnummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
(Fictieve) dienstbetrekking	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Aanhef	De heer	De heer	De heer	Mevrouw	Mevrouw	Mevrouw	De heer	De heer	De heer	De heer	De heer
Voorletters	P.B.J.M.	N.G.M.	N.G.M.	H.A.M.	I.S.M.	M.J.D.	C.J.M.	M.J.M	J.J.C.	P.W.J.	L.G.M.
Tussenvoegsel				van		van	van				van der
Achternaam	Thomassen	Hooysschuur	Hooysschuur	Oorschot	Pekelaer	Broekhoven	Geel	Franken	Adriaansen	Hoek	Beek
Functiecategorie	Voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie	01-01	01-06	01-01	01-01	01-01	01-01	01-01	01-01		01-01	01-01
Einde functie	31-05	31-12	31-05	31-12	31-12	31-12	31-12	31-12		31-12	31-12
Beloning											
Belastbare onkostenvergoedingen											
Beloning betaalbaar op termijn											
Subtotaal bezoldiging											
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging											
Totale bezoldiging											
Afwijkend WNT-maximum											
Individueel WNT-maximum	8.813	12.337	5.875	14.100	14.100	14.100	14.100	14.100	0	14.100	14.100
Motivering overschrijding bezoldigingsnorm											
Toelichting overschrijding bezoldiging											
Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01		01-01	01-01	01-01	01-01	01-01	01-01	01-01	01-01	01-12
Einde functie vorig verslagjaar	31-12		31-12	31-12	31-12	31-12	31-12	31-12	30-11	31-12	31-12
Beloning in vorig verslagjaar											
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen in vorig verslagjaar											
Beloning betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar											
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar											
Uitkering wegens beëindiging dienstverband											
Onverschuldigd betaald bedrag ontslaguitkering											
Totaal uitkeringen wegens beëindiging dienstverband											
Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband, betaald in het verslagjaar											
Individueel WNT-maximum ontslaguitkering											
(Voorgaande) functies											
Jaar einde dienstverband											
Motivering overschrijding ontslaguitkeringsnorm											
Toelichting overschrijding ontslaguitkeringsnorm											

Datum opmaken van de jaarrekening: 27-3-2018
Datum vaststellen van de jaarrekening: 20-6-2018

De heer C.P.M. van Oorschot
voorzitter bestuur
De heer N.G.M. Hooysschuur
secretaris
De heer L.C.M. de Rond MA
De heer L.G.M. van der Beek
De heer P.W.J. Hoek
Mevrouw H.A.M. van Oorschot
Mevrouw I.S.M. Pekelaer
De heer C.J.M. van Geel
De heer M.J.M. Franken

OVERIGE GEGEVENS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting RSG 't Rijks te Bergen op Zoom

Aan het intern toezichthoudend orgaan van
Stichting RSG 't Rijks
Burg Stulemeijerlaan 24
4611 EG BERGEN OP ZOOM

A. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting RSG 't Rijks te BERGEN OP ZOOM gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting RSG 't Rijks op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van Stichting RSG 't Rijks, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het intern toezichthoudend orgaan voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijnsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijnsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijnsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening. Het intern toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijnsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 20 juni 2018
Wijs Accountants

Was getekend: Drs. A.A.J. Vogels RA

BIJLAGE BIJ DE CONTROLEVERKLARING:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijnsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijnsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

1. GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Stichting RSG 't Rijks	
Burg. Stulemeijerlaan 24	
4611 EG Bergen op Zoom	
telefoon:	0164-242150
fax:	0164-256534
e-mail:	info@rsgrijks.nl
internetsite:	www.rsgrijks.nl
bestuursnummer:	6041555
naam contactpersoon:	A.J. Kousemaker
BRIN-nummer:	10 LU

3. Zijn tv	sa <u>télé</u>
4. Zijn cadeau	<u>son</u> cadeau
5. Haar dingen	<u>ses</u> <u>choses</u> / trucs
6. Haar opa	<u>son</u> grand- <u>père</u>
7. Mijn tante	ma tante

Maak de ontkenning:

1. Nous n'avons pas trois frères
2. Tu n' as pas ton livre?
3. Mes grands frères sont à l'école
4. Il y a deux écoles

2. LIQUIDITEITSPROGNOSE

LIQUIDITEITSBEGROTING 2018 IN EURO'S (€)														
	januari	februari	maart	april	mei	juni		juli	augustus	september	oktober	november	december	totaal
inkomsten														
lump-sum personeel	1.348.098	1.271.103	1.163.039	1.163.039	1.751.988	1.471.021		1.010.398	865.863	865.863	865.863	865.863	865.863	13.508.000
lump-sum materieel	156.833	156.833	156.833	156.833	156.833	156.833		156.833	156.833	156.833	156.833	156.833	156.833	1.882.000
gemeente doordecentralisatie	88.167	88.167	88.167	88.167	88.167	88.167		88.167	88.167	88.167	88.167	88.167	88.167	1.058.000
subsidies en overige baten	65.727	65.636	567.000	65.636	65.636	65.636		65.636	65.636	65.636	65.636	65.636	65.636	1.290.000
boekengeld						790.000								790.000
uitgaven														
salarissen	1.375.333	1.075.333	1.075.333	1.075.333	1.465.333	1.460.333		1.075.333	1.075.333	1.075.333	1.075.333	1.075.333	1.445.333	14.349.000
exploitatiekosten + extern personeel	218.167	218.167	218.167	218.167	218.167	218.167		218.167	218.167	218.167	218.167	218.167	218.167	2.618.000
investeringen	25.667	25.667	25.667	25.667	25.667	25.667		25.667	25.667	25.667	25.667	25.667	25.667	308.000
MOP	50.417	50.417	50.417	50.417	50.417	50.417		50.417	50.417	50.417	50.417	50.417	50.417	605.000
saldo WON	10.333	10.333	10.333	10.333	10.333	10.333		10.333	10.333	10.333	10.333	10.333	10.333	124.000
boekengeld										757.000				757.000
detacheringen						64.000								64.000
rente rabo	9.167	9.167	9.167	9.167	9.167	9.167		9.167	9.167	9.167	9.167	9.167	9.167	110.000
aflossing rabo	14.583	14.583	14.583	14.583	14.583	14.583		14.583	14.583	14.583	14.583	14.583	14.583	175.000
liquiditeit														
begin v/d maand	3.108.221	3.063.380	3.241.453	3.812.825	3.882.833	4.151.790		4.870.781	4.788.149	4.560.982	3.576.814	3.349.647	3.122.479	-582.000
eind v/d maand	3.063.380	3.241.453	3.812.825	3.882.833	4.151.790	4.870.781		4.788.149	4.560.982	3.576.814	3.349.647	3.122.479	2.525.312	

3. AANSLUITING RIJKSBIJDRAGE

AANSLUITING JAAROVERZICHT 2017 DUO MET JAARREKENING RSG 'T RIJKS		
Totaal inkomsten RSG 't Rijks volgens DUO Gefis jaaroverzicht		17.206.007
Totaal inkomsten jaarrekening RSG 't Rijks		17.290.009
Verschil		-84.002
Verklaring:		
Bestede geoormerkte subsidies vorig jaar		-46.038
Subsidie doorstroom vmbo-havo (via DUS* in plaats van DUO)		-24.500
Niet bestede geoormerkte subsidies		62.354
Bestede niet geoormerkte subsidies voorgaande jaren		-13.033
Niet bestede niet geoormerkte subsidies		22.381
Gedetacheerde leerlingen		132.292
Ontvangen doorbetaling SWV		-241.575
Correctie i.v.m. onevenwichtig betaalritme Ministerie OCW, terug te betalen nieuwkomer en vordering lerarenbeurs:		
	2017	-1.035.601
	2016	1.059.718
		-84.002

* Ministerie splitst de subsidies OCW in DUO en DUS
DUO = Dienst Uitvoering Onderwijs
DUS = Dienst Uitvoering Subsidies

4. OVERZICHT HOOFD- EN NEVENFUNCTIES (gedurende kalenderjaar 2017)

L.C.M. de Rond
Hoofdfunctie: rector/bestuurder st. RSG 't Rijks, bezoldigd
Nevenfuncties, alle nevenfuncties onbezoldigd:

- Raad van toezicht poppodium
- Raad van advies hogeschool Zeeland
- Bestuurslid tune techniek Brabant
- Bestuurslid Beta Challenge consortium
- Secretaris Samenwerkingsverband Bergen op Zoom
- Lid Regiegroep voortijdig Schoolverlaten regio Breda e.o
- Penningmeester Wetenschapsoriëntatie Nederland;

P.B.J.M. Thomassen (overleden op 31-5-2017)
Hoofdfunctie: geen
Nevenfuncties:

- Voorzitter Bezwaar en Advies Commissie bij de Nationale Politie, onbezoldigd, vergoeding per dagdeel conform de landelijke regeling.
- Bestuurslid Stichting Leergeld Bergen op Zoom, onbezoldigd.

N.G.M. Hooyschuur
Hoofdfunctie: geen
Nevenfuncties:

- coach: leerkrachten en directeuren in primair onderwijs, bezoldigd
- (incidenteel) ondersteunende activiteiten bij Join, onderwijs en opvoeding in Halsteren, bezoldigd
- secretaris van het bestuur van de Stichting Waterputten Kwasiakan, onbezoldigd

M.J.D. van Broekhoven
Hoofdfunctie: geen
Nevenfuncties:

- ambassadeur, vrijwilligster bij Villa Joep, het fonds tegen neuroblastoom, kinderkanker.

P.W.J. Hoek
Hoofdfunctie: wethouder gemeente Tholen, bezoldigd
Nevenfuncties, alle onbezoldigd:

- Lid algemeen bestuur SaBeWa Zeeland
- Lid algemeen bestuur VZG
- Lid algemeen bestuur Regionaal Bureau Leerplicht/RMC Oosterschelderegio
- Lid adviescommissie Veilig Thuis Zeeland
- Lid dagelijks bestuur (stuurgroep) CZW-bureau Zeeland
- Lid Regionaal Platform fraudebestrijding Zuidwest Nederland
- Vertegenwoordiger college AVA Delta N.V. en ontwikkelmaatschappij VOF Tholen Stad

M. J.M. Franken
Hoofdfunctie: geen
Nevenfuncties, alle onbezoldigd:

- bestuurslid KBO afdeling Bergen op Zoom / BAS (Bergse Actieve Senioren)
- secretaris KBO Kring Bergen op Zoom
- voorzitter St. OOBQZ (St. Ouderen Overleg Bergen op Zoom)
- voorzitter St. Leergeld afd Bergen op Zoom
- lid bestuur Vereniging Leergeld Nederland
- bestuurslid Lionsclub Bergen op Zoom e.o.

C.J.M. van Geel
Hoofdfunctie: wethouder gemeente Tholen, bezoldigd
Nevenfuncties, alle onbezoldigd:

- voorzitter van de Heemkundekring Nieuw-Vossemeer; onbezoldigd
- lid van het alg. bestuur en het dagelijks bestuur van Openbare Gezondheidszorg West-Brabant
- lid van het alg. bestuur van de Reg. Ambulancevoorziening Midden- West Brabant
- lid van verbonden in de zorg
- lid van de commissie kleinschalig collectief vervoer
- lid van het algemeen bestuur van het zorg en veiligheidshuis het Markiezaat
- lid van zorgplatform West –Brabant;

J.J.C. Adriaansen
Hoofdfunctie: burgemeester gemeente Woensdrecht, bezoldigd
Nevenfuncties, alle onbezoldigd:

- Vereniging Brabantse Gemeenten, bestuurslid
- Vereniging Nederlandse Gemeenten, commissielid Ruimte en Wonen
- Zorg- en veiligheidshuis, lid
- Gemeentelijk platform kabels en leidingen, voorzitter
- Regio West-Brabant, lid algemeen bestuur
- CDVM, lid/ plaatsvervangend voorzitter
- Stichting Ancora-atelier, penningmeester
- Maatschap Ancora Kennisgroep, mede-eigenaar
- Omgevingsdienst Midden en West-Brabant, algemeen bestuurslid
- GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, lid algemeen bestuur
- Stuurgroep Basisnet, Ministerie Infrastructuur en Milieu, lid

L. van der Beek
Hoofdfunctie: Wethouder Sociaal Domein gemeente Woensdrecht
Nevenfuncties, bezoldigd:

- ATEA-groep, hoofd commerciële zaken & arbeidstoeleiding

Nevenfuncties, onbezoldigd:

- Stichting Werk aan de Wijk in Breda, bestuurslid
- Intergemeentelijke Sociale dienst Brabantse Wal, bestuurslid
- Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant, bestuurslid
- Stichting Samen Werken, bestuurslid
- Gemeenschappelijke regeling Openbare gezondheidszorg. GGD West Brabant, bestuurslid
- Cycling Ambassadors West-Brabant, lid
- Natuurpodium Bergen op Zoom, Ambassadeur

I.S.M. Pekelaer
Hoofdfunctie: HR Country Manager bij Neste Oil Netherlands B.V.
Nevenfunctie:

- bestuurslid basketballvereniging de Clams uit Tholen, onbezoldigd

H.A.M. van Oorschot
Hoofdfunctie: Directeur en accountant bij DRV Accountants en Adviseurs Bergen op Zoom
Nevenfuncties, alle onbezoldigd:

- St Hubert Beckersfonds, penningmeester
- St Bergen op Zicht, penningmeester
- St Vrienden van het Markiezenhof, algemeen lid

5. OVERZICHT KENGETALLEN

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Publicatie Financiële Gegevens

Beleidssterrein: VO
Bevoegd gezag: 41555

Naam: Stichting RSG 't Rijks'
Plaatsnaam: BERGEN OP ZOOM
Code: SSG2

Legenda grafieken
Instelling
gemid. sector

Balans (* Eur 1000,-)	2012	2013	2014	2015	2016
Activa					
Immateriële vaste activa					
Materiële vaste activa	12.952	12.544	12.018	11.781	11.305
Financiële vaste activa					
Totaal vaste activa	12.952	12.544	12.018	11.781	11.305

Voorraden					
Vorderingen	1.394	1.335	1.375	1.292	1.691
Effecten					
Liquide middelen	1.316	1.817	2.238	3.282	3.242
Totaal vlottende activa	2.710	3.152	3.613	4.574	4.934
Totaal activa	15.662	15.696	15.631	16.355	16.239

Passiva					
Eigen vermogen	6.217	6.768	6.927	7.473	7.791
Voorzieningen	3.714	3.612	3.879	4.046	3.838
Langlopende schulden	3.161	2.840	2.465	2.319	2.144
Kortlopende schulden	2.570	2.477	2.361	2.517	2.467
Totaal passiva	15.662	15.696	15.631	16.355	16.239

Exploitatierekening (* EUR 1000,-)

Baten	2012	2013	2014	2015	2016
Rijksbijdragen	16.588	17.285	17.088	17.639	17.519
Overige Overheidsbijdrager	1.301	1.300	1.311	1.322	1.110
College-, cursus-, les- en e					
Baten in opdracht van derd					
Overige baten	216	110	188	148	112
Totaal baten	18.104	18.695	18.587	19.109	18.741

Lasten					
Personeelslasten	14.243	14.512	14.872	14.894	15.123
Afschrijvingen	681	668	632	675	643
Huisvestingslasten	1.182	1.168	1.181	1.177	1.219
Overige lasten	1.540	1.628	1.600	1.690	1.320
Totaal lasten	17.646	17.975	18.285	18.435	18.306

Saldo Baten en Lasten	459	720	302	674	435
Financiële baten en lasten	-187	-169	-143	-127	-117
Gerealiseerde herwaarderin					

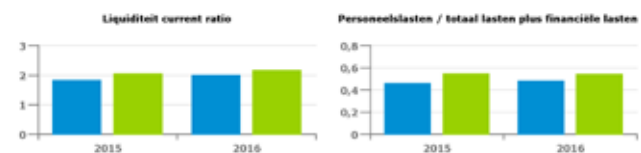
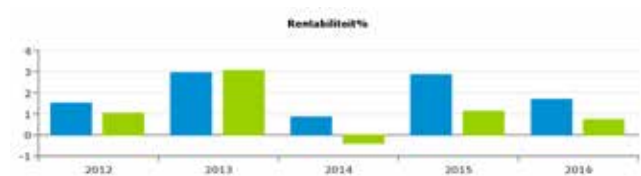
Resultaat	272	551	159	546	318
Belastingen					
Resultaat uit deelnemingen					
Resultaat na belastingen	272	551	159	546	318
Aandeel van derden					
Nettoresultaat	272	551	159	546	318
Buitengewone resultaat					
Totaal resultaat	272	551	159	546	318

Investerings (* EUR 1000,-)	2012	2013	2014	2015	2016
Gebouwen en terreinen				0	
Inventaris en apparatuur	238	259	106	439	167
Andere bedrijfsmiddelen					
Vaste bedrijfsact. in uitvoer					
Niet ad bedrijfsuitoef. diens					
Materiële vaste activa	238	259	106	439	167

Kengetallen						Gem SSG2
Kengetallen financiële positie	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Solvabiliteit I	0,4	0,43	0,44	0,46	0,48	0,54
Solvabiliteit II	0,63	0,66	0,69	0,7	0,72	0,69
Liquiditeit current ratio	1,05	1,27	1,53	1,82	2	2,16
Rentabiliteit	1,5%	2,9%	0,9%	2,9%	1,7%	0,7%

Kengetallen overig						
Weerstandsvermogen ex MVA	-40,6%	-33,4%	-29,8%	-24,4%	-20,1%	9,4%
Weerstandsvermogen	34,3%	36,2%	37,3%	39,1%	41,5%	29,6%
Kapitalisatiefactor	25,3%	26,8%	28,4%	33,1%	34,9%	42,8%
Liquiditeit quick ratio	1,05	1,27	1,53	1,82	2	2,15
Huisvestingsratio	9,1%	8,6%	8,3%	8,1%	8,4%	6,6%
Personeelslaste/Rijksbijdragen	85,9%	84,0%	87,0%	84,4%	86,3%	83,6%
Personeelslasten / Totaal lasten plus financiële lasten	80,7%	80,7%	81,3%	80,2%	82,0%	78,7%
Personeelslasten/Totaal Baten plus financiële Baten	78,7%	77,6%	80,0%	77,9%	80,6%	78,2%
Algemene reserve / totaal baten plus financiële baten	6,6%	7,9%	9,9%	10,4%	11,5%	15,8%
Voorzieningen / Totaal baten plus financiële baten	20,5%	19,3%	20,9%	21,2%	20,5%	8,3%
Rijksbijdragen / Totaal baten plus financiële baten	91,6%	92,5%	91,9%	92,2%	93,4%	93,5%
Overige overheidsbijdragen en - subsidies / Totaal baten plus financiële baten	7,2%	7,0%	7,1%	6,9%	5,9%	1,5%
Investering huisvesting/totale baten plus financiële baten				0,0%		1,4%
Investeringen inventaris en apparatuur / totaal baten plus financiële baten	1,3%	1,4%	0,6%	2,3%	0,9%	1,8%
Netto Werkkapitaal	0,8%	3,6%	6,7%	10,8%	13,2%	16,6%
Beleggingen ten opzichte van eigen vermogen						0,8%
Contractactiviteiten / Totaal baten plus financiële baten						0,1%
Contractactiviteiten / Rijksbijdragen						0,1%

Organisatie ten opzichte van het gemiddelde van de WO instellingen

Regionale Scholengemeenschap 't Rijks
gymnasium, atheneum, havo en mavo

Burgemeester Stulemeijerlaan 24
4611 EG Bergen op Zoom

Telefoon 0164-242150

Fax 0164-256534

E-mail info@rsgrijks.nl

Website www.rsgrijks.nl

Brinnummer 10LU

't Rijks